AMATÉRSKÁ SCÉNA

č.6 '97

12 STRAN NAVÍC VĚNUJE ČTENÁŘŮM KULTURNÍ CENTRUM RAKOVNÍK

- KRAKONOŠŮV DIVADELNÍ PODZIM
- POPELKA - RAKOVNÍK '97
- POUTO ŽIVOTA MAŘENKY HEJRALOVÉ
- SVĚTOVÝ FESTIVAL V MONAKU
- KONGRES AITA/IATA
- PROČ VLASTNĚ "VAŠE" DIVADLO

10 KČ

OBSAH

Města a obce a amatérské divadlo / Lenka Lázňovská 2
Krakonošův informační šum / Jan Císař 3
Vysocká rekapitulace / Milan Strotzer 5
Ať žijí Vobskočáci / Lenka Lázňovská 6
Jak zpívají sejkory? /Vladimír Zajíc 7
Ochotníci zklamali, alternativa žije dál
rozhovor s Vl. Hulcem připravila Jiřina Šulcová . . . 7
Amatéři a profesionálové na Přeletu / Luděk Richter 9
Šaty a střevíčky a jdi, Popelko ... / Milan Schejbal . 10
Popelka očima dětí / Marie Poesová 13
Dnes to byl sukces aneb Narozeniny v Divadle AHA! v Lysé n. L. Milan Strotzer 15
Žoldnéřská čest / Vladimír Zajíc 16
Divadelní centrum Podbeskydí / Zina Sedláková . . 17
Pouto života Mařenky Hejralové
rozhovor připravila Lenka Lázňovská 18
Nenaříkáme, děláme, věříme / Jana Němečková . . . 19
Divadelní dvorana / Rudolf Kamínek 20
11. Světový festival amatérského divadla v Monaku
Radka Svobodová 20
23. Kongres AITA/IATA zasedal v Monaku
Lenka Lázňovská 23
Mladých je hodně, starých taky, ale střední generace, to je problém / rozhovor s Hughem Lovegrovem
připravil Vladimír Hulec 24
Festivalů máme v Irsku hodně
rozhovor s Mary Pearsovou připravil Vladimír Hulec 25
Viděli jsme, viděli jsme, viděli (nás) ...
aneb 14. Mezinárodní dny amatérského divadla v Hanau / Lída Honzová 25
Proč vlastně „vaše" Divadlo? / Andreas Beckman . 26
Dramaturgický pozorník
Jarmila Černíková - Drobná / Klub režisérů SČDO . 27
Výběr monologů a dialogů z her bratří Čapků 29
Vyhlášení konkursu MK ČR na projekty zaměřené na neprofesionální umění 30
Zprávičky 31
Kalendář akcí 32

AMATÉRSKÁ SCÉNA
Dvouměsíčník pro otázky amatérského divadla a uměleckého přednesu.
Ročník 34 (Ochotnické divadlo 43)
Vydává Informační a poradenské středisko pro místní kulturu, Blanická 4, 120 21 Praha 2.
Vedoucí redaktorka: Lenka Lázňovská.
Redaktor: PhDr. Milan Strotzer.
Redakční rada: prof. J. Císař (předseda), dr. V. Šrámková, J. Lhotská, A. Exnarová, J. Brixi, J. Brůček, V. Ondráček, F. Mikeš, I. Samotný, J. Hraše, J. Kodeš.
Grafická úprava: Hana Tomková (obálka), Jitka Tláskalová (loga), Václav Morava (kresby).
Adresa redakce: pracoviště ARTAMA, P.O. BOX 2, Křesomyslova 7, Praha 4, telefon 02/61215684-7, fax: 6121 5688.
Tiskne Kulturní agentura IKARUS Mělník.
Rozšiřuje: A.L.L. production spol. s r.o., P.O. Box 732, 111 21 Praha 1, e-mail: allpro@mbox.vol.cz, http://www.allpro.cz, paní Vokurková, tel. 02/24009209.
Objednávky přijímá redakce časopisu a vydavatel.
Cena 1 výtisku 10,- Kč, roční předplatné 60,- Kč, od č. 1/98: 15,- Kč / 90,- Kč
Nevyžádané rukopisy redakce nevrací.
Toto číslo bylo dáno do tisku 1.12.1997.
© IPOS PRAHA 1997
ISSN 0002 - 6786

Nov. výpl., P Pha 025, pov. ŘPP 1378/94

MĚSTA A OBCE A AMATÉRSKÉ DIVADLO

Není sporu o tom, že amatérské divadlo je zakotveno v místech. Tady je významným fenoménem kulturního a společenského života a jeho aktivita, především v malých obcích (v ČR je cca 6,5 tis. obcí do 5 tis. obyvatel), spoluvytváří občanskou společnost. Právě tady je např. amatérské divadlo jedinou možností styku s živým divadelním uměním. Na dovoz profesionální produkce mají obce jen minimální prostředky. Divadelní soubory samostatně nebo společně s dalšími uměleckými aktivitami (např. folklorní soubory) pomáhají obnovovat, udržovat a rozvíjet místní lidové tradice. Je jasné, že vztah obce k amatérskému divadlu v místě své působnosti je jednou z fundamentálních existenčních otázek.

Je více než dobrou zprávou, že se postupně pozitivně mění vztah obecních a městských zastupitelstev k amatérským divadlům. I když to byli právě divadelníci, kteří v mnohých místech stáli v čele listopadových událostí a později se prosadili v prvních svobodných obecních volbách do zastupitelstev (Hronov, Třebíč, Vodňany, Svitavy, Česká Lípa apod.), byl vztah radnic k amatérskému divadlu v drtivé většině indiferentní. V období 1990-1992, 93 prožívala divadla existenční krizi. Transformovala se kulturní zařízení. Soubory se ocitaly na dlažbě a musely tvrdě bojovat o divadelní inventář. A i ty úspěšné jej neměly kam složit. Byť to legislativa umožňovala, nebylo mnoho těch, které měly odvahu ustavit se jako občanské sdružení. Krakonoš z Vysokého n. J. je opravdu bílou vránou. Radnice v té době měly jiné starosti a mnozí zastupitelé navíc divadelní aktivitu považovali za zcela soukromou starost občana.

Již ke konci prvního volebního období nových samospráv se objevovaly příklady pozitivního obratu. Město Hradec Králové uvolňuje peníze na rekonstrukci budovy divadla Jesliček. Kaznějov předává DS Štace místní kulturní dům k užívání za symbolický nájem 100,- Kč měsíčně, obec Velké Opatovice věnuje podobný objekt zdarma. Jestliže na počátku 90. let přispívalo město Pardubice pouze na činnost dvou profesionálních těles (divadlo a filharmonie), v r. 1995 uvolňuje na amatérskou kulturu 2,5 mil. ročně. Magistráty, ale také městské úřady (např. Zlín) vypisují veřejné granty. Je správné, že města mnohdy vážou finanční i věcný příspěvek souboru na konkrétní závazek vůči městu. Většinou jde o odehrání určitého počtu představení v místě. Je logickým pokračováním tohoto vývoje, že v letošním roce mnozí starostové a další zastupitelé doprovázejí soubory na národní přehlídky, popřípadě město hradí účastnické poplatky (např. dvěma souborům letos ve Vysokém). Chápou totiž účast souboru na národní přehlídce za reprezentaci místa. Ze stejného důvodu města slyší i na zahraniční výjezdy.

Starostové mnohdy říkají, že soubory přispívají k image města a k tomu, aby se i díky úrovni a kvalitě kulturního života s obcí občané identifikovali. Z tohoto důvodu obce přispívají rovněž na přehlídky, festivaly různého typu. Ostatně tak to funguje i v zemích Evropského společenství, kam chceme patřit. Také proto je proměna vztahu obcí a míst k amatérskému divadlu opravdu dobrá zpráva.

Lenka Lázňovská

OMLUVA

Redakce AS se omlouvá svým čtenářům a panu profesorovi PhDr. Janu Císařovi, CSc. za to, co se jí přihodilo v AS 5/97 u hlavního článku o 67. Jiráskově Hronově, nazvaném Klidný Hronov ´97. Chybným redakčním krokem došlo k tomu, že tento klíčový článek celého čísla byl vytištěn snad nejmenším možným písmem, navzdory tomu, že měl být vytištěn písmem v tomto čísle z největších. Prosíme za omluvení tohoto nedopatření.

KRAKONOŠŮV DIVADELNÍ ŠUM

Sluší se - dokonce se to asi předpokládá jako jakási nepsaná povinnost - při referování o národních přehlídkách amatérského divadla nejenom říci že ta neb ona přehlídka této nejvyšší polohy v tom roce byla. Zároveň se očekává - právě proto, že je to přehlídka toho „nejvyššího" typu a shromažďuje inscenace, jež na tuto přehlídku přísluší z celé republiky - že článek se pokusí alespoň nějak naznačit jak na tom patřičný druh amatérského divadla je; ne-li celé české amatérské divadlo (viz Jiráskův Hronov). Obojí spolu samozřejmě úzce, organicky souvisí, jak názorně dotvrdí mé uvažování nad XXVIII. národní přehlídkou venkovských divadelních souborů - Krakonošovým divadelním podzimem 1997, která se odehrávala už tradičně v říjnu (11.-18.) ještě tradičněji ve Vysokém nad Jizerou.

Jaká byla tato přehlídka: výborná, dobrá, slušná, průměrná, slabá? Čistě matematicky vzato: nadprůměrná. Neboť z pěti soutěžních představení - což byla představení nejenom hodnocená porotou a oceňovaná cenami i případnou nominací či doporučením na JH, ale také představení, která prošla předcházejícími přehlídkami a byla na Krakonošův divadelní podzim rovněž nominována či doporučena - byla tři vskutku nadprůměrná. Jedno (**Ořechov se svými Mam´zelle Nitouche - kami**) vynikající, druhé velice dobré (**Polná s inscenací Kdo je tady slepice?**) a třetí na vysoce solidní standardní úrovni tradičního činoherního divadla (**Krupka, jež zahrála dvě Čechovovy aktovky pod společným názvem Námluvy s Medvědem**). Můžete chtít více? Kde se povede, aby 60% inscenací z repertoáru přehlídky bylo na tomto kvalitativním stupni? Pravdou ovšem je, že **z Josefova Dolu přivezl soubor J. K. Tyl pohádku**, která měla všechny znaky jednak začátečnického a jednak známými problémy amatérské produkce pro děti poznamenaného dílky. Rázem jsme byli úplně jinde, na jiné amatérské planetě. I když jsme samozřejmě dokázali pochopit a ocenit, co může tato inscenace znamenat v podmínkách místa i v práci samotného souboru, tak na druhé straně v kritériích, jež vyžaduje národní přehlídka, bylo obtížné, ne-li nemožné najít skutečnou - byť jedinou - kvalitu divadelní, jež by si zasloužila uznání. Abych ten konkrétní výčet dokončil: **soubor z Horšovského Týna přijel tradičně s komedií, tentokrát s kdysi oblíbenou italskou hrou Kaviár nebo čočka**. Jenže představení ve Vysokém se příliš nepovedlo, chybělo mu celistvé, komplexní rozehrání komických situací, takže občas nastávalo to nejhorší, co divadlo, ale zvláště komédii může potkat: nuda.

Ořechovské divadlo / Mam'zelle Nitouche-ky. Vlastimil Peška jako Célestin a Libuše Pehalová coby Matka představená
Foto: Ivo Mičkal

Je těchto pět představení (inscenací) obrázkem, jež cosi - byť zcela fragmentárně - může vypovídat o českém amatérském divadle na venkově v roce 1997? Byl bych sebevrahem, kdybych se jen stínem pokusil něco takového vyvodit. Snad jen tohle se dá říci: Čtenář předešlých řádků, jenž je jen trochu obeznámen s děním našeho amatérského divadla, zajisté už zaznamenal, že dva z těch souborů (Ořechov, Polná) už před Vysokým v sezóně 1997 vzbudily pozornost a měly úspěch s těmi inscenacemi, jež zahrály ve Vysokém. Ořechov v Třebíči a na Hronově, Polná v Třebíči. Jejich inscenace si svými kvalitami dovedou zjednat respekt i mimo konkurenci venkovských souborů. Myslím si, že by to dovedla i Krupka. Přesná, citlivá, promyšlená a soustředěná **režijní práce** dala hercům společné zázemí psychologicky motivovaného projevu, který komiku a směšnost nehledal ani v grotesknosti ani fraškovité nadsázce, ale v reálném zdůvodnění jednání, které se díky okolnostem stává paradoxním (a posléze nepatřičným, neadekvátním) - a tím vyvolává smích. Odtud pak vyrostly dva cenné herecké výkony. Upjatý, rádoby distingovaný elegantní hypochondr **Lomov Václava Vašáka v Námluvách. Vdova Popovová Ireny Olšánkové v Medvědovi**, u níž rozpolcenost mezi pózou velké a vděčné lásky k zemřelému muži a vznikající zalíbení k nečekanému návštěvníkovi svou psychologickou vážností a opravdovostí dostalo, zejména v závěru, rysy téměř absurdní schizoidnosti. V ní zároveň zaznívalo jako otazník nad životem; tedy poloha skoro existencionální. U těch tří souborů z Ořechova, Polné a Krupky nejde opravdu v první řadě o to, že jsou venkovské, ale o to, že mají režiséry (vůdčí duchy) - v Ořechově **Vlastimila Pešku**, v Polné **Petra Vaňka** a v Krupce **Janu Urbanovou** - kteří mají svou představu o divadle, o divadelnosti a dovedou k ní soubor vést a v inscenacích se realizovat. Platí tu dávná pravda: že dějiny českého amatérského divadla posledních skoro třiceti let - a před tím do značné míry také, ale to jsem nezažil na vlastní kůži - se dají psát podle těchto vůdčích duchů, režisérů, podle toho kde pracují a jak pravidelně působí. Jestli je to soubor venkovský nebo měst-

ský, soubor mladý netradiční či naopak tradiční je až druhořadé. Prvořadý je právě ten vůdčí duch. Na něm záleží kam soubor dojde a k čemu dojde. Ořechov s Peškou například došel dnes na vrchol české amatérské pyramidy. Vím, dost lidí má k jeho stylu výhrady; některým se dokonce výrazně nelíbí. I o tom jsme si ve Vysokém popovídali. Pro mne to bylo jakési vyvrcholení poměrně dlouhodobého „sžívání" poroty, pracující delší dobu ve stejném složení, s vysockým diskusním fórem. Ve Vysokém se o divadle diskutuje dobře. V sále je přátelská atmosféra - a přitom se nic nezatajuje a nic neslevuje. Zdá se, že ti, kdo v sále sedí jsou ochotni brát slova poroty skutečně jako zamyšlení, které může být ku prospěchu všem. A tak jsme si mohli dovolit otevřít **dva protichůdné názory na ořechovskou inscenaci** a při uznání jisté její základní divadelní kvality zvlášť obecné otázky inscenační praxe.Nezapírám, že jsem patřil k těm, kdo inscenační postupy ořechovských oceňuje a hájí - už také proto (ne-li především, a na místě prvém a právě proto), že tak činí na poli, kterému říkáme zábava. Při vědomí, že to pole sice divadlo musí orat, je zároveň stále považujeme za cosi méně hodnotného. Ořechovští je orají způsobem vysoce tvůrčím, nápaditým a navíc divadelně kvalitním, netradičním. Svou divadelní pověst si dobyli na území, kde se velmi často sice uznale poklepává na rameno, ale inspirace, průhledy do nových hájemství divadla jakož i na cesty vedoucí k vrcholům se hledají jinde. V těchto souvislostech je pro mne konání a směřování ořechovských zvláště pozoruhodné a chvályhodné. A to už nemluvím o tom, proč si vůbec myslím, že je dnes důležité, aby divadlo zmenšovalo cílevědomě a záměrně propast mezi „zábavou" a „vysokým uměním".

Tohle už samozřejmě nemá co dělat pouze s venkovským amatérským divadlem, tohle je problém, jenž se týká divadla obecně - nejenom amatérského. Mohu tedy v tomto kontextu říci, že je dobře, že venkovské divadlo ze sebe vydalo ořechovský soubor, jenž se pohybuje v těchto polohách. Je neméně dobře, že v jeho rámci funguje soubor z Polné, jež v současných podmínkách osobitým způsobem spojuje principy divadla, kterému jsme svému času dali jméno „autorské" - včetně **herectví Jitky Smejkalové a Petra Vaňka** - s epickým principem vyprávění, které pro „autorskou" hravost a imaginativnost uvolňuje prostor. A jsem rád, že Krupka při svém návratu po šesti letech odmlčení na půdě přehlídky venkovského divadla na dobré a solidní úrovni dokázala jak může fungovat a působit tradiční psychologicky motivované divadlo. Je prostě dobře, že venkovské divadlo má takové soubory a takové vůdčí osobnosti, které ukazují nejrůznější možnosti amatérské tvorby v těchto podmínkách.

Ale o tom, jaké je české venkovské amatérské divadlo dnes, to neříká nic. Kdybych měl hledat jakási venkovská specifika, pak by je asi nejspíše na Vysokém 1997 nabídl hostující soubor českých krajanů z Daruvaru. Hrají s naprostou bezprostředností, která je kolektivním potěšením z toho, že mohou být na jevišti a také s naivitou. Jestli tomu slovu budeme rozumět v brechtovském duchu, jenž naivitu považoval za schopnost divadla dotýkat se skutečnosti s nepředpojatostí a okouzleností a částečně v tom původním smyslu slova: jako nelíčenosti a prostotě, jež se vzdává jakékoliv rafinovanosti a strojenosti. **Daruvarští hráli Naše furianty** jako výraz svého bytí a svých osobních dispozic a hostující režisér **Vladimír Dědek** jim uspořádal a vyložil situace i dialog po smyslu, takže věděli o čem to je, o čem mluví, co dělají, proč takto jednají. Někdy se jim to podařilo uskutečnit divadelně lépe a jindy prostě jen předvedli sebe sama v situaci, ve vztahu k někomu jinému. Simulace tomu říká teorie dramatické výchovy, Stanislavský by řekl „já" v daných okolnostech. Prostě tohle divadlo nezakrývalo, že má jiný cíl než jen a jen divadelní kvalitu. Divadlo je tu prostředkem k něčemu jinému než k tomu, aby utvářelo svůj naprosto samostatný svébytný svět, existující na základě divadelních principů. Připomínám jen tak na okraj: odtud odněkud vyrostlo boleradické představení Roku na vsi, které právě jako představení - to jest **komunikační akt** odehrávající se **teď a zde** - nabídlo průhled do takto prezentovaného světa. Díky cílevědomé dlouholeté režijní činnosti Aleny Chalupové dokázali tohle vše podat s gestem, jež si je vědomo, že divadlo jde sice ze života do života, ale není to život.

Což všechno píšu jen proto, abych ukázal, že z těch pěti představení letošního Krakonošova podzimu vskutku těžko, velice těžko, ba nemožno cokoliv usuzovat o tom, jak je tomu s naším amatérským divadlem. Možná, že něco dalšího napoví článek, jejž uveřejnil v čísle 1. vysockého zpravodaje Větrník Milan Strotzer a jenž nese název Kde se letos urodilo pro Krakonošův divadelní podzim. Ten článek je velmi zajímavý. Ukazuje totiž, že jakkoliv **krajové soutěže zaznamenaly 25 inscenací, programové radě Vysokého bylo předloženo 6. návrhů** - z toho tři nominace - a všechny byly akceptovány. (jedno představení se ve Vysokém nekonalo - soubor ze Žlutic pro onemocnění jednoho člena nemohl přijet a náhradník nebyl stanoven. Ostatně z čeho, když další doporučení vlastně nebyla. Jak říká Milan Strotzer ve svém článku - ze sedmi návrhů představení, předložených jednotlivci či organizacemi, jen jeden by mohl být v soutěžním programu, ostatní se týkaly jeho nesoutěžní části. Takže nakonec za žlutické zaskočil - obdivuhodně i odvážně, byť nesoutěžně - **Soubor Štace z Kaznějova**, jenž sice prošel právě ve Žluticích přehlídkou, ale nebyl doporučen. Proč, to se ukázalo; vylámal si zuby na epickém principu, na němž postavil svou divadelní

DS DUHA Polná / Kdo je tady slepice? *Foto: Ivo Mičkal*

transformaci literární předlohy **Miroslava Skály Svatební cesta do Jiljí**.) Ovšem ty nominace a ta doporučení se rekrutovala vlastně jen ze třech přehlídek: už zmíněné žlutické, němčické a josefodolské. Ve Východních Čechách se do soutěže venkovských souborů nepřihlásil žádný soubor, severomoravská a slezská měla jediného účastníka, který dostal příležitost vystoupit v Němčicích a na Pojizerských hrách - což jsou střední Čechy - se odborně nereflektovalo - tedy nesoutěžilo a do Vysokého nenavrhovalo. Tato zajímavá fakta by samozřejmě mohla svádět k řadě různých úvah a hypotéz. Nečiňme to však, nanejvýše se spokojme s tím, že možná, pravděpodobně, patrně se na tom - informačním šumu, jenž o stavu své „přehlídky" v roce 1997 i o stavu českého venkovského divadla vyslal Krakonoš, může mít svůj podíl právě i toto zázemí, z něhož Vysoké nad Jizerou roste. Příští rok snad budeme o maličko moudřejší.

Jan Císař

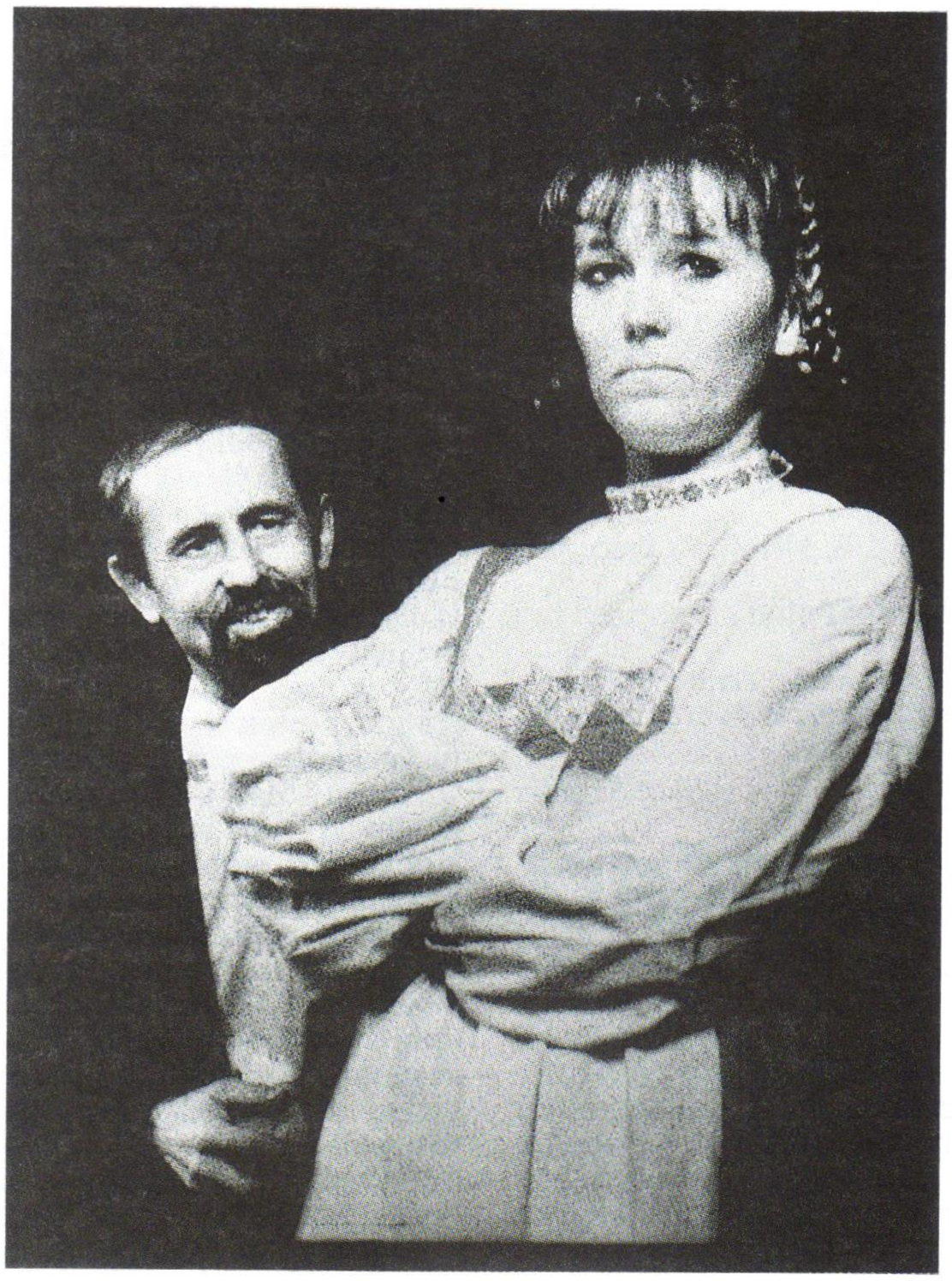

DS Domu kultury Krupka / Námluvy s Medvědem. Václav Vašák v roli Loneova a Jitka Vopatová jako Nastasja v aktovce Námluvy. *Foto: Ivo Mičkal*

VYSOCKÁ REKAPITULACE

Krakonošův divadelní podzim, národní přehlídka venkovských divadelních souborů ve Vysokém nad Jizerou, se v roce 1997 uskutečnil od 11. do 18. října. Přehlídka měla na programu 10 divadelních inscenací, z nich bylo pouze 5 soutěžních. Vedle těch, o kterých se lze dočíst v článku prof. Císaře, byly uvedeny na vysockých prknech tyto: V předvečer zahájení přehlídky sehrál divadelní **soubor MěKS z Jilemnice** lidovou hru ze Tříče **Komedyje o Františce, dceři krále anglického, a o Honzíčkovi, synu kupce londýnského.** Na dětské publikum pamatovali organizátoři KDP celkem třikrát. **Soubor MěKS z Němčic nad Hanou** se představil s nastudováním pohádky **Křesadlo** podle H. Ch. Andersena. **Domácí loutkářský soubor** se přestěhoval z malého loutkového sálu do velkého sálu divadla Krakonoš, aby se nechal poznat v produkci se starými loutkami z roku 1925, které zhotovil kominický mistr Dolenský ze Semil, a které dodnes vysočtí loutkáři přivádí mezi původní kulisy svého loutkového divadélka pro potěchu vysockých dětí. Ostatně, letos s hrou Františka Cecha **Začarovaný les,** kterou hráli i na KDP, potěšili mnoho dětí, ale i dospělých na svém zájezdu do Normandie. Třetím představením pro děti byla pohádky Magdy Mikešové **Zlatá královna.** Uvedl ji soutěžně **soubor J.K.Tyl z Josefova Dolu.**

Součástí vysocké národní přehlídky jsou tradičně i příležitosti ke vzdělávání divadelního ducha a k nabytí potřebných divadelních dovedností. Na své, již deváté soustředění se do Vysokého již 10. října sjeli posluchači **Kurzu praktické režie,** aby se za lektorského vedení **Milana Schejbala** a **Kateřiny Fixové** zabývali řemeslnými otázkami divadelní režie. Každý posluchač měl možnost na základě domácí dramaturgicko-režijní přípravy svobodně zvolené textové předlohy pracovat s herci a nazkoušet vybranou dramatickou situaci ze hry. K tomu účelu sjednaní herci byli disciplinovaní a sloužili plně záměrům svých režisérů, a to i tehdy, když režijní vedení nevedlo ke kýženému cíli. Byla to vskutku praktická škola osvojování režijních dovedností, v níž se k poznání docházelo jak prostřednictvím pozitivních řešení, tak prostřednictvím chybných pokusů. Korektivem režijních přístupů byl kolektiv posluchačů a samozřejmě lektoři, kteří však pro plnění této funkce museli vystupovat ze svých rolí. Byli totiž zároveň těmi disciplinovanými herci. Měli tedy role nezáviděníhodné. Nicméně, pro takto koncipované vzdělávání byli výborní, nenahraditelní a také nedocenitelní.

Klub režisérů SČDO realizoval na vysocké přehlídce další ze svých seminářů. Kulatá výročí bratří Čapků a jim věnovaný Čapkovský festival, který se připravuje na rok 1998 v Čelákovicích, to byly spojené nádoby s obsahem vysockého semináře. Pracovalo se v něm na monolozích a dialozích z her bratří Čapků, ale i na jejich pracích prozaických. Seminář vedl lektor **Jiří Hraše,** kterému byla nápomocna **Dana Musilová** v otázkách jevištní řeči. V závěru KDP desítka posluchačů Klubu režisérů, vedena organizačně ing. Dušanem Zakopalem, předvedla i výsledky své práce účastníkům přehlídky.

Ke každému soutěžnímu představení a k inscenaci zaskakujícího souboru Stace z Kaznějova se uskutečnil **rozborový seminář,** jehož odborné zázemí tvořila porota, jíž předsedal **prof. Císař** a jejímiž členy byli **Vladimír Dědek, Jiří Hraše, Milan Schejbal a Jaromír Vosecký.**

KDP by nebyl úplný, kdyby vedle divadelních produkcí a vzdělávacích příležitostí nepamatoval na **akty společenského charakteru.** I letos se konala tradiční vítání souborů na radnici a poté Krakonošem, dojemná loučení se soubory, společenské večery v „Hasičovně", valná hromada Vobskočáku (o ní blíže v článku L. Lázňovské), koncert pěveckého sboru Satori v kostele sv. Kateřiny (gospely, spirituály, liturgické písně) a konečně závěrečný bál Sejkorák, v jehož úvodu se konalo slavnostní zakončení přehlídky s vyhlášením výsledků a s oceněním nejlepších výkonů.

Po celou přehlídku vycházel čtivý zpravodaj přehlídky Větrník, o jehož stránky obsahově, a již také tradičně, pečovali **Alenka Exnarová a Saša Gregar.** Na jeho poslední straně bylo možné se dočíst, kdo si odvezl z Vysokého zasloužené ocenění. Ta poslední stránka vypadala takto:

Na návrh odborné poroty Krakonošova divadelního podzimu, národní přehlídky venkovských divadelních souborů 1997, jsou udělena tato uznání:

Václavu Šafaříkovi za roli Papagata ve hře Kaviár nebo čočka
Vlastě Langovéza roli Matyldy ve hře Kaviár nebo čočka
Evě Langové za mladý herecký výkon v roli Fiorelly ve hře Kaviár nebo čočka
Radoslavě Hadačové za roli Denisy matky v operetě Mam´zelle Nitouche-ky aneb Láska kvete v každém věku
Miroslavu Urbanovi za roli Majora v operetě Mam´zelle Nitouche-ky aneb Láska kvete v každém věku

Na návrh odborné poroty Krakonošova divadelního podzimu, národní přehlídky venkovských divadelních souborů 1997, jsou uděleny tyto ceny:

Jitce Smejkalové za roli Betty ve hře Kdo je tady slepice?
Ireně Olšákové za roli Popovové ve hře Medvěd
Václavu Vašákovi za roli Lomova ve hře Námluvy
Terce Klaškové za roli Fortýřky v operetě Mam´zelle Nitouche-ky aneb Láska kvete v každém věku
Marii Vaňkové za kostýmy k inscenaci Kdo je tady slepice?
Janě Urbanové za režii inscenace Námluvy s Medvědem
Petru Vaňkovi ze režii inscenace Kdo je tady slepice? a roli Boba v této hře
DS Duha Polná za inscenaci hry Kdo je tady slepice?
Ořechovskému divadlu za inscenaci operety Mam´zelle Nitouche-ky aneb Láska kvete v každém věku

Na návrh odborné poroty 28. ročníku KDP Vysoké nad Jizerou 1997 bylo rozhodnuto o nominaci a doporučení inscenací do programu Jiráskova Hronova 1998, celostátní mezidruhové přehlídky amatérského divadla

DOPORUČENÍ - Divadelní soubor DK Krupka s inscenací hry Námluvy s Medvědem
NOMINACE - Divadelní soubor Duha Polná s inscenací hry Kdo je tady slepice?

Na základě vyhodnocení ankety je udělena cena diváka
Ořechovskému divadlu za inscenaci operety Mam´zelle Nitouche-ky aneb Láska kvete v každém věku

Milan Strotzer

AŤ ŽIJÍ VOBSKOČÁCI

Jeden říjnový večer jsem zažila půldruhou hodinu ukrutné srandy, v níž se dobře uplatnily divadelní zkušenosti jako imitování, tvořivé nakládání s naší mateřštinou, komediální nadsázka apod. To když např. manželé Živní z Neratovic (paní Živnou známe jako herečku a čelní protagonistku národní soutěže divadelních monologů a dialogů O pohárek SČDO a jejího manžela rovněž jako herce) si pro svůj přijímací výstup nasadili umělé chrupy, nebo když Jiří Hlávka imitoval některé české vrcholné politiky, či když se z pléna ozvalo po prvních slovech jedné paní - „máte široké e". Pokud jste zvědavi, kde že jsem tak dobře trávila čas, pak vězte - byla jsem na valné hromadě korupčního spolku Vobskočák, jež se sešla v průběhu Krakonošova divadelního podzimu.

Pamětníci říkají, že to začalo někdy před patnácti lety (u začátků stál legendární Zdeněk Kokta z Olomouce) jako recese, jíž se chtěli přihlásit k přehlídce vesnických divadelních souborů. Točili se kolem rituálů jako vítání a loučení a pravidelně přispívali do neoficiálního programu vlastním trochu improvizovaným představením. Umožňovala jim to velmi přátelská atmosféra akce, jež nikdy nebyla tak pod ideologickým drobnohledem, jako jiné národní divadelní přehlídky.

Dnes čítá členská základna Vobskočáku 170 divadelníků z celé republiky, a byť jsou od loňského roku registrovaným občanským sdružením, jež se svými projekty uchází jak o státní, tak o nestátní finanční prostředky (Vobskočáci vzali pod svá křídla Klub praktické režie), sranda, kterou si umějí udělat sami ze sebe i humorný pohled na věci kolem nás, je stále přítomna.

Nabitý Malý sál Krakonošova divadla povstal, aby zpěvem hymny zpívané na nápěv Pec nám spadla (první sloka zní Vobskočáci, vobskočáci, kdo jim pomník postaví, zvládnou líp než saniťáci, první pomoc zábavy) pozdravil prapor a poklad, v němž je několik lahví lihových nápojů a skleniček, připravených k první pomoci. Poté se chvíli hledal obraz prezidenta Vladimíra Dědka, aby mohl být zavěšen na připravenou oprátku. Přítomní se nepřiklonili k variantě, aby Dědek visel in natura a rozhodli ho počítačově klonovat. Dále předsednictvo sdělí, že nejprve bude valná hromada občanského sdružení a pak se budou věnovat spolkovému životu. I oficiální valná hromada měla daleko do nějaké zdeúřednosti. Např. tajemník Vlasta Ondráček měl sice přečíst zápis z minulé schůze, ten však nebyl hotov, takže Vlasta spíše informoval o tom, co v něm možná bude. Na vrchního revizora Dušana Zakopala auditorium pokřikovalo, aby artikuloval. Ostatně diskuse a nesouhlas se trestá pokutou, případně pohotově připraveným koltem Jiřího Hlávky. Přesto (nebo právě proto) se velmi rychle podařilo doplnit předsednictvo, upřesnit členské příspěvky (minimálně 10,- Kč, což nevylučuje iniciativu členstva). Zadrhlo se to pouze, když nově zvolený místopředseda Jan Veverka upozornil, že ve stanovách stojí, že Vobskočák je korupčním spolkem, takže úřady se musejí podřídit a nemohou po spolku vymáhat nějaká vyúčtování.

V další části, tzv. spolkové, se vyjevilo, co znamená ona korupčnost. Za přijetí se platí lahví rumu a slibují se služby - pro začátek loupání brambor na vysocké sejkory. Mimochodem se členové dozvěděli, že věhlas spolku dorazil do dalekého Japonska, kde si úředník založil odnož Vobskočáků sám pro sebe a členstvo je povinno obstarávat mu právě onen věhlasný český lihový nápoj.

Proč o tom všem píšu. Inu proto milý čtenáři, že vývoj Vobskočáků od pouhé recese k zastřešení semináře, který se koná nejen při Vysokém, ale také při Hronovu, aniž se cestou ona původní sranda vytratila, je dokladem, polistopadového vývoje českého amatérského divadla. Amatéři nečekají s nataženou dlaní na to, až se někdo o ně postará, chtějí a umějí se starat i sami. A takovým pak stát přispěje snad i rád.

Lenka Lázňovská

Tajně zhotovený snímek z ještě tajnějšího obřadu Vobskočáku se podařilo pořídit jen díky tomu, že členové tohoto korupčního spolku byli v extázi při zpěvu spolkové hymny.
Foto: archiv fotografa

JAK ZPÍVAJÍ SEJKORY ?

Lahodně. A hned dvakráte. Poprvé, když vydávají vůni na rozpálených plátech plotny, a podruhé v ústech, na cestě do žaludku. Hudou skvěle, i když jejich zpěv je písní labutí, neboť jimi vždy končí Krakonošův divadelní podzim.

Letošní XXVIII. Národní přehlídku venkovských souborů ve Vysokém nad Jizerou, jsem pojal - popravdě řečeno pojali jsme, neboť jsme tam byli s mou nejmilejší - jako dovolenou. Byl to zvláštní pocit stát jako soukromník, byť do jisté míry zasvěcený, poněkud stranou a dopřávat si luxus, užívat festivalu bez jakýchkoli povinností. Bylo to vůbec poprvé v životě. Tedy i jisté novoty, jako příkladně najednou shánět a kupovat lístky na představení, ale i kolena už těžce kráčející k jezeru mají přece právo ještě něco zažít poprvé. Zcela jinak jsem si též pochutnával na rituálech a obřadech, které jsou nedílnou součástí přehlídky, a musím uznat, že příkladně Krakonoš zcela splnil, co sliboval. Při dopoledních seminářích pršelo, mlha se protahovala přikrytými uličkami města, sníh padal jak sedláci po žních, ale po poledni se každý den rozjasnilo, zachmuřené nebe se roztrhlo a slunce otevřelo výhled na vrcholky hor. Víte, že během týdne byl ve Vysokém sychravý podzim, krásná zima se sněhem a sluncem a nakonec voňavé jaro? A pak, že rituály nejsou na nic! Že to prý jen staré zvyky a obyčeje rozjasňují obličeje. Ne, ne, pravím vám. Dobře a upřímně vykonaný rituál nevyšumí naprázdno. Jeho *eregon*, jeho síla zůstává v ovzduší, a přinejmenším dodává jistotu v rozměru osobním i obecném. A té, jak zajisté uznáte, je v dnešní době dopadajících balíčků všerůzných opatření, vybuchujících především v křehkých, snových konstrukcích kultury, tuze zapotřebí. Jistotu hledáme v tom, že třikrát objíždějíce kostel ve Vysokém věříme, že se za rok ve zdraví setkáme a pobudeme. V hledišti, na jevišti, na horách.

Byl to parádní týden. Večer se díváme, jak na jevišti řádí Vaněk se Smejkalovou. Řádí výtečně divadelně na věčné téma muž a žena aneb „Kdo je tady slepice". Do toho ragtime a wágnerovské dunění hor, a všichni jsme rádi, že chachacha, si to za nás na jevišti odbývají oni. Že se můžeme uculovat i nezřízeně smát směšně trapným a stále se v životě vracejícím situacím, od kterých nás právě teď osvobozují ti z Polné, kteří jsou postiženi láskou k divadlu. Načež další den se prodíráme chřupavou sněhovou kůrou na Lysou horu a za krk nám smrky sypou krystalovou nadílku. Pak zase absurdně zkratové jednání v těch nejintimnějších vztazích, které v důsledku každému přinese něco jiného než původně chtěl, jak nám s pochopením pro lidské slasti a strasti předvedli divadelníci z Krupky v „Námluvách s Medvědem". A zase odpoledne stoupáme, po kotníky zabořeni do sněhu jiskřícího sluncem na Vrbatovu boudu, aby nás u mohyly Hanče a Vrbaty náhle na půl hodiny zastihlo zcela arktické, zavýjející, temně oblačné počasí, fučící ze Zlatého návrší. A večer suché nohy, v žaludku se slastně protahují pochoutky z kuchyňky Krakonošova divadla a na jevišti řádí Ořechovští. Nitušky a Fernandové v Peškově vizi se milují, proplétají, provokují. Nakonec dojímají vícehlasem „... a já se polepším, když pánbůh dá", aby se o mrknutí oka později ďábelsky ušklíbli.

Přemýšlení o divadle a myšlení divadlem se projevovalo u každé z uvedených devíti inscenací. Jistě, výsledné hodnoty, nebo spíše úrovně, byly rozličné. Pohybovaly se od vztahu, ve kterém jsou lásky k tomuto druhu umění naplňovány vědomě, a současně intuitivně, neboť partneři, to jest tvůrci a prostředky vědí, co od sebe mohou očekávat, co si mohou vzájemně poskytnout. To se plně týká tří, již zmiňovaných inscenací, které nám od počátku dávaly jasně a zřetelně najevo, že se jedná a bude jednat jen a jen o divadlo a divadlem nás výsostně oslovovaly. U dalších se pak vztahy mezi tvůrci a divadlem pohybovaly od prvního okouzlení divadelní múzou, od zamilovanosti, která bývá slepá a nekritická k sobě i okolí, až po první rande a milostné zážitky. To znamená, že si někteří přinejmenším počínali uvědomovat, že aby si oni, i my, diváci, užili, musí akt lásky probíhat v jistém tempu a rytmu, nebo z něj nikdo nic nebude mít a neporozumí mu; že aktem lásky je smyslový vjem, jehož význam musí zasáhnout. Tím jsem chtěl říci, že i přes různorodé subjektivní divácké zážitky, jsem objektivní snahu vyjádřit své postižení divadlem vnímal, což v kontextu podmínek a možností venkovských souborů není zanedbatelné.

Však nejen uměním je člověk živ, takže musím podotknout, že jsem si též uvědomoval veškeré služby, které Divadelní spolek Krakonoš a přátelé kolem divadla poskytovali, aby přehlídka měla hladký průběh. Vědět o tomto servisu je jedna věc a vnímat jej, je věc druhá. Nebyl jsem zatížený povinnostmi, a proto přede mnou vyvstával jasněji. Kromě pár hodin v mrtvém čase psí přehlídky trval nepřetržitě a žádný grant či sponzor jej nemohou nejen ocenit, ale ani jinak nahradit.

A už dost, a doufám, že za rok se zase sejdeme u Krakonoše.

Vladimír Zajíc

DS české besedy Daruvar, Chorvatsko / Naši furianti. Jaroslav Vondruška, stojící vpravo s knihou se neodstěhoval do Chorvatska, ale hrál ve Vysokém v záskoku v roli radního Koženého. *Foto: Ivo Mičkal*

OCHOTNÍCI ZKLAMALI, ALTERNATIVA ŽIJE DÁL

(krátká zpráva z festivalu ...příští vlna / next wave...)

Již počtvrté - tentokrát však poprvé na podzim - se konal v Praze festival divadelního okraje, příznačně nazvaný ...příští vlna / next wave... Jak ani nemůže být jinak, zúčastňuje se ho vždy poměrně dost amatérských skupin a jedinců a tak je na místě o něm referovat i na stránkách Amatérské scény. Oslovili jsme tedy dramaturga přehlídky a divadelního publicistu Vladimíra Hulce, aby nám ze svých názorů na letošní ročník sdělil několik postřehů.

Jak vybíráte divadla na svou přehlídku? Rozlišujete mezi profesionály a amatéry?

Tuto otázku si vůbec nekladu. Na festival zvu toho, kdo se podle mého pohybuje na okraji divadelního dění, kdo se o něco neobvyklého pokouší či kdo začíná a získává tak na festivalu nové důležité zkušenosti. Každý začínající tvůrce je pro mně alternativní umělec. Není totiž ovlivněn ničím jiným než sám sebou. Nakolik je originální, je ovšem už jiná věc.

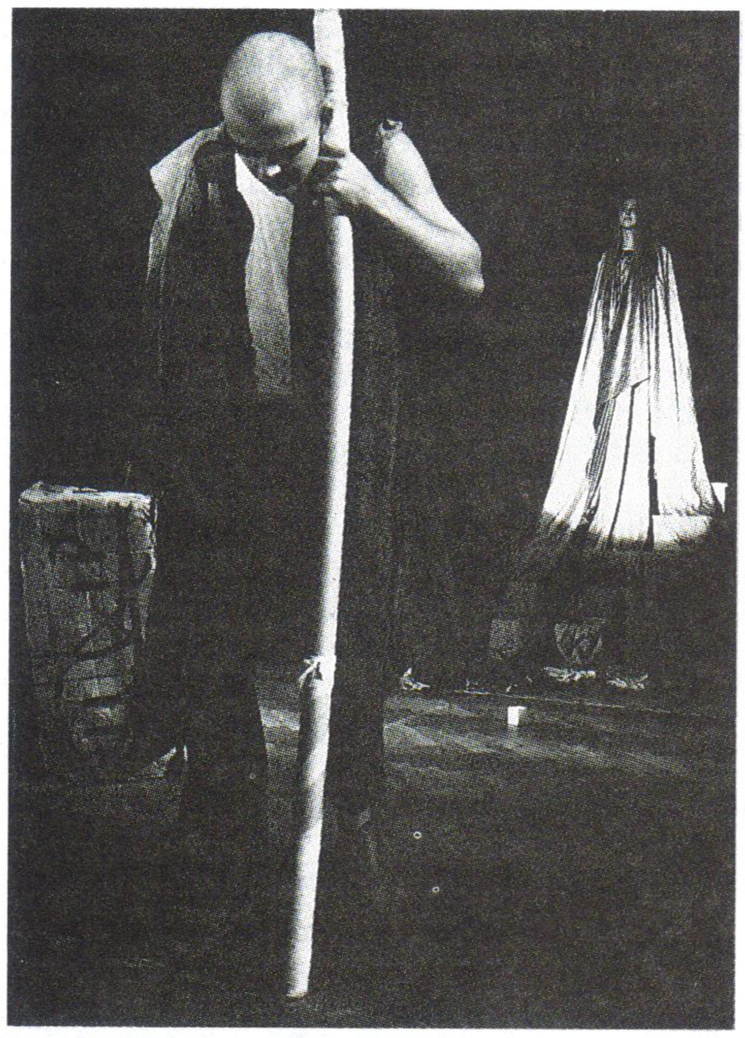

DS Tak trochu Bychom Aš / pravda je někde venku
Foto: Ivo Mičkal

Co je příští vlna?

Nevím. Nevím, co bude a vlastně to ani nehledám. Nechci festivalem předjímat či formovat něco příštího. Chci zachytit stav kvasu, stav toho, co to příští vytváří ať on to chce nebo nechce. Snažím se spíš bořit konvenční hranice vnímání, co je divadlo a co ne. Proto zvu na přehlídku filmaře, výtvarníky, literáty, hudebníky a podobně.

Kdo se účastnil letošního ročníku?

Na kontě má letos ...příští vlna / next wave... víc než třicet položek. Nemíním je zde vyjmenovávat. Ostatně kdo odebírá Divadelní noviny, mohl je všechny ve speciální příloze, která pravidelně k festivalu vychází, zaznamenat. Protože je tento příspěvek určen Amatérské scéně, soustředím se na tzv. amatérská divadla - tedy ta, která se zúčastňují amatérských přehlídek. Byli tam Studio Dům z Brna s Arlekinem, Bílé divadlo z Ostravy, Divadlo Tak trochu bychom z Aše, Jumping Hamada z Pardubic, pražské soubory Divadlo Na cestě P. M. a divadlo Filtré a kolínské Igdyž. Za speciální zmínku stojí ještě zmínit Dočasnou šejkspírovskou společnost Jedličkova ústavu, která zahrála svou verzi Romea a Julie.

Jak amatéři na festivalu dopadli?

Víte, možná se vám to nebude líbit, ale já rozděluju - čistě pro sebe a čistě privátně - amatérské divadelníky na dva druhy - a) ochotníky a b) potencionální profesionály, kteří se buď profesionály v budoucnu stanou nebo sice ne, ale jejich tvorbu je možné vnímat měřítkem profesionality. Nemám nic proti ani jedné skupině, obě mají svá specifika, která respektuji. Za ochotnická považuji na letošním festivalu skupiny Na cestě P. M., Filtré a Igdyž. Vůbec nedokázaly odhadnout své síly. Své produkce neúměrně natahovaly a tím si značně ublížily. Kdyby třeba Igdyž hrálo o polovinu méně, mohlo jít o příjemné osvěžení festivalu. Jejich účast je však přesto pro mně důležitá a jsem rád, že nabídku přijaly. Dostanou se totiž do konfrontace, kterou jinde asi nezažijí, a to je dobře. Pro ně i pro diváky. Vnímat divadlo v co nejširším spektru, o to jde na tomto festivalu především. Ostatní na festivalu uspěli. Zvlášť Jumping Hamada považuji za současnou špičku české divadelní alternativy. A nejsem jediný. Najdete je v programu téměř každé české divadelní přehlídky.

Která vystoupení na festivalu zaujala nejvíce a čím?

Divácky byl největším hitem chacharský kabaret, jak říkají tvůrci - scénická škytavka Komorní scény Aréna z Ostravy. Pořad se jmenuje Průběžná O(s)trava krve a již tři roky s úspěchem brázdí republiku. Do Prahy dorazil až nyní a ještě v listopadu jej bude možno spatřit na přehlídce českého divadla v Praze. Je to syrový, nesmírně nápaditý a vděčný kabaret s neodolatelnými typicky ostravskými, lidovými songy v podání zpěváka a harmonikáře Oldřicha Matušínského. Sice ne příští vlna, ale jinak pořad dobrý jako víno. Takových politicky laděných, s nadhledem udělaných, sebeironických kabaretů tu bude po listopadu nepočítaně, myslil jsem si kdysi. A vida, je tu snad jen tento. Ani Pražská 5 - která by k takovému typu měla asi nejblíž - ho nedokázala vytvořit. Její členy zvu na Příští vlnu pravidelně. Letos jsem je oslovil coby moderátory v Praze populárního Radia Limonádový Joe. Přišli Tomáš Hanák a Jiří Macháček a jednu hodinu improvizovali, jako by byli ve studiu. Hravé představení odkrylo v rozhlasových limonádnících divadelní dimenze, jaké ani nečekali a možná v budoucnu prý připraví něco většího. I to je jeden ze smyslů festivalu - inspirovat.

V tomto smyslu je pro mě vždy radostí oslovit takzvané nedivadelníky. Vedle filmové alternativy - tedy projekcí nezávislých filmů - se již dva roky zaměřuji na literární seskupení. Ani možná nevíte, že v Čechách existuje řada uzavřených skupin, které si vydávají časopisy, scházejí se, čtou si své texty a podobně. Letos již podruhé se festivalu účastnilo seskupení Ejakulace nahromaděné bolesti a poprvé Klub 8. Obě předvedla část ze svého repertoáru zabarveného hudbou či různými jevištními nápady. Pro ně je to zážitek a pro diváky možnost seznámit se s něčím okrajovým. I to je smysl festivalu.

Vrcholem z jiného úhlu bylo půlnoční vystoupení ústecké Vyžvejklé bambule. Spinavá, brutální, primitivní destrukce. Na jevišti po nich zbylo asi pět roztřískaných televizních obrazovek, několik záchodových mís, suť hlíny, střepy všeho možného a krev. Extrém, který nastolil věčnou otázku, co je umění a co pouhý exhibicionismus. Víc totiž v hlasité akci nebylo. Clovlk človlku človlkem, znělo z reproduktorů z úst jednoho z protagonistů.

Studio Dům Brno / ARLEKINO vévodou Bretaňským aneb Král Leyr a jeho tři dcery
Foto: archiv fotografa

Málo je lásky. Říkal jsem si, jak asi depresívně musí být v severních Čechách, odkud Vyžvejklá bambule pochází, když vyprodukuje takovou sebe-destrukci.

Tradiční opory - Studio Dům, Husa na provázku, Petr Váša - všichni z Brna přivezli osvědčené, i když v Praze zatím neznámé tituly. Potěšily a diváky jistě zaujaly. Petr Váša navíc uvedl své studenty z Janáčkovy akademie múzických umění, kde vede ročníkový a výběrový ateliér. Jejich šamanské tance plné různých zvuků, pazvuků, rytmů a pohybových bizarností asi nejvíc splňovaly představu objevování něčeho nového a neznámého. Navíc dokázalo sedm studentů bez rekvizit a bez mikrofonů zcela ovládnout zaplněný sál experimentálního prostoru Roxy, což - kdo ho znáte - je téměř zázrak. Pro mě asi největší „sukces" festivalu i největší překvapení.

Z pohybových představení byla nejoriginálnější asi pardubická Jumping Hamada, která vystoupila v chodbách divadla v Dlouhé a příjemně šokovala přicházející návštěvníky. Určitě je třeba zmínit ostravské „zasloužilé" avantgardisty - Bílé divadlo, kteří přivezli groteskní pohybové představení inspirované obrazy a knihou M. Velíška Lyžaři, a zapomenout ani nelze na tělesně postižené z Jedličkova ústavu, kteří dokázali veronský příběh Romea a Julie přeměnit v grotesku s prvky až černého humoru.

Co chystáte pro příští rok?

Možná dost podstatné změny. Dosud jsem festival koncipoval jako mapování terénu - mapování divadelního okraje u nás a překračování obecně vnímavých hranic toho, co je a co není divadlo. Teď bych chtěl zůstat jenom u toho posledního. Vyhranit festival vždy jedním směrem, každý rok jiným, a jít víc do hloubky. Jednou třeba taneční divadlo, jindy zas oslovit nějakou konkrétní skupinu tvůrců a podobně. Mám již dost přesné představy, ale nechci o nich veřejně mluvit. Nechte se překvapit. Nicméně nabídka těm, kdo by se chtěli ...příští vlny / next wave... účastnit, stále platí. Festival se bude konat vždy druhý víkend v říjnu a ozvat se mi můžete na adresu Divadelních novin, Celetná 17, 110 00 Praha 1 (tel. a fax: 02 - 231 59 12).

Rozhovor připravila
Jiřina Šulcová

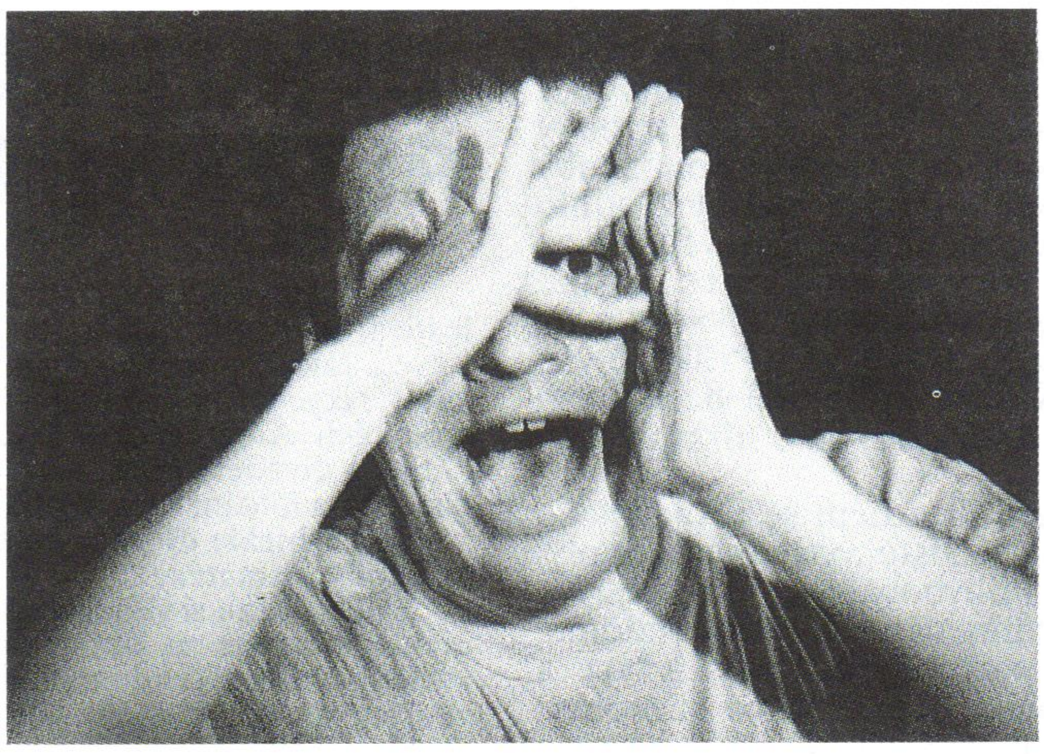

Petr Váša, Brno / Cirkus - chaos - minaret Foto: Ivo Mičkal

AMATÉŘI A PROFESIONÁLOVÉ na Přeletu

Přelet nad loutkářským hnízdem byl založen před sedmi lety jako přehlídka nejlepších amatérských a profesionálních loutkářských inscenací tehdejší Českou sekcí UNIMA. Od začátku byl míněn ne jako konfrontace či soutěž, ale jako setkávání toho nejlepšího, co se urodilo u profesionálů statutárních (čili zřizovaných a dotovaných městy), u profesionálů nezávislých (tj. těch, co žijí jen z toho, co si vydělají) a u amatérů (tedy těch, kteří se živí něčím jiným a loutkové divadlo dělají navíc, po své práci). Trvával od pátku do neděle, permanentka stávala 20,- později 50,- korun, sál poskytovala spřátelená divadla zdarma a soubory tu hrály za benzín.

Teď konečně bylo skoncováno s amatérismem: hraje se od pátečního odpoledne do soboty, permanentka stojí 250,- Kč, za které si můžete ve velkém sále (z nějž se, žel bohu, vytratila atmosféra předchozích setkání, z jedné třetiny prázdném) sednout od 14. řady dál a máte-li štěstí, vejdete se i do dvaatřicetimístného malého sálku „galerie"; za což UNIMA platí na nájmu loutkovému divadlu Minor bratru 20.000. To by byl tak prvý příspěvek na téma amatérismus a profesionalismus na Přeletu.

Druhý viditelný rozdíl mezi amatéry a profesionály je ten, že profesionálové dostávají za představení zaplaceno. Profesionální čas a práce tedy mají svou cenu, amatérské nikoli - a chtějí-li si hrát, ať si hezky materiál a jiné věci, o času nemluvě, zaplatí ze svého.

Co vyplynulo z letošního srovnávání po stránce inscenační?

Od pátečního odpoledne do soboty večer tu zahrály čtyři soubory statutární: **Smolíčka,** vzbuzujícího rozporné reakce, **předvedl hradecký Drak,** technicistní, vnějškově rozvernou slátaninu nazvanou **Čert a Káča** (asi nejslabší inscenaci celé přehlídky) přivezlo **ostravské Divadlo loutek, Vánoce s Kulišákem** - líbivou, nepříliš obsažnou inscenaci s dvěma slušnými řemeslnými výkony - zahrálo **Naivní divadlo z Liberce** a zaujetím tří protagonistů pozoruhodnou, leč absolutně neloutkovou (kdyby ty čtyři půlminuty, v kterých se objeví nemohoucí loutky vypustili, velmi by tím výsledku prospěli) inscenaci **Racek Jonathan Livingston,** vyprávějící o odvěké touze překonat sám sebe, na Přeletu „předpremiérovalo" **kladenské divadlo Lampion.**

Nazávislá skupina byla letos na Přeletu jen jedna: **pražské Buchty a loutky** se sérií tu lacinějších, tu slušnějších, tu vulgárnějších, tří až dvacetivteřinových pouťových klipů, nazvanou **Loutkový automat,** pokračováním to laciné dramaturgie a la Neviditelná Praha a nenáročné režie a la Oslí kůže.

Studenti KALD DAMU předvedli experiment konfrontující v televizi promítané smažení řízků a jiných pochutin s jejich loutkovými protějšky před obrazovkou pod názvem **Snídaně se starou.**

Amatéři byli zastoupeni čtyřmi inscenacemi z 46. loutkářské Chrudimi.

Červotočí čaj, autorské dílko cvikovského Divadla loutkových omylů, příběh zamilovaného námořníka, který chtěl objevit Ameriku, ale objevil čaj (mezi čímž žere loď červotoč, jenž dává inscenaci půl názvu), není obecná snaha o vytvoření všemi přijatelného „tvaru", ale hledání vlastní tváře - výrazu pro vlastní pocity a jejich sdělení nepochybně osobitými tvůrci. Představení na Přeletu (stejně jako předtím na Divadle v trávě) ukázalo to, co prosvítalo už na LCH: že jeho zázračný úspěch v Chrudimi, kde bylo uvedeno jako host ve volném programu, je více věcí šťastného souběhu nálady interpretů a publika, než dramaturgické a režijní vystavěnosti a hereckých výkonů.

Křížová výprava hradeckého souboru Ať'si se proti LCH pročistila a zpřehlednila, nicméně zůstává spíše zábavnou sbírkou příjemných nápadů na téma Camiho proklatě prozíravého křižáka, než ucelenou, vnitřně koherentní a ve výsledku působivou inscenací.

Autorská Brum-pohádka plzeňského Střípku osvědčila své kvality: slušný text, při němž se děti i dospělí nejen baví, ale dostává se jim i stále aktuálního tématu soužití mužského a ženského přístupu k životu i k výchově dětí, a navíc i loutkoherectví, které tomuto amatérskému souboru může závidět devět desetin souborů profesionálních (však už po dvou ze střípkovských odchovanců hodila háčkem profesionální plzeňská Alfa.)

Bystrouška, liška, nemocemi stíhaná inscenace **svitavského Céčka,** zpracovává Těsnohlídkovu novelu do jemně naznačovaného vyprávění o životním zmoudření revírníka, vyprávění protkaného přehršlem folklorizujících písní při popíjení vínka. I Céčko předvedlo, že umí s loutkami lépe, než mnozí profesionálové a dokáže tohle umění zařadit do smysluplného uměleckého celku. Tentokrát má céčkovský očistný obřad, jímž jeho inscenace v posledních letech bývají, i nepochybný, patrný divadelní tvar. V loutkovém divadle a v divadle vůbec se vidí málo tak jímavých, hluboce lidských a divadelně vystavěných i provedených scén, jako je namlouvání Bystroušky a lišáka Zlatohřbítka.

Nemám ankety a určování pořadí v divadle rád, neboť jsou vždy zavádějícím porovnáváním hrušek a jablek, navíc v situaci, kdy jablko jsme pojedli právě teď, zatímco hrušku v lepším případě předevčírem, v horším případě před desíti měsíci; a naopak vždy opomíjející fakt, že účinek inscenace se může dostavovat a trvat celý život, i v době, kdy už dávno nemáme tuchu, o čem že to byla ta líbivá show, kterou jsme byli hodinu po jejím skončení tak nadšeni. Nicméně o čemsi může svědčit fakt, že v anketě, v níž mohli hlasovat všichni členové Českého střediska UNIMA (takže o nějakém taktizování či chytračení „poroty", která by spekulovala, koho vyhodnotit teď a koho nechat na příště, nemůže být ani řeč) získalo nejvíce hlasů amatérské Céčko s Bystrouškou a druhý nejvyšší počet pak rovněž amatérský Střípek za Brumpohádku.

Nově vytvořená cena, nazvaná po Eriku Kolárovi „Erik", byla tedy udělena svitavskému souboru C. Pardon: ne udělena - ukázána - s poukazem na to, že soška stála 20.000,- Kč a proto bude uložena na utajeném místě. Aby ji ti Svitaváci neukradli. Vedle dosud známých kategorií udělení a propůjčení ceny tak byl vynalezen zcela novátorský způsob: ukázání ceny. Krom odstranění této ostudy (pro koho byl tedy dvacetitisícový originál vytvořen?) by si UNIMA měla ujasnit - a pak pro veřejnost zřetelně a důrazně formulovat: 1. zda u inscenace roku jde o inscenaci vzniklou v dané sezóně, či v kalendářním roce, nebo snad od předchozího udílení ceny, případně bez časového omezení - aby se v anketě neobjevovaly i inscenace několik let staré, 2. zda jde o jakoukoli inscenaci, viděnou hlasujícími během vytčeného období, nebo jen o některou z inscenací uvedených na Přeletu /což by bylo jistě zavádějící, leč spojitost udělování ceny s Přeletem a termín odevzdání hlasovacích lístků po posledním představení k tomu svádí), 3. snad by stálo za to i připomenout, že by mělo jít o inscenaci vzniklou v České republice.

A konečně srovnání poslední.

Amatéři - ti kteří jen nechtěli napodobovat kamenná profesionální divadla - vždycky měli tři výhody: 1. tvoří pro potěchu z tvorby, pro potřebu vyjádřit se a to tak, jak jim srdce, vkus a rozum káže, 2. charakter dobrovolné práce je vždy nutil pracovat kolektivněji a - paradoxně - tak přes mnohost názorů docilovat osobitějších postupů a výsledků, 3. ze svého občanského povolání vnášejí do tvorby nové podněty a myšlenky. A také tři nevýhody: hraje ten, kdo má zájem, i když nemusí mít obecný herecký talent, chybí jim systematické a dlouhodobé školení a la DAMU, JAMU, státní konzervatoře ..., nebo alespoň možnost „vyhrát se" každodenním hraním; a pak taky jim nikdy nepřebývaly peníze na nákladné výpravy (vím, že ani statutárním profesionálům nepřebývají - ale to, jak naloží s miliony, získaných vedle příjmů ze vstupného od zřizovatelských měst, je už jejich problém.

Pravda je, že všechny tři výhody i nevýhody mohou nakonec být v prospěch amatérů: vedou je k tomu, aby hledali své vlastní cesty a nedostatek peněz i jiných věcí řešily nápaditostí, vynalézavostí a bohatstvím myšlenek, založenými na jejich jedinečnosti a osobitosti. A to s vnitřním přesvědčením, se zaujatostí a s elánem u profesionálů, žel, málo vídaným.

Soudě z letošního Přeletu u profesionálů (s čestnou výjimkou zcela neloutkového Racka, zahraného tím jediným správným divadelním způsobem, tj. jako o život) jeví se být hlavním cílem úspěšnost - trefení se do divákova vkusu.

Luděk Richter

ŠATY A STŘEVÍČKY A JDI, POPELKO - a nezapomeň se obléci a obout, jinak prince nespatříš ...

K zamyšlení nad XVI. národní přehlídkou amatérského činoherního divadla pro děti POPELKA RAKOVNÍK 1997 jsem si vypůjčil příznačný titulek Vladimíra Zajíce k závěrečné zprávě lektorského sboru. Skutečně, soudě podle letošního ročníku, není již POPELKA onou chudinkou, která neví, čí je a s vytřeštěným zrakem nechápavě kroutí hlavou. Zdála se letos moudřejší, vyzrálejší a hlavně pocítila, že lidé, kteří ji obklopují, s ní nezacházejí jako s retardovaným ubožáčkem. Mohla se dokonce radovat z poznání, že (až na jeden případ) nebyly k vidění předlohy, jež trpí zmateným příběhem (v němž se nikdo nevyzná), ve kterých se jen mluví a mluví o ničem a na základě kterých se herci pitvoří až běda ve snaze zachránit „co se dá", neboť jim text neumožňuje nic jiného. Naopak, letos mohla být v drtivé většině potěšena texty, jež nabídly inscenátorům tu poutavý příběh (Sněhurka a sedm trpaslíků, Popelka, Radúz a Mahulena), jindy zase poetické scénické vyprávění (Pohádka do dlaně) či možnost do sytosti využít principů hry „divadla na divadle" (Viking Vike, Fimfárum). Rovněž společnost autorů, v níž se POPELKA ocitla, by mohla být zářivou ozdobou každého královského plesu: vedle úctyhodných a vážených pánů z domova (J. Zeyer, J. Werich) i ze zahraničí (J. a V. Grimmové, R. Jonsson, H. Ch. Andersen) zde byly k vidění jejich mladší kolegyně (I. Peřinová, M. Junová) a dokonce i nemladší - o to více ambiciózní - kolega (J. Korčík). POPELČINA počáteční eufórie však byla poněkud zkalena tím, jakým způsobem byly většinou textové předlohy na jevišti realizovány. Tehdy se na POPELČINĚ čele objevily vrásky a jen zřídka kdy zmizely, aby byly vystřídány rozjařenou tváří a plamínky v očích ...

Pojďme ale pěkně popořadě. **Rakovnická přehlídka proběhla ve dnech 6. až 9. listopadu 1997 a představilo se na ní celkem 7 souborů ze všech koutů naší republiky.** Stalo se již dobrou a potřebnou tradicí, že vždy na závěr vystoupí špičkový profesionální soubor, který se systematicky orientuje na tvorbu pro děti. Nejinak tomu bylo i letos, kdy všechny zúčastněné potěšilo loutkové **Divadlo Drak Hradec Králové** svou inscenací **O Sněhurce** podle předlohy **Františka Hrubína.**

V samotné soutěžní části se svým způsobem stalo ojedinělým vystoupení **DS MěKS Němčice nad Hanou,** jenž do Rakovníka přivezl svérázný přepis pohádky **H. Ch. Andersena KŘESADLO** z pera Milana Pavlíka. Původní Andersenovu tragicko-hororovou atmosféru autor adaptace zásadně posouvá, a to do roviny opačné - snaží se vidět původní příběh optikou komického žánru, ba se dá říci, že připravil půdu pro jevištní výrazové prostředky crazy komedie či dokonce commedie dell´arte. Upravovatel pak tomuto úhlu pohledu podřizuje vše, takže se, ve snaze vytvořit sled komických situací, dopouští řady nelogičností jak ve stavbě příběhu, tak v motivacích jednání dramatických postav. Škoda, že M. Pavlík důsledně nerozvinul v expozici naznačený motiv sázky mezi králem a čarodějnicí o tom, kdo si vezme princeznu za ženu. Takto připravil nelehký úkol pro inscenátory, zejména pro režii (A. Bašta). Té se pak, bohužel, nepodařilo závažné rozpory předlohy překlenout a nepomohl k tomu ani naznačený princip rozverné crazy komedie. Snaha sledem gagů tematizovat počínání na jevišti a tím dát inscenaci nový smysl zůstala jen snahou, neboť zmíněné gagy nebyly režijně ani herecky důsledně prezentovány. Tím pádem se inscenace rozpadla na řadu jednotlivých situací, vzájemně se nepropojujících, ve kterých jsme se jen obtížně orientovali. Herci se snažili naplnit režijní záměr, leč v drtivé většině byli ponecháni vlastnímu osudu bez pevného režijního vedení. Němčický soubor se tak stal v Rakovníku vskutku ojedinělým. Jednak tím, že jako jediný musel bojovat s ne právě kvalitní divadelní předlohou, ale také tím, že se vydal cestou nevyšlapanou, cestou jistého inscenačního pokusu, což je minimálně chvályhodné. Otázkou samozřejmě zůstává, byla-li tato cesta již v samém počátku nasměrována správným směrem.

Hru a hravost si zvolily za základní inscenační klíč hned dva kolektivy: **DS Horda Nové Město na Moravě** a **Rádobydivadlo Klapý.** Nutno konstatovat, že oběma se plně nepodařilo dosáhnout kýženého cíle.

Novoměštští divadelníci se představili dramatizací známého románu pro děti VIKING VIKE Runera Jonssona. Dramatizace (Marie Junová) respektuje nadhled románu a ctí kontrast mezi „hrdinskými činy" Vikingů a jejich vnímání desetiletým chlapcem, který pojmenovává události takové, jaké jsou a preferuje myšlení nad násilím. Textová předloha počítá s „hrou na situace i na dramatické postavy" a dává velký prostor vlastní jevištní realizaci. A zde se ukázal zásadní kámen úrazu, protože zmíněná dramatizace byla původně určena pro dětský divadelní kolektiv, kde bývá hravost přirozeným projevem účinkujících. V okamžiku, kdy tuto látku převzali dospělí herci, stala se ona hravost jevem spíše nepřirozeným a nuceným a herci se logicky uchýlili k vykreslování charakterů jednotlivých postav, s čímž však předloha nepočítala. Tím byl popřen základní smysl inscenace (alespoň ve většině případů). Je škoda, že navozený princip „mužského a ženského světa" nebyl důsledně veden celou inscenací, neboť skýtal spolu s použitým scénografickým prvkem sítě velké možnosti právě ke „hře na příběh o Viking Vikeovi". Z uvedeného je přirozené, že nejvíce se přiblížil inscenačnímu záměru dětský **představitel Malého Vikeho (Aleš Kondýsek - cena odborné poroty).**

Podobné problémy jako u souboru z Nového Města na Moravě lze vystopovat i **v inscenaci pohádky Jana Wericha FIMFÁRUM v podání Rádobydivadla Klapý,** renomovaného amatérského souboru, na poli divadla pro děti však úplného nováčka. Pravda, Fimfárum je pohádka určená spíše pro dospělé, ale ke cti souboru patří, že se ji pokusil inscenovat pro děti. Největším kladem inscenace je právě její textová předloha, která citlivě přenáší Werichovu prozaickou předlohu pro potřeby jeviště (**cena Evě Andělové za dramaturgický výběr a textovou přípravu**). Samotné jevištní uchopení (režijní debut Evy Andělové) nastoluje však mnoho problémů, z nichž největší se jeví absence jednotného režijního pohledu. Střetávají se zde totiž opět jak prvky „hraní si na Fimfárum" s prvky „hraní Fimfára". Herci si chvíli na jevišti hrají na oheň, okno, hradní síň, v zápětí ovšem (a někdy přímo v téže chvíli) osvědčenými prostředky tvoří dramatické postavy se vším, co k nim patří (a bohužel i nepatří). Text v urputné snaze „hrát si" je mnohdy aktéry „zcivilňován"

natolik, že se neúnosně vzdaluje Werichově stylizaci (výjimkou je Štěpánka Chadrabová jako vodník Čochtan). Za toho stavu věcí pak použití písniček Osvobozeného divadla - zde pochopitelně v dané jazykové čistotě - problém ještě více prohlubuje. Celkovým výsledkem je pak nepřehlednost, nejednotnost a na jevišti dominují jednotlivosti na úkor Werichova příběhu a jeho interpretace souborem.

Obě posledně jmenované inscenace jednoznačně prokázaly, že i divadlo založené na principech „hry a hravosti" musí mít předem daná pravidla, která jsou srozumitelná pro diváka (aby je mohl přijmout!), že ani takto pojmuté vyjádření nemůže být bezbřehé (naopak - výběr musí být striktně cílený) a že každý projev na jevišti má smysl jen tehdy, je-li uvědoměle stylizovaný.

Příjemné překvapení připravil divákům DS Máj Praha inscenací Pohádky do dlaně autorky Ivy Peřinové. Soubor, se kterým jsme léta zvyklí setkávat se spíše s klasicky vyprávěnými i inscenovanými pohádkami, obrátil svou pozornost tentokrát jinam. Vybral si poetickou předlohu Ivy Peřinové o čtvero ročních obdobích, která je původně určena pro loutkové divadlo a slavila s Naivním divadlem Liberec nejeden úspěch - nutno podotknout, že právem. Pohádka o osudu dvou sněhových vloček, které vykonávají dlouhou pouť v různých podobách, aby se nakonec opět shledaly, se v inscenaci pražského Máje (režie Magdalena Mikešová) proměnila v příběh, v němž střídání ročních období má kromě jiného na svědomí osud oněch dvou sněhových vloček. Inscenační klíč, kterým je této proměny dosaženo, ji však dostatečně opravňuje a opodstatňuje. Hlavním aktérem představení se totiž stává herec. Herec-člověk, herec-osobnost, herec se vším, co k němu patří a přitom jen s malou možností se tzv. schovat za svou roli. Úskalí takového stylu je přirozeně v tom, že ne každému je dáno stejnou měrou dokázat svou osobnost na jeviště přinášet v každém okamžiku. A tak kouzelná **Zima** (**Jaroslava Mikešová - cena**) a báječné **Křoví - Herec** (**Jiří Cinkeis - cena**) se ocitají vpředu před ostatními. Příběh dvou vloček (posléze kapek) se však díky režijnímu důrazu na proměnu Keře kdesi v půli představení vytrácí, což je veliká škoda a zároveň výzva k tomu, aby obě roviny inscenace byly dovedeny k celkovému jevištně působivému tvaru. K v zásadě pozitivnímu vyznění inscenace přispěla i **scénografie** (**Šárka Erbanová a Vladimír Pergler - cena**), i když i ona nebyla úplně bez otazníků - imaginativní prvky (proměna Keře, žížala) střídají prvky zbytečně popisné (moře, želva).

Divadélko Na peróně Praha / Radúz a Mahulena. Petra Huňková v roli Runy a Jiří Pěkný coby Stojmír. Foto: Jiří Chlum

Tři zbývající soubory se na rakovnické POPELCE prezentovaly inscenacemi, jejichž hlavní téma je akcentováno na základě příběhu, který je jevištně interpretován. Je navýsost potěšitelné, že všechny tři soubory přistoupily k výběru příběhu se vší zodpovědností a byli jsme svědky v oblasti divadla pro děti takřka zázraku - z hlediska dramaturgického není třeba šetřit chválou! Ale opět a znovu: jevištní realizace přinesla diametrálně rozdílné výsledky.

Podruhé se v reflexi letošní přehlídky objevuje jméno autorky **Ivy Peřinové.** Tentokrát ve spojení s **Popelkou,** inscenací **Divadla Duo z Frýdku-Místku** a podruhé lze konstatovat, že předloha byla původně určena pro divadlo loutkové, byť ji lze bez razantních zásahů uvádět i v divadle činoherním. Text má celou řadu předností (jasný a poutavý příběh, dynamický děj, atd.), ale místy počítá s jevištním dotvořením (absence faktoru času na prvním plese - důležitý to důvod pro odchod hrdinky, o prvním Popelčině útěku z plesu se dozvíme nedramaticky až z následného dialogu, pro činoherní divadlo obtížně řešitelné rozlousknutí oříšků a následné zviditelnění jejich obsahů, atd.). Přesto lze Popelku Ivy Peřinové přiřadit k tomu nejlepšímu, co dnes může oblast divadla pro děti v textové rovině nabídnout. Rozpačitý výsledek frýdecko-místecké inscenace má kořeny v oblasti režijní a herecké práce. Režie (Jan Krulikovský) nepovýšila textovou předlohu v jevištně působivý tvar, ale spokojila se s pouhou jeho reprodukcí. Nedokázala vybudovat dramatické situace (text je nabízí), které by nesly napětí z jednání postav. To přispělo k určité chaotičnosti a nepřehlednosti jednotlivých uzlových bodů inscenace (např. scéna plesu, setkání Popelky s Princem, Popelčin útěk, atd.). Herecké výkony trpěly obecností, nerealizováním vztahů k situacím i partnerům na jevišti (příkladem může být vztah-nevztah Popelky a Prince). Jednou z mála zdařile vybudovaných, lze nazvat situaci přilepení rádce Oswalda k podlaze či některé dialogy Matky s Popelčinými sestrami, s Karlou a Blážou, což je na celé představení přece jen málo.

Poutavý příběh **Sněhurky a sedmi trpaslíků** přineslo na rakovnické jeviště také **Malé divadlo Ústí nad Labem. Jan Korčík** (**cena za textovou adaptaci**) **převedl známou pohádku bratří Grimmů** na scénu pokud možno věrně. Zachoval epický charakter předlohy (k čemuž mu pomohla postava vypravěče-zrcadla) a pro potřeby divadla vynalézavě zmotivoval některá dějová fakta (víly, expozice vztahu Prince a Sněhurky). Strukturu dramatizace tvoří rychlý a lapidární sled krátkých situací, připomínající filmovou techniku. Tento způsob je přirozenou obranou proti jinde tak časté mnohomluvnosti, dialogy mají (až na

DS MěKS Němčice nad Hanou / Křesadlo (Jan Dvořák a Petra Konečná) Foto: Jiří Chlum

malé výjimky) spád, děj spěje dynamicky kupředu. Není čas na zbytečné rozehrávání vedlejších motivů, postavy jsou charakterizovány svým jasným postojem k dějovým skutečnostem a k situacím. To vše je však nutné také převést na jeviště a to se režii (opět Jan Korčík) v plné míře nepodařilo. Od režie i herců se v takto traktovaném systému inscenace předpokládá naprostá zaujatost pro dění na jevišti, na základě postojů jednotlivých postav vytvářet konflikty, jejichž vyřešení ústí do ostrých point dramatických situací. Herci musí pracovat se zkratkou a s výrazovými prostředky nonverbální komunikace. To však zatím bylo nad síly jinak talentovaného ústeckého souboru. Příslovečnou výjimkou byl **výkon představitelky královny Grizeldy (Alena Ratajová - cena).** Nesporným kladem inscenace je pojetí trpaslíků. Nevadí, že je hrají dospělí herci, jednotlivé charaktery jsou výrazně naznačeny, trpaslíci jsou hráni s vkusem, obejdou se bez špílců, vytvářejí milou a kamarádskou atmosféru. Nedostatkem inscenace se naopak jeví začlenění písní, kterých je neúměrně mnoho a většinou mají vyjadřovat pocity postav. Ve skutečnosti ale působí právě opačně. Playback je zcizuje a mechanizuje, ruší vnitřní opravdovost a stírá osobitost herců. Kromě písně Sněhurky a Prince jsou tak pouze sice možná líbivou, ale divadelně naprosto bezvýznamnou složkou. Mladý ústecký kolektiv je na začátku své divadelní cesty, ale již nyní prokázal nesporný talent, cit pro divadelní myšlení i (a to je skoro nejdůležitější) svůj názor na divadlo jako takové. A to jsou devizy k nezaplacení!

Nesporným vrcholem letošní POPELKY se stala inscenace Divadélka Na Peróně Praha RADÚZ A MAHULENA podle básnické hry Julia Zeyera. Pohádka o Mahuleně a Radúzovi nebyla původně autorem zamýšlena výhradně pro děti, spíš naopak, děti se s ní setkávaly poměrně zřídka; je totiž napsána stylem, který počítá s úplně jinou divadelností, než jaká se vžila dnes - je napsána pro divadlo výrazně deklamační. A tento styl vždy přemírou slovních básnických obrazů a ozdob zamlžoval dětem podstatu. Proto je úprava Tomáše Krauchera neobyčejně cenná. Podařilo se mu velmi citlivou redukcí vrátit pohádku do zorného pole, ketré mohou děti obsáhnout a přitom nepoškodil Zeyerovu invenci, sílu jeho obraznosti. Totéž platí pro samotnou inscenaci. Režii (**Tomáš Kraucher - cena za úpravu a režii**) se podařilo patos veršů obrátit dovnitř, do hereckých postav, do konkrétních dramatických situací. Díky tomu, díky bohatému lidskému obsahu vyplývá z inscenace ústřední téma - láska ve všech podobách - organicky a velmi zřetelně. Inscenace je režijně pevně vedená, celistvá, cílevědomá a opírá se o **několik mimořádných hereckých výkonů (ceny Romanu Chlupovi za roli Radúze, Marcele Ondráčkové za roli Mahuleny, Petře Huňkové za roli Runy).** Herci hrají skutečně spolu, vzájemné vztahy postav jsou důsledně realizovány režijně a herecky, a tudíž jasné a srozumitelné. Energie, koncentrovaná na scéně, vyzařuje silně do hlediště a přináší dětem (a nejen jim) to, čeho se jim v divadle dostává jen málokdy - okouzlení. Jediný vážnější problém je scénografický: proměna Mahuleny ve strom je pojednána jinými prostředky, než jakými je budováno celkové řešení scény. Vstup cizorodého prvku působí rušivě a je to on, kdo v závěru ubírá Radúzově prohlédnutí a Mahulenině osvobození na síle. Podaří-li se inscenátorům vyřešit tento oříšek a podaří-li se udržet onu vnitřní pravdivost a neuvěřitelnou naléhavost celkového sdělení, odvážím si již dnes tvrdit, že inscenace Divadélka Na Peróně RADÚZ A MAHULENA bude ozdobou každého festivalu či přehlídky. A nejen v oblasti amatérského divadla. Totálně neúspěšné pokusy profesionálních divadel v posledních několika letech (včetně Národního divadla) zpřítomnit tuto dobrou Zeyerovu hru současnému divákovi, mě v tom jenom utvrzuje. Jak jinak než právem byla udělena souboru odbornou porotou **cena za inscenaci** a jak jinak než právem byla tato **inscenace nominována do programu Jiráskova Hronova 1998.**

Suma sumárum: Soudě dle výsledků práce souborů, jak nám byly prezentovány na přehlídce POPELKA 1997 v Rakovníku, došlo v zásadě k výraznému kvalitativnímu posunu (alespoň u reprezentativního vzorku kolektivů

DS Máj Praha / Pohádka do dlaně (Magdalena Procházková a Jaroslava Mikešová) Foto: Jiří Chlum

v rovině dramaturgické). V drtivé většině jsme mohli shlédnout tak hodnotné textové předlohy, o kterých se mnohdy mohlo přítomným v minulých ročnících jen zdát. Na druhou stranu se stalo ústředním problémem převedení těchto textů do jevištní podoby. Bez toho se totiž DIVADLO ocitá jen na půli cesty. Přesto považuji letošní rakovnickou přehlídku za neobyčejně zdařilou, neboť jak praví klasička činoherního divadla pro děti Alena Urbanová: „Vše začíná u dramaturgie". Nelze s tím než souhlasit a zároveň si uvědomit význam slova „začíná". Proto mi nezbývá než rozšířit úvodní titulek Vl. Zajíce „ŠATY A STŘEVÍČKY A JDI, POPELKO A NEZAPOMEŇ SE OBLÉCI A OBOUT, jinak prince (v hledišti) nespatříš ...

Na závěr jen několik poznámek. **V průběhu přehlídky pracovala pod vedením Marie Poesové a Evy Kodešové rovněž dětská porota. A letos byla skvělá! A nejen proto, že svou cenu udělila jednoznačně inscenaci RADÚZ A MAHULENA.**

Takřka v každé letošní inscenaci se objevily písně - ať už cele reprodukované či v různých stupních playbacku. Jaká to praktická škola pro režiséry a herce - mohli totiž na konkrétním materiálu porovnat funkčnost, význam a smysl použití hudby a písně v inscenaci!

A na úplný závěr. Záležitost jakoby již v Rakovníku normální, ale vlastně v dnešním světě vzácná: v tak vstřícném, chápavém a „domácím" prostředí se všichni (včetně účinkujících) cítí moc hezky. „No a co?!", řeknou někteří. „Děkujeme!" opáčíme my ostatní.

Milan Schejbal

Divadlo DUO Frýdek-Místek / Popelka. V titulní roli Linda Lahnerová *Foto: Jiří Chlum*

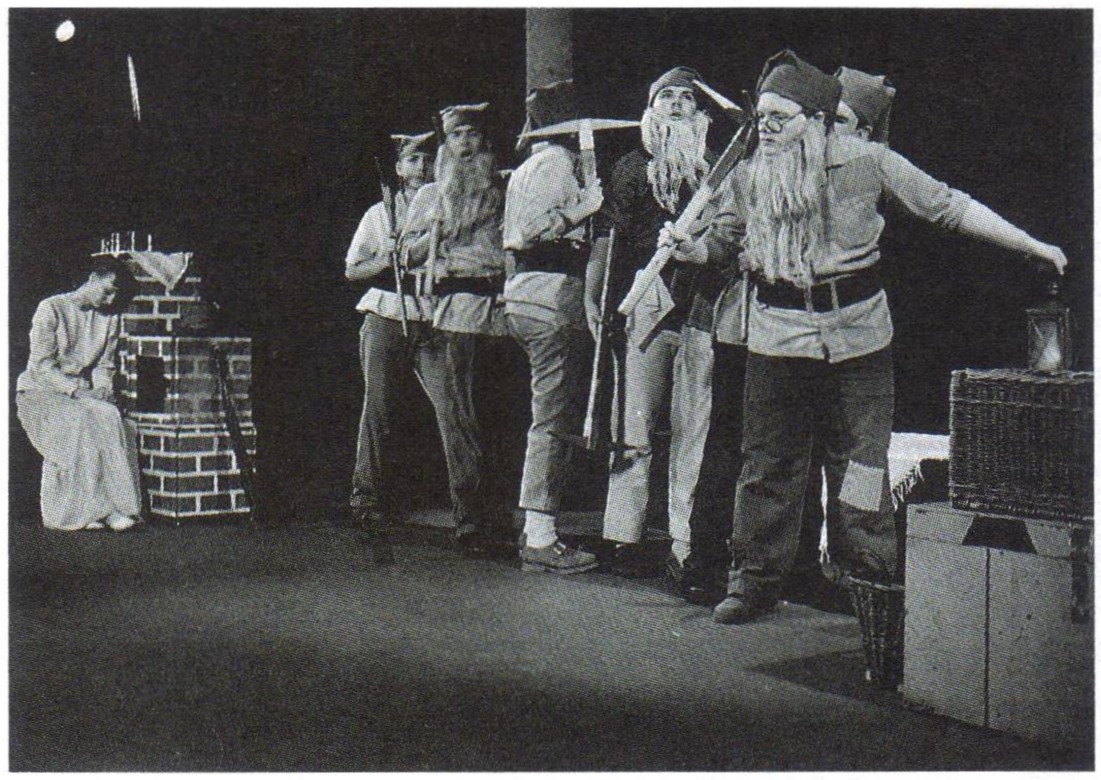

Malé divadlo Ústí n. L. / Sněhurka a sedm trpaslíků (režisér Jan Korčík v čele trpaslíků *Foto: Jiří Chlum*

POPELKA OČIMA DĚTÍ
aneb O potřebě hlubokého prožitku

Rakovnická POPELKA má vedle dospělého lektorského sboru, který velmi podrobně rozebírá jednotlivé inscenace, také dětskou porotu či chcete-li skupinu ne náhodně vybraných dětí. Je tvořena z dětí od 8 do 14 let a to tak, aby byly zastoupeny rovnovážně jednotlivé ročníky, stejně tak chlapci a děvčata. Na POPELKU ´97 se navíc podařilo získat děti, které mají minimální zkušenost s divadlem, což je pro objektivitu výpovědi optimální. Tato skupina dětí čtyři dny intenzivně reflektovala všechny inscenace různými nepřímými metodami. Názory dětí, jejich postřehy, výtvarná či pohybová vyjádření byla věrně tlumočena při rozborových seminářích.

Mnohé soubory, které uchopí zvolenou hru ne příliš šťastně, namnoze při oprávněné kritice argumentují tím, že dětem se to přece líbí a k tomu neopomenou dodat obligátní větu „My to děláme pro děti, a ne pro porotu". Na první pohled to tak vypadá, ale je tomu skutečně tak? Je mnohdy laskavé a milosrdné tvrzení dětí „bylo to moc hezké", „líbilo se mi to" skutečně jejich nejvnitřnějším vjemem, není to jen reflexe povrchu, tzn. jen některých výrazových prostředků?

Pokusím se znovu připomenout některé střípky, postřehy, doteky, zamyšlení a tvrzení dětské skupiny letošní POPELKY. Představení byla, až na výjimku, hodnocena velmi pozitivně - líbilo, protože měli hezkou **scénu, kostýmy, hudbu,** protože **hezky hráli** či **zpívali** ... Většinou ihned sdělovali, že to asi nebylo určeno pro ně, ale spíše pro menší. Měli přitom starost, zda se ti menší budou umět v té či oné inscenaci orientovat. Zakrátko přešly k tomu, co se nelíbilo, co by radili předělat, změnit. Velmi **konkrétně** jmenovaly i takové podrobnosti, kterých si průměrně bdělý a neobrýlený dospělý divák, natož pak obrýlený, těžko povšimne. V oblasti tematické se odpovědi většinou shodovaly s pravdami již známými a získanými četbou, poslechem nebo sledováním televize. Několikrát zmínily názor, že „zahrát známou pohádku je jednodušší než neznámou hru, protože, když se herci spletou nebo něco zapomenou či úmyslně vynechají, tak jim to odpustíme, neboť my si to domyslíme". Svědčí to o určitém nadhledu daného věkem, ale především o kvalitě inscenací pohádek a her pro děti. Tento, u dětí opakovaně vstřícný až schovívavý přístup, spolu s projevy vnímání nejmenších podrobností technického charakteru, se v podstatě dotýkal téměř všech představení přehlídky. Ta před-

DS Horda Nové Město na Moravě / Viking Vike *Foto: Jiří Chlum*

stavení, jak se můžeme dočíst v článku Milana Schejbala, měla po výtce tu menší tu větší problémy v realizační sféře, jinak vesměs kvalitních textových předloh.

Velký a jediný třesk nastal ihned po představení Divadélka Na peróně z Prahy, které na POPELCE uvedlo Zeyerovu hru Radúz a Mahulena. Děti byly velmi silně citově zasaženy, poprvé a naposledy za celé čtyři dny měly v očích, a ne na jazyku, jak moc se jim inscenace líbila. Poprvé se stalo, že si ještě jednou chtěly odžít tu krásu, hrůzu a bolest lidského počínání a nechaly se mlčky, v naprostém pohroužení a soustředění vést cestou asociací. Nejprve hmatově výtvarných - trháním, hlazením, muchláním či mačkáním bílé čtvrtky vyjádřit pocit z představení. Poté výtvarných - bílou čtvrtku pokrýt barevnými skvrnami, čarami, plochami, které opět měly vyjádřit pocit. Děti poprvé rády přijaly tuto techniku; nechuť malovat a kreslit zaznamenáváme u školních dětí stále častěji. Mají strach z velké plochy papíru, z toho, že to neumí, protože ve výtvarné výchově jsou ve škole málokdy úspěšné atc. Nyní byly samy překvapené, co jim rostlo pod rukama. Udělaly si výstavku, mlčky si navzájem prohlížely svá díla. Teprve teď přišel na řadu slovní asociační kruh, který se mnohokrát opakoval. Úkol zněl: jednoslovně vyjádřit pocit či náladu. Víc jak polovina slov tvořila abstrakta - láska, krása, zapomnění, utrpení, kletba, nepřátelský, nenávist, nádhera, smrt, život, vášeň, závist ... Menší část tvořila konkrétní podstatná jména - jed, kouř, meč, řetězy, skála, voda, strom ..., zbytek pak hlavní postavy inscenace.

Děti velmi dobře přečetly charaktery všech hlavních postav a vztahy mezi nimi. Nabízely i svá řešení: zlá královna Runa mohla být lepší, kdyby jí král řekl, že ji miluje, kdyby jí dal růži, krásně ji políbil. Příběh byl pro ně naprosto srozumitelný. Přitom kromě dvou starších děvčat, které příběh znaly z vyprávění, se s touto látkou děti setkaly poprvé. Téma, nebo-li o čem to herci hráli bylo jasné - o krutosti a kletbě, která prohrála s vytrvalostí a láskou; o překonaných nesnázích; o vytrvalé lásce Radúze a Mahuleny; o lásce, kterou nezadrží kletba; o lásce, na kterou se nedá zapomenout ... Kritika byla minimální. Pouze tři technické připomínky od chlapců a, cituji, „Zpočátku se to napínavě vyvíjelo a pak to dostalo rychlý spád a já si to nemohla prožít“ (třináctileté děvče). O svých výtvarných dílech spíše rozjímaly důvěrně, pouze ve dvojici s dospělým.

Pro srovnání: pokud děti asociovaly u jiných představení, nikdy to nebyl pocit či náznak pocitu, nálady. Vždy se v asociačním kruhu objevovala konkrétní podstatná jména.

Nevím, zda výše popsaná zkušenost z rakovnické POPELKY může být alespoň zčásti odpovědí na úvodem položené otázky. Ale jedno je pro mě jisté. **Popsaný příklad představení Radúze a Mahuleny byl pro mne opětovným důkazem toho, že u inscenací, které nekloužou po povrchu a jsou „uměním“ v nejryzejším slova smyslu, může nastat onen hluboký zážitek, dotýkající se citu i rozumu. Hloubka prožitku je pak nesrovnatelná a nezapomenutelná. Není to dimenze pouhé líbivosti.** Děti, a nejen ony, jsou schopné se zastavit a zaposlouchat se do rezonancí, které v nich (v nás) rozechvějí pravdivé obrazy něčeho, co jednou zakusí a ochutnají, a nebo už ví, o čem je řeč a pak mohou porovnávat - „co já“ - ztotožnit se s postavou, se situací, s postojem ... a na chvíli se cítit vítězi nebo poraženými. Mohou se na takovou chvíli později i upamatovat. Takové rozvzpomínání může jim a jejich okolí být mnohdy více než užitečné.

Marie Poesová

Rádobydivadlo Klapý / Fimfárum (Jiří Chadraba jako kníže). Foto: Jiří Chlum

DNES TO BYL SUKCES!
aneb Narozeniny v Divadle AHA! v Lysé n. L.

Recenze

Ještě na začátku tohoto století by divadelní principál zvolal: **„Dnes to byl sukces, SUKCES, mé dámy, mí pánové!“** Nevím, co zvolal principál a režisér Divadla AHA! z Lysé n. L. **Miroslav Pokorný** po premiéře inscenace hry **Harolda Pintera Narozeniny** 25. října 1997 v zázemí jeviště lysského kina. Právě odvedené dílo a divácké ovace, nadto pak i přeplněný sál kina ho však plně opravňovaly k podobnému výkřiku.

Nadšené divácké přijetí premiéry bylo o to cennější, že se nejednalo o reakce „rozpumpovaného“ hlediště nějakou taškařicí, kterou publikum aplauduje o to raději, o co tlustší špílce a tzv. utírání nosu židlí se na jevišti provozují. The Birthday Party, jak se v originále jmenuje groteskní komedie významného představitele anglického absurdního dramatu Harolda Pintera, věru není žádnou legráckou pro pobavení unavených každodenní lopotou. Pinter v ní v druhé polovině 50. let navázal na své literární vzory Franze Kafku a Samuela Becketa. Poněkud se tím vymyká z linie, vlastní anglickému absurdnímu dramatu, tj. z tradice groteskní komiky a satiry a z bezprostřední vazby na kritiku konkrétních společenských jevů. Pinterovy hry jsou mnohoznačnější a ve svém výkladu nejednoznačné, přesahující v čase i prostoru. Ani dnes, po 31 letech od prvního uvedení, není v Narozeninách nutné upravovat žádné reálie. Pinter je především autor grotesky hrůzy, hrůzy z nemožnosti komunikace mezi lidmi, ze ztráty identity, z nemožnosti poznání vnějšího světa. Není pak divu, že hra o zásadních věcech člověka nenechává diváky chladnými. Je to současně apelující skutečnost, neboť premiérové publikum bylo mladé až nejmladší.

Příběh narozenin, situovaný do sešlého penziónu manželů Bolesových, je stručný a vlastně nepodstatný. Jediným hostem v penziónu, v němž vládne klišé nejvšednější ubohosti, je Stanley Webber, osoba světem odložená a živořící bezesmyslu v pomyslném závětří. Tato bezsmyslná existence je narušena příchodem dvou hostů, žida Godberga a vyobcovaného irského kněze McCanna, kteří jsou skrytým zdrojem čehosi blíže nepopsaného, zlověstného, hrůzného. Jejich stupňující agresivita se dotýká všech přítomných, včetně chtivé slečny Lulu, a vyústí v terorizování Stanleyho na vnucené oslavě jeho narozenin. Stanleyho dovedou do stavu, rovnajícímu se psychofyzické likvidaci. Až dosud dlouho nemytého a „hnijícího“ Stanleyho Goldberg s McCannem odvádí umytého a oblečeného v nažehleném obleku. Boles se jim v tom snaží zabránit, ale strach z toho, že by mohl skončit stejně jako Stanley, je silnější. Hra končí tak, jak začala, nesmyslnými replikami manželů a ubohým tlacháním Meg Bolesové. Příběh, tj. co se na jevišti předvádí, není to hlavní. Pro obsahové sdělení je důležité jak se to předvádí, z jakých vztahů či v tomto případě ne-vztahů vyrůstají a vrší se jednotlivé situace hry.

Nutno předeslat, že ono JAK se režisérovi a jeho hereckému souboru daří v inscenaci velice dobře. A není tomu tak, jak jsme si u režií M. Pokorného již zvykli, není to díky nezkrotné režijní fantazii a vynalézavosti, díky nápadům zvenčí. **Tentokrát, v historii souboru téměř přelomově, jde o práci, která vsází především na schopnosti herců a rozvíjí je, seč je to možné. Režisér nečaruje, ale buduje inscenaci přes herce, z vnitřku dramatických postav a situací.** Přesněji: M. Pokorný, oproti minulým režijím, jakoby krotil své zásahy do struktury výchozí textové předlohy, aniž by opouštěl svou invenci dramaturgickou a režijní. I v inscenaci Narozenin však dochází k určitým posunům, a to zejména v druhém dějství. Je vypuštěna - a zůstává otázkou, zda prospěšně - zejména hra s baterkou a hra na slepou bábu, v níž se atakovaný Stanley ještě naposledy alespoň na chvíli, byť víceméně náhodně, ocitne v roli toho, kdo má navrch, kdo se vymknul nátlaku. Lysská inscenace tuto peripetii míjí ráznou jevištní zkratkou. V ní dochází na večírku k orgiím, jimž Stanley zprvu jen trpně přihlíží, aby posléze zešílel. Druhým razantnějším zásahem je domyšlený rámec inscenace, a to dle mého soudu prospěšně v tom, že umožňuje, vedle verbálního jednání předepsaného autorem, obrazově vděčnou kreaci představitelů manželského páru Bolesových. Tato kreace zmnožuje na jedné straně divácký vjem a na straně druhé podtrhuje motivaci jednání Petra Bolese v závěru druhého jednání (původní předloha ho na jeviště nepřivádí), kdy jako jediný prohlédne, co se to v jeho domě děje. Současně je východiskem k motivaci jednání i pro samotný závěr hry, kdy Boles rezignuje na záchranu Stanleyho. Oba zmíněné dramaturgicko-režijní zásahy mají své zdůvodnění. Za prvé patrně v tom, že není snadné part druhého jednání uhrát naplno tak. aby představení neretardovalo, ostatně, prozrazují to nezvládnuté simultánně vedené dialogy Goldberga s Lulu a McCanna s Meg. Za druhé dozajista v tom, že naopak představitelé manželů Bolesových a invence režie mají na to, aby uhráli víc.

Oba zásahy s sebou nesou ještě jeden problém, a totiž ten, že nutně konkretizují a tím chtě nechtě zužují mnohovrstevnost autorovy předlohy. Na tom se podílí i výtvarné řešení kostýmu McCanna a rekvizity pohřební výbavy v rukou Goldbergových a McCannových v třetím dějství. Nevím jestli je to dobře nebo špatně. Vůči autorově předloze, která se konstruktivně vyhýbá jakékoliv konkretizaci, jest to otázkou. Lépe řečeno, jest otázkou, zda pojmenování jen čehosi z celku jako jedinečného má nějaký zvláštní jasně čitelný důvod a smysl.

Je tu ještě jedna „maličkost“, která může být docela dobře odpovědí na položenou otázku. Režisér pod název hry připsal podtitulek „Nelítostná komedie o posledních věcech člověka“. Inscenace navíc končí připsaným rámcem, v němž si Petr Boles přihne a podá své ženě Meg lahev alkoholu, zesílí reprodukci gramofonové desky na maximum a vyzve Meg k tanci. Na konec spočine kužel světla na prošlápnutém bubínku, který Meg před několika hodinami darovala Stanleymu k „narozeninám“. Na bubínku stojí odložená lahev whisky. Je tomu pouhou chvilinku poté, co Goldberg s McCannem zaživa pohřbili Stanleyho. Ona konkretizace v těchto spojeních může pro pozorného diváka nabýt smyslu. Divák musí však mít důvod položit si otázku, co jsou ony poslední věci člověka a proč jsou vlastně poslední.

Nic z těchto úvah a položených otázek nemění na tom, že inscenace nezůstala nic dlužna dobré pověsti Divadla AHA!, že se zrodilo dílo poutavé pro diváckou i pro odbornou veřejnost. Jeho divadelnost překročila u souboru nebývalou měrou hranice výtvarně režijních a kolektivních hereckých kreací a projevila se v individuální herecké práci členů souboru. Nestalo se tak z čista jasna. Je to zatímní vyústění cesty souboru, procesu, který se zřetelně projevil již v inscenaci Taboriho Goldbergovských variací a ve všech následujících.

V Divadle AHA! působí vybaveněji pánská část souboru. **Petr Moravec v roli Petra Bolese** nemá sice ve hře nejrozsáhlejší part, nicméně svým úsporným herectvím a autentickou existencí na jevišti je, zdá se, nejblíže poetice Pinterovy hry. **Náročnou roli Goldberga zvládá s bravurou Jarmil Škvrna**, jehož herecký rejstřík jakoby neznal omezení.. Chtělo by se u něj hovořit o hereckém koncertu, kdyby se sem tam nestala nezdůvodněná předimenzovaná hlasová exprese překážkou takového tvrzení. **Na vysoké herecké úrovni se zhostil ztvárnění role Stanleyho Jiří Rezek**, a to navzdory tomu, že dramaturgicko-režijní úprava značně omezila pole působnosti. Nebojím se říci, že výše jmenovaní pánové jsou pilíři a hereckými osobnostmi souboru, od nichž, vydrží-li pospolu, se můžeme nadát nejednoho divadelního zážitku, na který se nazapomíná. Zřetelně se od této trojice odlišuje **herectví Jaroslava Albína Procházky v roli McCanna.** To, že je jakoby z jiného světa, může být věcí režie, ale také menší herecké zkušenosti. Méně hraní, méně gest, méně hlasové forze a více autenticity na jevišti by dozajista postavě McCanna prospělo.

Již dlouho sleduji v rozmanitých rolích **Melánii Moravcovou**. Mnohokrát jsem měl pocit, že jenom malinko by stačilo k tomu, aby zazářila naplno, aby svůj úděl dělnice na jevišti proměnila v sukces. Její Meg je kouzelná, ale zase chybí malinko, abych jí tleskal na otevřené scéně, malinko z vnitřku její postavy, malinko utajené pravdy o ní zveřejněné navíc. Nejmenší prostor skýtá Pinterova hra postavě Lulu, kterou v inscenaci hraje **Dina Kulichová.** O to těžší úkol pro mladou herečku, která doplňuje svou hereckou výbavu s každou další rolí. Dina Kulichová, přes určitý handicap v hlasové výbavě, plní svůj herecký úkol v intencích režijního záměru.

Úsporná **scéna Miroslava Pokorného** vytváří atmosféru a prostor ke hře. Koncepci inscenace slouží **kostýmní výprava Jarmila Škvrny.** Střídmost výpravy, snad jen s výjimkou kostýmu McCanna, jakoby podtrhovalo to, že hlavní je v této inscenaci herectví, že ono je klíčovým prostředkem působivosti a sdělení.

Pinterovými Narozeninami Divadlo AHA! z Lysé n. L. znovu potvrdilo své dramaturgické zacílení na společensky závažná témata, znovu demonstrovalo svou snahu po výrazné divadelnosti a také svou vyhraněnou divadelní poetiku. Není u nás mnoho souborů, které by měly jedinečnou tvář. Jen málo souborů o ni tak usilovně pečuje. Podíváme-li se na dramaturgii Divadla AHA!, je zřejmé, že je jedním z nich, jedním z mála. Cesta lysského souboru za svébytnou podobou divadla započala nepochybně již v polovině 80. let adaptacemi klasických předloh, jakými byly **Čechovovy aktovky a povídky** v inscenaci **Svůj k svému** či **Shakespearův Sen noci svatojánské**, uváděný pod názvem **Sen.** Následovala **Taková hra**, autorský počin **Miroslava Pokorného** z rodu modelových dramat, spjatých

s principy divadla absurdity. A odtud vede již zcela zřetelná linie: Absurdním divadlem ovlivněný **Tadeusz Rózewicz** a jeho hra **Stará žena vysedává**; avantgardní předchůdce absurdního dramatu **Stanislaw Ignacy Witkiewicz** a jeho **Vodní slípka**; autor apelativních dramat, obnažujících nelidskost a pohrdání člověkem, postihujících absurdnost reality **George Tabori** a jeho **Goldbergovské variace**; existencialismem a absurdním divadlem ovlivněný a na dílo Alfreda Jarryho navazující francouzský spisovatel **Boris Viana** jeho aktovky **Adam, Eva a třetí sex**, **Budovatelé říše** spolu s dramatizací povídky **Blues pro černého kocoura**, uváděné pod společným názvem **Pravdivé příběhy**; dále autor groteskní satiry a absurdní komiky **Slawomir Mrożek** a jeho aktovky **Mučednictví Petra Oheye** a **Tancovačka** a nyní **Pinterovy Narozeniny**. Výčet je to zcela výmluvný a u jednoho souboru naprosto mimořádný. **Nejedna hra byla uvedena souborem v české premiéře a ty další se hrály u nás jen velice zřídka. Je nepochybné, že existence tohoto souboru je jevem, který vyznačuje nesmazatelnou stopu v historii českého amatérského divadla 80. a 90. let, nadto stopu, která nekončí v místě působení souboru, ale promítá se bohatou reprízovostí do mnoha dalších míst České republiky i za její hranice, mj. i do stěžejních divadelních přehlídek, nevyjímaje Jiráskův Hronov.** Přeji souboru, aby tuto stopu svého snažení prodloužil přes blízké milénium a pokračoval ve svém díle i po roce 2000. Režisérovi Miroslavu Pokornému pak přeji, aby se mu povedlo to, že nebude muset (jako už tolikrát) začínat znovu od nuly, že základní herecký soubor bude už jen růst. Bylo by to přínosem pro všechny na jevišti i v hledišti v kterémkoliv místě, kde bude Divadlo AHA! hrát. Přeji mu, aby na začátku příštího století mohl po premiéře zvolat: **„Dnes to byl sukces, SUKCES, mé dámy, mí pánové!“**

Milan Strotzer

Divadlo AHA! Lysý n. L. / Slawomir Mrozek - Tancovačka. Foto: archiv souboru

ŽOLDNÉŘSKÁ ČEST

Byl jsem vyzván, abych napsal, jak vnímám situaci lektora, který se nechává najmout k rozpravám nad shlédnutými inscenacemi amatérských divadel. Napřed jsem kývl, ale teď si nejsem jist, zda jsem učinil dobře. O čem ve skutečnosti mám psát? Nevím! Nejspíše to budou jen doteky. Ale jestli to přispěje k volebnímu právu či k hájení či k adorování lektorů, netuším. Nejspíše ne. Už jsem si jistý, raději jsem kývat neměl.

Lektoři a porotci na válečném, lazaretním či mírovém poli amatérského divadla jsou na tom stejně jako Žoldnéři či příslušníci Svobodného bratrstva nebo Psi války, jak je nazývá klasik William Shakespeare. Říká se, že žoldnéři bojují jen za peníze (jako by regulérní vojsko nedostávalo žold), ale to je jen část pravdy. Bojují pro boj sám; baví je nacházet a odkrývat další finesy, které jim zachrání život, snaží se je předat, ale hlavně se dozví spoustu věcí o sobě. Žoldnéř hodný toho jména neutíká z boje, za který přijal žold. Jen si vzpomeňte, jak celý český národ nyje nad statečnými Moravany, kteří hrdě stáli a vytrvali u zdi Hvězdy při bitvě na Bílé hoře. Pravda je taková, že tam statečně stáli žoldnéři najatí Moravskými stavy a vytrvali ne pro nějaké ideje protestantské, nebo snad pro Zimního krále, ale vytrvali pro svou vlastní čest, aby odvedli práci, na kterou uzavřeli smlouvu. Podléhání idejím, ideologiím, vášním místním či nacionálním, to vše můžete zkoušet na vojáka pravidelné armády, ale ne na žoldnéře. Proto jsou tak často v neoblibě, neboť uzavřou smlouvu a ničím jiným se neřídí. Nenechají se kontrolovat politickými a utilitárními zájmy, nepropadají davovým vášním, ale bojují co nejlépe, aby naplnili podmínky smlouvy, nehledě na to, že si zároveň vybírají, s kým smlouvu uzavřou.

Paralela lektorské profese s žoldnéřskou není tak daleko od sebe, jak by se mohlo někomu zdát. Ale pozor, jde o význam a smysl vnitřní, a ne vnější. I když, pravda, občas nějaký soubor začne považovat rozpravu nad inscenací za útok na podstatu své existence. Tím se žoldnéři-lektoři ocitnou v absurdní situaci a musí pozvolna vyklízet pozice, aby nedošlo k boji, neboť smlouva, na kterou se nechali najmout, má jiné zadání. Lektor-žoldnéř bývá najímán na to, aby co nejlépe rozebral a pojmenoval divadelní tvar, který shlédl. Aby postihl a co nejlépe směrem k souboru formuloval teatrologické záležitosti zjevné i skryté, ale i ty, které se zatím jeví jen jako možné. To vše při respektování skutečnosti, že jisté záležitosti jsou - jak už u uměleckých druhů bývá - vědomé a záměrné, jiné podvědomé a nezáměrné. Částí smlouvy též je, aby zbytečně neskřípěl zuby nad mimodivadelními souvislostmi, a spíše je zahrnul do paradivadelních dimenzí, které mohou přinést užitek a pobavení oběma stranám. Stranám, které by měly dospět k tomu, že se sešly, aby se dílo dařilo lépe, a ne proto, aby se trumfovaly. K žoldnéřské a k lektorské profesní cti též patří schopnost podat pomocnou ruku, když je člověk přesvědčen, že pomoc jakéhokoli druhu má, bude mít smysl. Musí to udělat, i když takový akt může být mnohými vnímán jako jeho slabost, nebo - i to se stává - jako protěžování. Musí to udělat. Tím na sebe přijímá rozhodnutí - „jímž v objektivní rovině komusi z krajíce ubral, aby komusi přidal“. Neboť v důsledku nejde jen o ten který soubor, ale o amatérské divadlo obecně. Jo, za to je placen, aby byl eventuelně hanoben. Zajímavé je, že jakmile si jistá veřejnost myslí, že ucítila protěžování, tak ti, kdož se cítí ublíženi, okamžitě začnou perfektně fabulovat a vytvářet konstrukce a nalézat souvislosti, že se pak lektor diví, že totéž neumí na jevišti, že nedokáží předvést dramatickou situaci, kterou právě s invencí uměle vytvořili.

Mám, jakož i mnozí z dalších lektorů, jistou výhodu. Po několik let jsem býval na opačné straně stolu než porota, takže aspoň tuším, jak je tam slyšet. A aby bylo slyšet dobře a srozumitelně, musí si každý žoldnéř, ať se mu to líbí nebo ne, vytvořit taktiku. Zda má správnou taktiku, zda zvolil správné prostředky - bez ohledu na to, že by nejraději jako pouhý divák řekl něco úplně jiného - mu ozřejmuje praxe, i když někdy to zjišťuje až v okamžiku, kdy taktiku použije. Z opačné strany stolu též vím, že jsem si vše, co bývalo na naše inscenace sneseno, probral raději dvakrát. Něco zavrhl, protože jsem tomu třeba ještě nerozuměl, nebo to nechtěl, něco přijal, pochvaly raději obrátil vícekrát, abych zjistil, zda jsem porozuměl, cože to bylo hodno pochvaly. Ovšem, vždy jsem vycházel z toho, že na obou stranách stolu sedí lidé, kterým jde o podstatu věci. Kterým jde především o smysl tvorby, o nalezení prostředků ke komunikaci divadlem a o divadlo. Dnes se nechávám najímat na žoldnéřskou smlouvu též proto, že nechci pro sebe přervat

důležitou tepnu mezi amatérským a profesním postojem. Postojem říkám záměrně, neboť divadlo je jen jednou (samozřejmě, že dále dobré či nedobré), a často amatérské podmínky a jistá omezení více poslouží divadelnosti než plýtvání, nehledě na to, že v sobě musím obnovovat stezky myšlení, které, tak jako v jiných profesích, snadno zakrní v zažitých kolejích.

No, ale o čem psát dál? Teda určitě ne o osobních zážitcích, které lze označit jako kladné. To správný žoldnéř nedělá. Ani bych je zprostředkovat nedovedl. Důležitá je iniciace. Tou jsem prošel na FEMADu, což, aspoň pro mne, byla nejzásadnější přehlídka z časů socíku, takže hned jisté šporny a žádný mělký brod. Ale o tom už jsem psal. O jedné situaci se ale zmínit musím. Považuji za důležité nejen že se stala, ale zároveň, že se mi stala hned v žoldnéřských počátcích, takže jsem se na sebe mohl včas podívat. Bylo to někdy v polovině osmdesátých let. Nevím už přesně o jakou přehlídku šlo, ale konala se kdesi za Šumperkem. Bylo nás pět lektorů - určitě Pavel Dostál, asi Jirka Štefanides, a dál bych si vymýšlel. Inscenace byly docela příjemné, takže mi ani nevadilo vykopávat každé hodnocení. A teď pozor. Jeden venkovský soubor hrál frašku od Josefa Štolby „Na letním bytě", a nehrál ji nijak špatně. Jsem přesvědčen, že vidět ji dnes, bavil bych se jak divadelností, tak jistou směšně hořkou a poněkud inzitní stylizací. Zážitek z ní by každopádně patřil k nadprůměrným. Ale co jsem neprovedl. Ani logika zdůvodnění, proč jsem to provedl, neobstojí, neboť i když v osmdesátých letech bylo amatérské divadlo nezanedbatelným politickým fórem s mimodivadelním přesahem, na něco takového jsem neměl právo. Prostě jsem viděl, že „štolbovci" mají o divadle ponětí, že jsou střední a starší generace, tedy že jsme na jedné lodi, a tak jsem spustil. Vedl jsem řeč o nutnosti nemlčet, zamíchal jsem tam Thoreaua a jeho Občanskou neposlušnost, Divadlo na provázku, a já nevím co všechno. A v důsledku jsem jim kladl k tíži, že když umí oslovovat jevištěm, mají povinnost vybrat si a nastudovat jinou hru. Přitom nemám nic, ale vůbec nic proti bulváru. Naopak, umět ho dobře zahrát je často větší fuška než zahrát Hamleta. Jelikož tam pro jistotu každý ledacos odpustí, aby nebyl před ostatními za hlupáka. Mladé auditorium přehlídky se při mých výlevech natěšeně vrtělo, ale já byl pořád slepý. Dámy a pánové ze „štolbovského" souboru byli, oproti mně, velmi zdvořilí. Vyslechli si mou argumentaci, i když občas hleděli udiveně a občas některý z nich poněkud zbrunátněl. Ale pak řekli, že děkují, že jsou spokojeni, protože se jim fajn hrálo a lidi že jim nejspíš rozuměli, soudě podle reakcí. No, a to už byl konec a jelo se domů. Asi o pět hodin později, v nočním rychlíku do Prahy, jsem tiše zavyl a pokoušel se kopnout patou do brady, protože mi došlo, co jsem to za vola. Místo abych hovořil o jejich divadle, o jejich inscenaci, učinil jsem krátké spojení a hovořil jenom o funkci divadla v jisté společensko-politické formaci. Neodpustitelné profesně a ještě více lidsky, protože oni opravdu byli odkudsi z hor a nechtěli nic jiného, než si o tom svém kousku popovídat. O tom, komu to jde a komu ne a proč, a co je třeba dál, a možná si dát s námi panáka. Úplně se mi udělalo špatně, když jsem si přehrál jejich chování, protože i kdyby se jim Štolba nepovedl, a já či kdokoli jiný by to řekl, tihle lidé by to přijali a pochopili pro lásku k divadlu, kterému propadli. Jestliže tento článek budou číst, nechť vědí, že jsem se jim od té doby mnohokrát omluvil a mnohokrát poděkoval, neboť díky jim jsem během noční jízdy zformuloval svůj žoldnéřský kodex, jehož se dodnes držím.

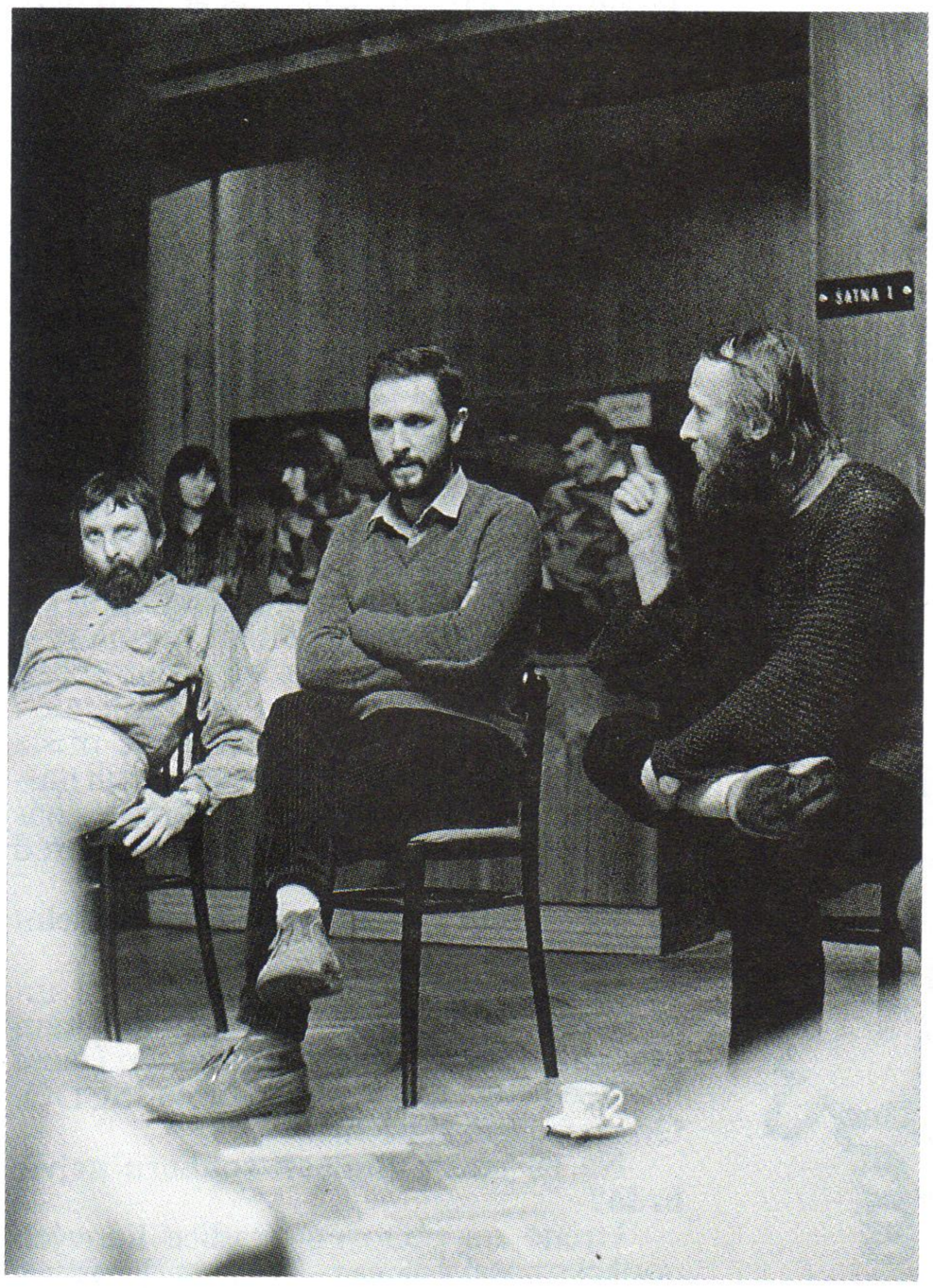

Snímky na této straně dokládají, jak vnímá situaci lektora fotograf Jiří Chlum

A víc nevím, co bych mohl k lektorské orbě pole divadelního dodat.

Vladimír Zajíc

DIVADELNÍ CENTRUM PODBESKYDÍ

Divadelní centrum Podbeskydí působí v severní a východní části Moravy a Slezska. Jeho sídlo naleznete ve Frýdku-Místku, Malý Koloredov 820.

Posláním Divadelního centra Podbeskydí je sdružovat ochotnické divadelní a loutkářské soubory a jednotlivé ochotníky a loutkaře za účelem pořádání oblastních (krajových) přehlídek a soutěží. Dále pak organizování dalšího vzdělávání ochotníků a loutkařů a organizování materiální a poradenské pomoci souborům v zájmu jejich dalšího uměleckého rozvoje.

Divadelní centrum Podbeskydí je registrováno Ministerstvem vnitra České republiky od 23. února 1994.

Kolektivním členem DCP se stává každý neprofesionální divadelní a loutkařský soubor, který se zúčastnil ustavující schůze DCP nebo který je přijat správním výborem za člena na základě písemné přihlášky po úhradě ročního členského příspěvku.

Na počátku bylo 11 souborů, prvního zasedání shromáždění zástupců se zúčastnilo 15 souborů. Našimi přehlídkami prošlo 27 souborů. Počet členských souborů je pohyblivý, podle toho zda hrají a chtějí vystupovat na přehlídkách. Podle stanov DCP pokud soubor neuhradí do 30.6. členský příspěvek přestává být členem. Aby mohl některý další rok opět soutěžit, musí obnovit členství.

V posledním čtvrtletí letošního roku pořádalo DCP ve spolupráci s FAMUS dvě přehlídky. 18. - 19.10. ve Frýdku-Místku přehlídku a dílnu malých skupin a souborů tradičních i netradičních forem s názvem „Rozmanité drobnosti - drobné rozmanitosti". 14. - 16.11. se konala krajová přehlídka a dílna loutkových divadel „Loutka 97" rovněž ve Frýdku-Místku.

Zina Sedláková

Pouto života Mařenky Hejralové

Nedávnou sedmdesátnici, paní Marii Hejralovou, přátelé oslovují prostě Mařenko. Spolu s manželem Josefem, dvěma syny a jejich rodinami, je duší divadelního souboru Krakonoš. Ve Vysokém nad Jizerou divadlo kvetlo už v první polovině 18. století, kdy byly provozovány komedie obsahu náboženského i světského. Mařenka, výborná herečka, zpěvačka i klavíristka, je divadelním samoukem, jemuž vrozený cit a instinkt vždy dobře poradil. Ačkoliv sama nepochází z divadelní rodiny, založila rodinný divadelní klan. V jejím vzpomínání, které se zrodilo na letošním Krakonoševě divadelním podzimu, se mísí minulost s přítomností.

Co pro Vás znamená divadlo?

Divadlo je poutem mého života. Od malička jsem ráda zpívala, přednášela, tancovala. Hrát jsem začala v nedalekých Roprachticích (vesnice, asi 5 km od Vysokého) napřed ve školních představeních, pak i na velkém jevišti. Když mi bylo asi patnáct let, začala jsem ve Vysokém chodit k panu prof. Slíčkovi hrát na klavír. Tady jsem poznala svého budoucího muže. To nám bylo oběma šestnáct. Nedávno nám bylo sedmdesát a divadelní káru jsme spolu táhli celý život. Divadlu jsme odchovali dva syny. S manželem jsme hráli také v jednom orchestru. Manžel se vyučil elektrikářem, já sama jsem dál studovat nemohla i když jsem obecnou školu vyšla se samými jedničkami. Maturovala jsem na Střední zdravotní škole v Trutnově až ve svých 47 letech.

K divadlu Vás přivedli rodiče?

Ne, moji rodiče neměli na divadlo čas. Byla to zásluha paní učitelky.

Říkala jste, že jste začínala v patnácti letech, takže jste poprvé vystoupila někdy za druhé světové války. A co jste hrála?

Poprvé jsem vystoupila v roce 1942 v operetě, kde jsem hrála milovnici a také zpívala. Ještě před tím v rodných Roprachticích dával pan učitel Láďa Šindelář Strakonického dudáka. V něm jsem hrála dokonce tři role - lesní pannu, pak nás oblékli do harémového kostýmu a nakonec jsem byla jednou z divých žen. Vzpomínám na to ráda, byť se v místním hostinci zkoušelo v ukrutné zimě. Topilo se až na představení. Sál sice hostinský půjčil zdarma, ale topení bylo drahé. Ostatně tady v Krakonoši se také netopilo. Byla zde kamna na přikládání, babička Hejralová přinesla náruč polínek a uhlák.

Patrně se divadlo Vašich začátků lišilo od dnešního divadla?

Byly to tenkrát velmi skromné scény, ale diváci je přesto brali. Když jsem přišla do Vysokého, také jsme hráli ve starých kulisách. Pamatuji se, že někdy v r. 1947 bylo divákovi panu Metelkovi divné, že tam nebyl strop.

Pamatujete si, jak dlouho se připravovala nová hra?

Musela stačit krátká doba, tak tři neděle. Důležitou roli hrála nápověda. Já jsem vždy své role uměla, ale byli herci, kteří se nehnuli od nápovědní budky. Z kroniky divadla vím, že v minulém století se ve Vysokém hrávalo každou neděli odpoledne a vždy jiný kus. V pondělí se role roznesly a v neděli se hrálo.

Kolikrát se reprízovalo?

Mnoho repríz nebylo. Větší počet repríz spadá až do období, kdy jsme s manželem začali dělat režii. Např. v r. 1969 jsme operetu Na tý louce zelený dávali 21x, úspěch měly i operety od Karla Valdaufa, na některá představení se dokonce sám přijel podívat. Nejvíce repríz měla novodobá nastudování barokních her. Např. Vodseďálkova Komedie o Libuši se reprízovala 30x. S hrou Jana Kopeckého O umučení a slavném vzkříšení pána a spasitele našeho Ježíše Krista jsme dokonce hráli i ve velkém krásném divadle v Karlových Varech. Scény se vždycky musely vejít do autobusu. To platilo i pro loutkáře, kteří s hrou Začarovaný les F. Čecha hostovali ve Francii.

Loutkové divadlo má ve Vysokém stejně dlouhou tradici?

Loutkové divadlo tady začalo až v roce 1924. Loutky byly tenkrát půjčeny ze Semil, za rok vlastnil spolek 60 svých loutek - tedy jsou 70 roků staré.

Pokud se nemýlím, rok 1925 se vztahuje ke stavbě divadla ve Vysokém?

V tom roce bylo hraní divadla ve Vysokém zakázáno. Hrálo se totiž dosud ve škole a hrozilo nebezpečí zřícení stropu. Proto hraní divadla ve škole okresní hejtman zakázal. Za velkých obětí se začala stavba divadelní budovy. Stála 300 tisíc a byla postavena velmi brzy. 31. května 1925 byl slavnostně položen základní kámen a 28. října téhož roku se už hrálo. Na divadlo byla uspořádána velká sbírka. Dědeček a babička Hejralovi pro divadlo mnoho udělali. Babička tu zdarma domovničila, dědeček, vyučený truhlář, opravoval nábytek. Byli rádi, že v divadle dostali byt i když to byla malá cimřička.

Za první republiky neprožilo divadlo žádnou krizi?

Za velké hospodářské krize v první polovině třicátých let chtěla občanská záložna, která měla v Krakonošovi peníze, dát divadlo na buben. Tehdy se musely sehnat peníze na úroky z úroků.

O divadlo jste přišli v padesátých letech?

Ano, v padesátých letech Krakonoš přešel pod osvětovou besedu a ztratili jsme právo hospodaření. V roce 1989 syn požádal o vrácení a soubor se stal pravděpodobně jako první v republice divadelním spolkem (tj. občanským sdružením - pozn. red.). Vyzvali jsme příznivce našeho divadla z celé republiky, aby přispěli. Byla založena Zlatá kniha členů a vybraná částka slouží jako finanční jistina.

Hraní divadla má ve Vysokém více než dvousetletou tradici. Projevuje se to nějak ve vztahu obyvatel k divadlu?

Byly doby, kdy „divadlu ve Vysokém na dvěstě mil nebylo", jak napsal prof. František Černý. Divadlo tady vždycky mělo ohromný vliv. V obrozenecké době, za druhé války, kdy sem lidé chodili ze zabraného i bez propustky, pro krásnou chvíli, z níž čerpali víru a energii. Tady se nikdy nehrálo německy i když jsme na rozhraní - Rokytnice, Tanvaldsko už byly poněmčené. Svátky, např. Vánoce, vyly a jsou ve Vysokém spojeny s divadlem. Lidé se na divadlo těší. Snad to nepomine.

Myslíte si, že Vašim synům a vnoučatům je divadlo stejně blízké jako Vám?

Synům rozhodně a letos se po Krakonošovi hemží sedm vnoučat. Naši kluci chodili do divadla odpoledne, věděli, že musejí být hodní, jinak nesměli. My jsme je do divadla nenutili, ale např. když se u nás v neděli obědvalo, nemluvilo se o ničem jiném než o divadle. Divadlu i Vysokému zůstali oba věrní.

Kolik her Vám prošlo rukama, ať už jako herečce či režisérce?

Nevedu si sice žádný přehled, ale bylo jich určitě hodně, nejméně stovka.

Je nějaká hra, která Vám zvláště utkvěla v paměti?

Krásnou vzpomínku mám na hru Franka Tetauera Zpovědník. Tu jsme hráli v 45. roce, brzy po válce. Režíroval ji pan Karel Bartoníček, který s námi už před tím zkoušel Tartufa. Zpovědník byla pro mne posvátná hra. Hrála jsem totiž milovnickou hru s budoucím manželem. My jsme na jevišti mnoho takových příležitostí později neměli. On nestárl, vypadal pořád mladě a já jsem se jako partnerka k němu už nehodila. Ale krásných her bylo mnohem víc. Byla tady vždy dobrá parta a bylo pořád veselo.

Jako režisérka jste prý byla velmi přísná?

Kázeň je v divadle nezbytná. Např. k 180. výročí českého divadla ve Vysokém jsme dávali Stroupežnického aktovky Paní mincmistrová a Zvíkovský rarášek. Pan Doubalík, starý ochotník, výborný herec, v mládí hrál hodně milovnických rolí, víc seděl v hospodě než nad textem a svou roli pořádně neuměl. Před slavnostním představením jsem snad na něj i ječela: „jestli bude ostuda, pane Doubalík, nebude to jen Vaše ostuda, uvědomte si, že zostudíte celý náš ochotnický spolek a ublížíte naší tradici". V den premiéry k nám v poledne přišel, zrovna jsme seděli u polévky, a odříkal nejen svou roli, ale i repliky partnera. Moje první režie přišla v roce 1959. Každý rok jsme se snažili nastudovat jednu až dvě hry. Kromě nás režírovali i další, např. pan Blažek a před ním pan Bartoníček.

Vy sama máte nějaké divadelní vzdělání?

Já jsem režírovala spíše citem a instinktem. Co jsem mohla, to jsem přečetla. Jako letitá a neproduktivní jsem navštěvovala režisérskou školu SCDO. Odnesla jsem si hodně.

Na co jste v činnosti souboru nejvíc hrdá?

Určitě na obnovení tradice lidových podkrkonošských her. Když přišly oslavy 200. výročí divadla ve Vysokém a v roce 1983 ještě Rok českého divadla, rozhodli jsme se nastudovat barokní sousedskou

hru Jana Kopeckého Komedyje vo dvou kupcích a židoj Šilokoj (1983). Pak jsme studovali další hru Františka Vodseďálka Nová komedyje o Libuši a dívčí vojně v Čechách v úpravě a dramatizaci Jana Kopeckého. Ještě před tím jsme jeli do Ferdinandova za režisérem Karlem Paloušem a požádali, aby Libuši režíroval. Ten nás však neznal a režii odmítl. Nabídl nám ale Strakonického dudáka. Pan Palouš s námi pak spolupracoval na dalších lidových hrách - Komedii o hvězdě a další O umučení a slavném vzkříšení. Moc dobře se s ním pracovalo. Náš Honza, který hrál hlavní roli v jeho Strakonickém dudákovi říkal, že jedna práce s ním vydá víc než dva roky konzervatoře.

Co říkáte současnému amatérskému divadlu?

Přiznám se, že se v posledních letech Krakonošova divadelního podzimu na představení nedostanu. Buď jsem nahoře na půdičce vařila, nebo prodávám atd. Nelíbí se mi, že jsou soubory, které hrají pro sebe, pro své potěšení a zapomínají zcela na to, že divadlo je určeno divákovi a že by mu měl rozumět. I tady na přehlídce se občas takové soubory objeví. Zdá se mi, že se vytrácí odpovědnost. Jsem ráda, že náš soubor takovou cestou nejde.

Děkuji za rozhovor a přeji Vám i za čtenáře Amatérské scény hodně zdraví.

připravila
Lenka Lázňovská

Šumavský ochotnický spolek Prachatice / M. Calábek - zavraždění sv. Celestiny, kuplířky z města Salamanky. Foto: archiv souboru

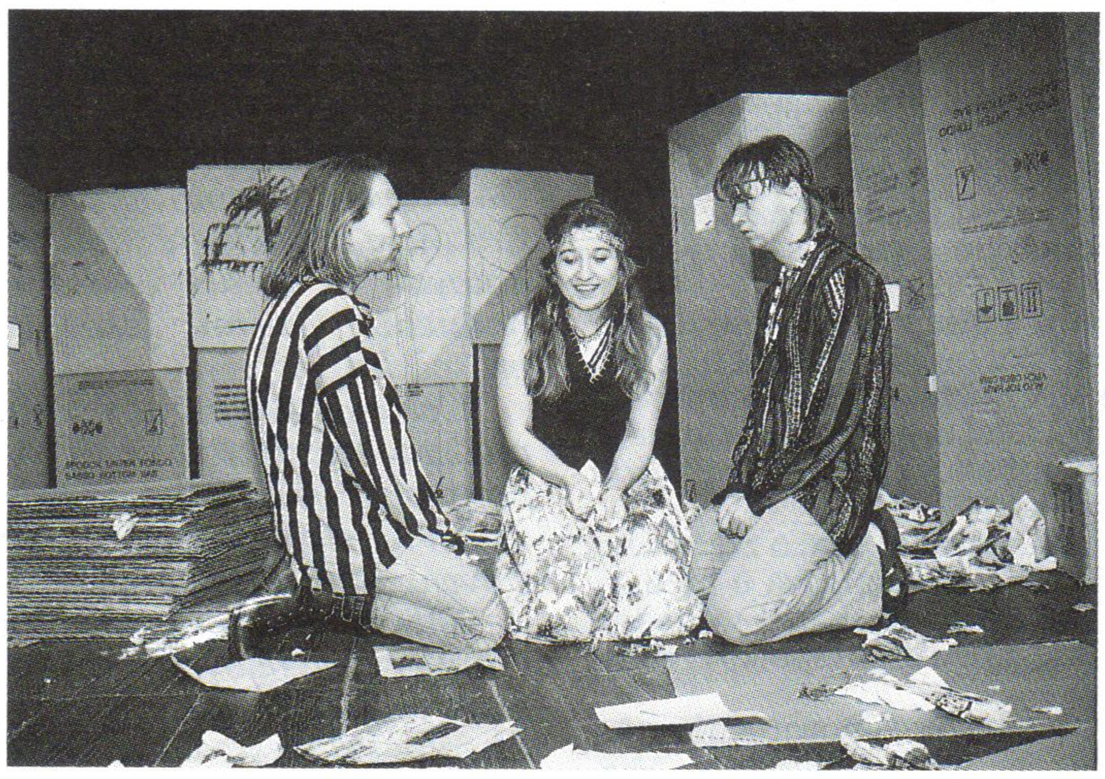

Šos Prachatice / J. Kofta, B. Rychter - Kompot Foto: archiv souboru

NENAŘÍKÁME, DĚLÁME, VĚŘÍME

Šumavský ochotnický spolek ŠOS Prachatice vznikl v roce 1992 poté, kdy byl nucen vzdát se opatrovnictví svého zřizovatele a stát se samostatným subjektem. I když kořeny ochotnického divadla v Prachaticích sahají až do roku 1876, první český ochotnický spolek zde byl založen v roce 1892. Dá se tedy říci, že prachatičtí ochotníci existují již přes sto let.

Nechci však zabředat příliš hluboko do dávnověku amatérského divadla v Prachaticích. Pokud se ohlédneme za dobou ne zase až tak dávno minulou, najdou se mezi nynějšími členy spolku ti, kteří pamatují největší úspěchy prachatických ochotníků v létech 1976 až 1987. Čtyřikrát se v tomto období Prachatičtí prosadili se svou prací až do Mekky všech amatérských divadelníků, na Jiráskův Hronov. V roce 1976 jim k tomu dopomohla Čapkova **Věc Makropulos.** Čtyři roky na to Gorkého **Na dně,** opět po čtyřech letech sehráli v Hronově hru O. Daňka **Zpráva o chirurgii města N** a doufejme že prozatím posledním vystoupením na Jiráskově Hronově byl v roce 1987 G. Gorin a jeho **Thyl Ulenspiegel.** Bylo to v době, kdy s námi spolupracoval Antonín Bašta, režisér Malého divadla v Českých Budějovicích. Naučil nás dochvilnosti, zodpovědnosti a pokoře, prožíval s námi úspěchy i nezdary. Pro tehdejší členy spolku, kromě umělecké spolupráce při inscenacích, uspořádal seminář k herecké práci.

A pak nastal velký zlom. V roce 1987 zemřel vedoucí souboru, herec a režisér Karel Zikmund a následně pak v roce 1988 dramaturg, režisér a herec Josef Němeček. Nejdříve se zdálo, že soubor nepřežije. Uvědomili jsme si, že je nás málo a pokud se chceme udržet, musíme sehnat do souboru mladou krev. Jediný režisér, který ve spolku zbyl, Jiří Zikmund, se pokusil vsadit na ověřeného autora G. Gorina, od kterého jsme hráli kromě zmiňovaného Thyla Ulenspiegela rovněž hru **Zapomeňte na Hérostrata,** a uvedl inscenaci **Dům, který dal lidem Jonathan Swift.** Objevilo se zde sedm nových mladých tváří. Premiéra byla v listopadu 1989 a přesně zapadala do tehdejšího dění. Mohli jsme v této hře i v písních prezentovat naše tehdejší cítění a obecenstvo nám fandilo. Po revoluci však někteří mladí začali podnikat a bylo nás znovu málo. Zachránil nás mladý soubor, který hrál pohádky pro děti a byl ochoten se s námi spojit. Od roku 1992, kdy vznikl Šumavský ochotnický spolek, máme tedy v souboru mladé nadšence, zvláště kluky, které nám okolní soubory určitě závidí. V těchto pěti letech se nám podařilo zrealizovat třináct premiér, z toho čtyři pohádky. Ročně sehrajeme kolem dvaceti představení. K těm nejúspěšnějším patřily veselohry: J. N. Nestroy - **Zlý duch Lumpacivagabundus, aneb Ludrácký trojlístek,** F. Rojas / M. Calábek - **Zavraždění sv. Celestiny, kuplířky z města Salamanky** a V. Čort - **Pohádka o líných strašidlech.** Letos jsme se dostali se hrou C. Goldoniho **Mirandolina** na Divadelní Třebíč. V současnosti se pokoušíme pomoci v rámci protidrogové kampaně hrou J. Kofty a B. Rychtera **Kompot,** určenou pro středoškolskou a vysokoškolskou mládež a dospělé publikum.

Chci se však ještě vrátit k již zmíněnému vzniku spolku. Jediným krokem jsme sice ztratili tehdejšího zřizovatele, ale je třeba přiznat, že jsme získali současného největšího sponzora. Jím jsou právě Kulturní a informační služby města Prachatice, které v nových podmínkách nahradily MěKS Prachatice a bývalého zřizovatele spolku. Oboustranně výhodná spolupráce přináší spolku střechu nad hlavou jak pro potřeby zkoušek, tak také pro potřeby běžného chodu spolku i pro jeho významné akce a výročí. Na oplátku se ŠOSáci podílejí na tvorbě dramaturgického plánu KIS svými představeními ať už v kamenném divadle, na přírodní scéně v rámci kulturního léta, či spolupořádáním nesoutěžní divadelní přehlídky O štít města Prachatice a v neposlední řadě také zapojením do každoročních Slavností Zlaté stezky.

Chuť a elán do divadelní práce máme. Věříme, že se nám podaří dostat do naší šumavské enklávy i dobré lektory, kteří by měli chuť uskutečnit pro mladé členy nejen našeho, ale i okolních ochotnických souborů semináře k herecké a režijní práci stejně, jako se to daří v jiných okresech.

Jana Němečková
Šumavský ochotnický spolek Prachatice

DIVADELNÍ DVORANA

V červencovém Letohradském měsíčníku uveřejnil starosta města Petr Šilar otevřený dopis, ve kterém k případu divadelní dvorany uvádí, že tato budova byla vybudována občany města. Dovolil bych si upřesnit, že dvoranu vystavěl ochotnický spolek „Kolár" ze svých prostředků, které získal svou bohatou činností jako hlavní nositel kultury té doby ve městě, a z příspěvků a za podpory příznivců a občanů.

V tomto roce slaví spolek „Kolár" výročí stoletého založení a veřejnost bude ještě s jeho historií podrobně seznámena. Dnes tedy jen krátce k okolnostem, které vedly k současnému stavu.

Po komunistickém převratu v roce 1948 se spolek a jeho členové dostali pod tvrdý politický tlak. Na příklad v mém případě požádal KV KSČ ředitele podniku n.p. LIRA o mé odvolání z funkce vedoucího závodu v Lichkově s odůvodněním, že ve spolkové činnosti bráním v uplatňování vedoucí úlohy strany a že ve hře „Šeříkový sad" jsem zesměšňoval funkcionáře strany.Podobným nátlakům byli vystaveni další členové výboru, dokonce i přispívající členové. Tento tlak skončil předáním dvorany 10. 2. 1950 MěNV v Kyšperku a začleněním spolku pod ROH firmy PERLA a později pod ROH OEZ.

Po sametové revoluci a přijetí zákona č. 87/1991 Sb. o mimosoudních rehabilitacích, jsem v dubnu 1991 z pověření divadelního souboru předložil okresnímu úřadu žádost o navrácení budovy. Na tuto žádost nám 3. 6. 1991 odpověděl za finanční referát pan Čada (nynější senátor), že citovaný zákon řeší nápravu křivd fyzickým osobám a že pokud jde o nápravu křivd spolkům, je třeba vyčkat přijetí příslušné právní normy. To se stalo koncem roku 1996 výkladem Ústavního soudu, a proto jsem 21.12.1996 podal Ministerstvu vnitra novou žádost s návrhem na řešení, odpovídající potřebám ochotnického divadla i tělovýchovy ve městě.

A tu vyšly najevo okolnosti, o kterých píše v otevřeném dopise starosta města. Že totiž předseda Spartaku ing. Tomášek s ručením ing. Chmelíčka z OEZ uzavřel s bankou vysokou půjčku ve prospěch firmy Tal-Elektric a do zástavy dali divadelní dvoranu. Tato firma je zřejmě v úpadku, neplní své závazky a budova může být bankou prodána.

Aby veřejnost byla plně informována, požádal jsem o zveřejnění mého stanoviska, podle kterého byla porušena smlouva o předání budovy pouze do správy s podmínkou, že bude sloužit výhradně kulturním účelům a závazek o bezplatném používání spolkové místnosti.

Příspěvek mi byl odmítnut s jemným upozorněním na možné nepříjemnosti, které bych si mohl způsobit. Moc překvapen nejsem, vždyť náš právní systém nedokáže odsoudit velezradu politických špiček v srpnových událostech roku 1968 a tím spíš nepřipustí kritiku finančních čachrů nomenklaturních kádrů na místní úrovni.

Události vrcholí rozhodnutím Ministerstva vnitra z 21. 7. 1997, ve kterém nám sděluje, že náš požadavek nelze realizovat, neboť spolek nesplňuje jednu z podmínek, podle které musí být činnost spolku vykonávána nejpozději od 1. 1. 1991 a že náš spolek byl registrován až po uvedeném datu. Tento byrokratický nesmysl jsem nucen číst v době, kdy pracuji na almanachu ke stoletému výročí spolku, který vlivem politických situací byl začleňován do ROH, Osvětových besed, kulturních zařízení a o právní subjektivitu a registraci zažádal v době, kdy to politická situace umožňovala.

Jsme v situaci, kdy, jak se zdá, se naděje z roku 1989, založené na slibu odstranit křivdy komunistického režimu, pomalu, ale jistě vzdalují.

Jsme v situaci, kdy je třeba se ptát, zda odmítnutí členů Spartaku vstoupit do obnoveného Sokola, ze kterého za totality vznikl, byl či nebyl zastírací manévr v plánu s divadelní dvoranou?

V každém případě tím byl nastolen předpoklad k situaci, aby se z divadelní dvorany stala vietnamská tržnice či autobazar.

Rudolf Kamínek

Převzato z Letohradského měsíčníku č. 9/97

KUKÁTKO DO SVĚTA

11. SVĚTOVÝ FESTIVAL AMATÉRSKÉHO DIVADLA MONAKO 21.8. - 30.8.1997

Světový festival amatérského divadla má v Monaku poměrně dlouhou tradici. Koná se každé čtyři roky. Letos se zde konal pojedenácté.

Monacké knížectví je pravděpodobně jedno z nejdražších míst Evropy. Proto nezasvěcené udiví, proč světová organizace, která se celkem logicky potýká s nedostatkem peněz, organizuje světový festival právě zde. Důvod ale je. Monako totiž platí celou infrastrukturu festivalu a to, celkem logicky, u akce takového rozsahu nebude málo.

Výběr představení na světový festival probíhá takto: národní centra AITA/IATA nominují za svou zem jeden soubor jako kandidáta na začlenění do programu. Z došlých vybírá potom mezinárodní komise do programu světového festivalu.

Přihlášená představení nesmějí trvat déle než hodinu. Dodržování hodinového limitu během festivalu je opravdu striktní, a pro některé soubory velmi stresující, protože seškrtat hotovou inscenaci ze sta minut na šedesát nebude jednoduché. Celému festivalu je to ale jednoznačně ku prospěchu.

Celková organizace festivalu vypadá takto: festivalová představení se hrají ve třech sálech, každý den v jednom, a program z předešlého dne se opakuje pro nefestivalové publikum na stejném jevišti, zatímco na jiné scéně už běží představení podle programu.

Sály jsou velmi rozdílné. Sál v knížecí opeře, Salle Garnier, s livrejovanými uvaděči má hlavní vchod společný se vchodem do kasina a působí dost škrobeně. Druhý sál, Théatre Princesse Grace je přímo proti kongresovému centru a je víc divadelně neutrální.

Nejpříjemnější je sál Salle des Variétés. Je přímo v budově, kde se soustřeďuje festivalové dění, včetně štábu, klubu, jídelny atd. Je ze všech tří míst nejvíc neutrální a také nejskromnější. Takže ho nenaplňuje nic napřed a může ho naplnit celý až sdělení z jeviště (pokud nastane). Nevím, jestli to souvisí, ale tři ze čtyř nejlepších představení festivalu se hrají právě zde.

Čtvrtek 21.8.

Zahajovací představení jsou slavnostně v opeře. **Nevděčnou roli prvního skokana přidělili pořadatelé Rakušanům.** Možná proto, že v obou jednacích jazycích AITA/IATA, tedy angličtině i francouzštině, začíná Rakousko od A.

Soubor hraje vlastní námět pod názvem **Des Hammers Sehnsucht nach dem Nagel**, s minimem textu a výraznou kostýmní a pohybovou stylizací. Celá věc ale bohužel ztrácí napětí po první čtvrtině a už se nedaří ho znovu vytvořit. Základní příběh je o bláznech v psychiatrické léčebně, hledajících naději a smysl, což jim znemožňují kruté sestry. U nedějového představení je napětí zřejmě naprosto nezbytné pro udržení pozornosti diváka. Po pauze nastupuje **Jižní Korea.** Hrají také vlastní věc, **Bong chong nae.** Příběh řeky, která byla „znečištěna civilizací, stejně jako naše vědomí". Daří se jim o trochu lépe než Rakušanům. Poslední hrají **Belgičani.** Moliéra, **Scapinova šibalství.** Je to klasicky pojaté a Scapino je výborně zahraný. Místy se dopouštějí lehkých samoúčelností, ale dá se jim to ještě odpustit. Z dnešních představení je tohle jednoznačně nejlepší. Že by nebylo nad klasiky?

Pátek 27.8.

odpoledne se koná kolokvium, tedy rozborový seminář, věnovaný představením minulého dne. Tři moderátoři - analyzátoři sedí na pódiu, v sále zájemci o popovídání se sluchátky, protože málokdo ovládá oba jednací jazyky, tedy angličtinu a francouzštinu. Překladem do sluchátek se ale ztrácí skutečný kontakt s mluvčím, takže dialog se stává o dost obtížnějším. Nejdřív mluví poměrně dlouho vedoucí každého souboru, pak se pojmenovávají problémy jednotlivých představení.

Od 18 hodin je v Salles des Variétés divadelní svátek.

První hrají **Filipínci**, starou báji o svých božstvech, nazvanou **Labaw Donggon.** Je to výborné pohybové divadlo, hrané početnou skupinou velmi mladých lidí. K tomu je v rohu jeviště předčítán kvílivým zpěvem z velkých bambusových válců nějaký text. Jazyk těla i řeč divadelní metafory jsou zcela srozumitelné a čisté, stejně jako sdělení, které nesou. Z programu se dozvídám, že to jsou studenti filipínské umělecké školy, zřejmě obdoby naší konzervatoře. Při potlesku sál vstává.

Po pauze hrají **Maďaři Kouzelníkův deník.** Příběh narkomana v koncích, který si představuje, jak mohl být úspěšným lékařem. I tato druhá, vlastně fiktivní figura, je personifikována. S nimi hraje narkomanova milenka, a to jak s ním, tak i s jeho představou o sobě. Představení je pohybové, bez textu, s živou houslovou hudbou a občas se zvuky (tikot hodin). Má neuvěřitelné napětí a sdělnost, je za ním vidět poctivé divadelní řemeslo a i velmi úspornými prostředky se jednoznačně řadí mezi divadelní události a festivalovou špičku. Při nekončícím potlesku sál opět vstává.

Poslední hrají **Maročani.** Mají velice těžkou pozici po prvních dvou věcech. Přivezli nezáživnou konverzačku jménem **Blázen Khitano,** které chybí nejen napětí, ale i základní divadelní dovednosti, jako například cítění partnera. Je ale pravděpodobné, že to po předešlých představeních vypadá horší, než to skutečně je.

Sobota 23.8.

Představení běží v Théatre Princesse Grace. První hraje **Kolumbie.**Představení se jmenuje **Kolik mi dáš, námořníku?** Hrají dva velmi nadaní herci, ale celou hodinu běží dialog na loďce, udělané z nafoukané pneumatiky. Mimo toho, že se občas posune po scéně, se neděje nic.

Druhá hraje **Litva**, představení, které hrál ten samý soubor i na Světovém festivalu dětského divadla v Kodani v loni na podzim. Tennessee Williams, **Tento majetek je zabaven.** Mladičká ústřední dvojice neuvěřitelně čistě a bravurně zvládá charakterovou stylizaci. Celá věc má velmi silné napětí a atmosféru. Při potlesku sál vstává.

Vypadá to, že zdejší festivalové publikum je neobvykle vstřícné (např. ve srovnání s naším) a vydatným potleskem poděkuje každému souboru. Když je věc dobrá, trvá potlesk velmi dlouho. A když je výborná, sál vstane.

Poslední hraje **Francie, Satirický kabaret.** Jsou to výrazně stylizované drobné grotesky. Zpočátku slibuje soubor hodně, ale pak představení ztrácí lehkost a zbývá jenom absurdita.

Neděle 24.8.

První den 23. světového kongresu AITA-IATA.

Kongresoví účastníci musí být v půl desáté na svých místech, ačkoliv začátek je v deset hodin, protože kongres přichází osobně zahájit patronka celé akce, monacká princezna Caroline. Vypadá půvabně, urozeně, překvapivě droboučce a chová se velmi skromně.

Kongres trvá s pauzou na oběd až do pozdního odpoledne.

Na kongres navazuje blok představení v Salles des Variétés. První hraje soubor z **Pobřeží slonoviny** vlastní agitku k boji proti AIDS pod názvem **Le mal di siecle.** Je to velmi plakátové a díky naprosté rozdílnosti kultur to na mě, středoevropského diváka, působí vulgárně.

Druzí hrají **Slováci.** Soubor **Gesto z Bratislavy** s předlohou M. Babiaka **Vlkodlak.** Představení má silnou vizuální složku, která pomáhá vytvářet atmosféru i napětí. Ale ačkoliv rozumím jazyku, nerozumím tomu, oč běží. Sdělení zůstává zajaté v symbolech a mně, jako divákovi, nepřístupné.

Poslední hrají **USA.** Vybrali si irskou předlohu **Tanec v Lughnase.** Mají velkou výhodu, že jejich řeči rozumí nejméně dvě třtiny publika. Představení je poměrně tradiční, ale více méně klasické herectví umožňuje poctivou stavbu charakterů postav, které vedou děj kupředu a umožňují divákovi hlubší pronikání do vztahů a problémů.

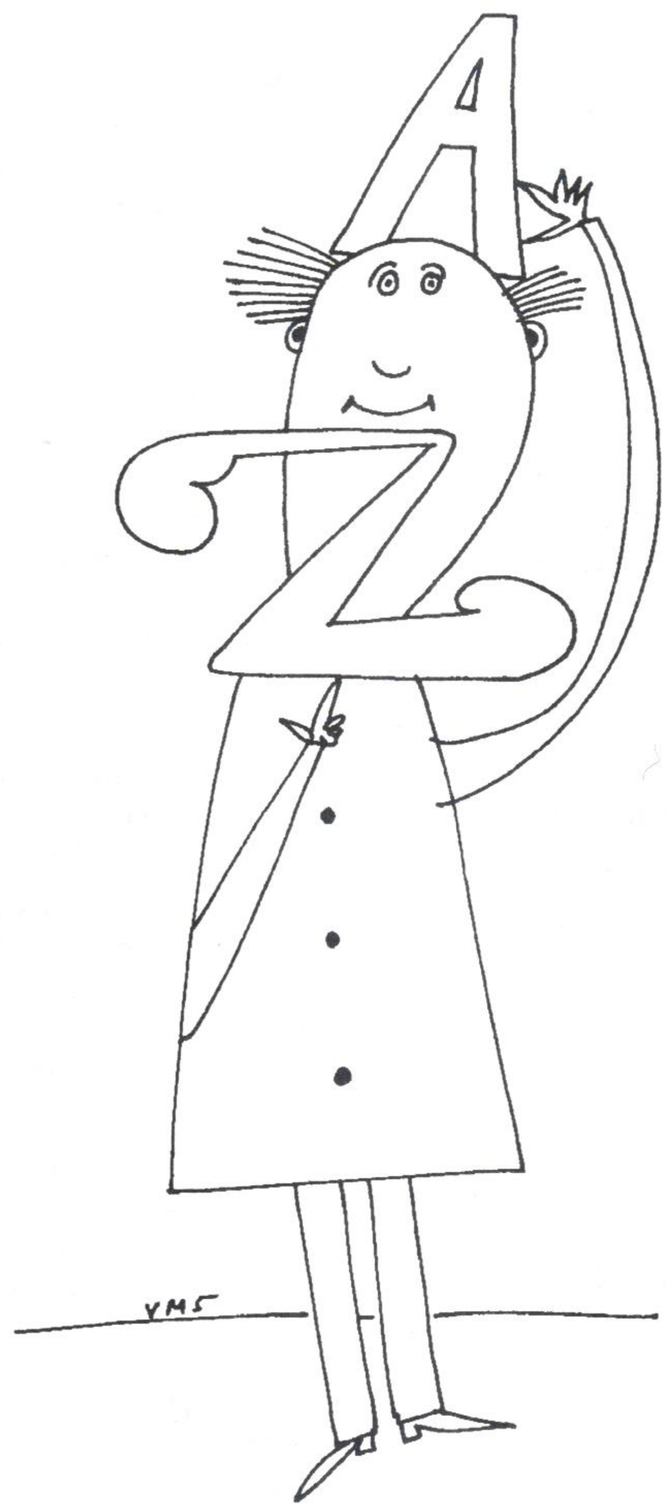

Pondělí 25.8.

Druhý den kongresu. Začíná se v deset hodin, už bez princezny. Probíhá hlasování o všech možných věcech a nakonec volby. Dopoledne to vypadá, že se skončí vpoledne, ale končí se až po čtvrté hodině.

Večer nejsou festivalová představení, ale Večeře přátelství, aneb **Červeno - bílá slavnost.** Lístky jsou drahé, a není divu, protože večer se odehrává v miliardářském monackém Yacht clubu. Všichni máme být oblečeni červeno - bíle, tedy ve státních barvách Monaka. Večer s námi tráví princezna Caroline. Po večeři přichází program. Stoprocentně řemeslně odvedená show. Kolem kumštu to ani nešlo, ale to také zřejmě nebyl záměr. Jde z toho, místo radosti, obdiv k řemeslu a smutek. Za tenhle večer se utopilo tolik peněz, a přitom dnes se odsouhlasil zvýšený roční příspěvek členských zemí AITA-IATA. Mnohé země, včetně nás, budou mít velké problémy to zaplatit.

Úterý 26.8.

Odpoledne probíhají **sympozia.** Je vypsáno pět témat.

1) Kdo potřebuje amatérské divadlo (na přelomu tisíciletí)
2) Objevte svou vlastní kulturní identitu, dříve než budete prozkoumávat jiné kultury
3) Amatérské divadlo, umění nebo koníček?
4) Britové tíhnou k Shawovi, Němci k Brechtovi
5) Kdo se bojí nových předloh?

Na čtvrté téma se sešlo tak málo lidí, že bylo zrušeno. V jiných skupinách bylo zase tak plno, že nebylo kam si sednout a lidé odcházeli. Organizace nejen sympozií, ale i celého festivalu je značně bohémská.

Vybírám si první téma. Vedoucím diskuse je Jacques Lemaire, vicepresident AITA-IATA. Jelikož vládne oběma jednacími jazyky, překládá vždycky do druhého v kostce, co bylo v jednom řečeno. Jako moderátor diskuse je výborný. Nevstupuje se svými názory, opravdu se pouze snaží vnášet řád do dialogu účastníků, což se ale ukáže jako velmi obtížné. Zpočátku vypadá sympozium jako diskusní kroužek pro začátečníky. Včetně

čítankového překladu monologického účastníka, kterého je velmi těžké zastavit. Jacques Lemaire dělá co může. Asi tak po hodině dochází k neobvyklé věci. Diskuse běží ve dvou rovinách. První je, slušně řečeno, velmi povrchní. („Amatérské divadlo je dobré k tomu, abychom přijeli do Monaka, utratili zde peníze a tím podpořili jeho ekonomiku.") Vedle toho ale dochází k dialogu části skupiny o smyslu procesu v amatérském divadle, a to nejen dospělém, ale hlavně dětském a mládežnickém, který je ve své podstatě ještě důležitější, než samo představení, a který se v představení plně zúročí. Zvláštní druh dvojitého dialogu, prokládaného monologem. Po skončení sympozia pokračuje ještě část účastníků déle než hodinu v práci. Kde jinde, než ve festivalovém baru.

Pracovalo by se ještě dál, ale na jevišti Salle Garnier nás už čeká **Japonsko** s představením **Bílá cesta - modlitba a blaženost.** První půlka je výborně udělaný klasický balet. Ve druhé půlce jsou i dětičky, nejmenším určitě nebude víc než tři roky, a na mě to působí jednoznačně. Je to spartakiáda. Včetně barevných kuželek v ručkách. Po představení se publikum dělí na dva tábory. Pouze část nadšeně tleská a dokonce i vstává.

Druzí jsou **Gruzínci.** Hrají pohádku E. Schwartze **Obyčejný zázrak,** ale příliš se opírají do hlasové a pohybové stylizace. V programu inzerovaná změna mladíka v medvěda mi úplně uniká.

Poslední jdou **Italové s Dobrodružstvím pana Bonaventury**, a také se jim nedaří. V prvních minutách slibují hodně. Kostýmová i scénografická stylizace, inspirovaná komedií dell´ arte, jde až do absurdna. Nakonec je ale jedinou opravdu zajímavou a fungující složkou představení.

Středa 27.8.

Blok představení v Théatre Princesse Grace je k nám milosrdnější.

První hrají **Němci**, od E. T. A. Hoffmanna **Brambillu**. Základní inscenační klíč je stylizované činoherní herectví beze slov, scénografické pojetí je „festival v Benátkách" (masky, průvody, snovnost). Daří se jim vytvořit velmi silné napětí a atmosféru, jako divák se bezpečně orientuji a čtu sdělení. Při děkovačce mě překvapuje, že zdaleka ne všichni jsou představením tak osloveni.

Druzí hrají **Chorvati.** Představení **Zkouška orchestru** běží, jako jediné, mimo jeviště, v kongresovém sále. Skupina mládeže hraje bez velké jevištní stylizace hrůzu války, diktatury a teroru. Je to krátké, surové a syrové.

Poslední hrají **Irové. Tadgh O Cathan a mrtvola.** Příběh o mladém mazavkovi, kterého zajímá jenom kořalka, a který se po „živých" snech úplně změní. Jevištní zpracování je půvabné. Střídmá scénografie, hodně se staví na tom, co uhrají herci. Samozřejmě jim je ku prospěchu i výhoda jazyka.

Čtvrtek 28.8.

V Salle des Variétés nás dnes čeká druhý divadelní svátek festivalu. První představení je české. **Hraje Pro100R de Prague. Jsou to (překvapivě) Brňáci. Hrají Henriho Pousseaua, Pomstu ruské siroty, a od samého začátku se jim fantasticky daří. Představení má obrovský humor a to naštěstí nejen ve slově, kterému rozumí (soudě podle smíchu) pouze pár lidí v sále, ale hlavně v akci. V herectví, ve scénografii, v nečekanostech a drobných schválnostech, a těm rozumí (soudě podle smíchu) celý sál. Diváci zabírají hned na první drobné fórky. Představení je jiskřivé, má lehkost, rytmus, je za ním vidět poctivá divadelní práce a řád. Na konci, při druhém potlesku, publikum stojí. Na kolokviu se při rozboru nešetří superlativy. V celkovém hodnocení festivalu vychází české představení vůbec nejlépe.**

Druzí hrají **Finové.** Strindbergovu **Slečnu Julii**, zajímavě a netradičně pojatou, a také se jim daří. Jako divákovi mi nedělá problém přistoupit na jejich základní pojetí a celé představení, byť ve finštině a přes těžké téma, je zajímavé a vlastně zábavné.

Poslední jde **Wales s Canterburskými povídkami.** Mají zase výhodu jazyka, ale i jinak je jejich představení příjemné. Má lehkost, vtip, je trochu hubaté a trochu hambaté, prostě tak, jak by Chaucer měl být. Ale s nacionalistickým uspokojením si uvědomuji, že Češi byli o hodně vtipnější.

Pátek 29.8.

Poslední přehlídkový bok festivalu opět běží v opeře, v Salle Garnier, První hrají **Rusové**, **Svatbu Balzaminovu.** Navzdory tomu, že to Ostrovskij napsal jako veselohru, hrají to bezdůvodně vážně jako Čechova. Navrch se jim perou zcela realistické kostýmy a částečně náznakovou scénografií.

Po nich jde **soubor ze Singapuru s bájí Ramayana.** Vedle jeviště běží na diapozitivech anglický scénář a na jevišti herečky ve velmi výrazných kostýmech hrají příběh o boji se zlem. Celé je to tak vzdálené, že mě to jako diváka míjí.

Poslední představení festivalu hraje **venezuelský soubor.** Jmenuje se **Pavlov : dvě vteřiny před zločinem.** Moderní detektivku o vraždě televizní moderátorky. Stylizace scény, kostýmů a jednání postav se setkává a tvoří jednotu, kde jedna věc pomáhá podpořit druhou a slouží tématu a sdělení.

To je poslední festivalové představení.

Za devět dnů trvání 11. Světového festivalu amatérského divadla hrálo 24 souborů z 24 zemí v šestnácti jazycích. Výběr představení byl až neuvěřitelně různorodý. A to nejen v předlohách, které obsáhli celou škálu od autorského divadla, přes současné a téměř současné autory, až k Moliérovi, Chaucerovi a starým legendám. Ale také žánrově, scénograficky, zpracováním jevištní hudby a vůbec přístupem k inscenování zvolené předlohy. A tomu, že některým souborům se zadařilo skvěle, jako například našemu, ale některým se nedařilo vůbec, tomu se asi nedá zabránit.

P.S. Srovnám-li, coby divák, letošní 67. Jiráskům Hronov s 11. Světovým festivalem amatérského divadla v Monaku, vycházíme z toho jednoznačně skvěle. A to jak co se týče pestrosti předloh a jejich uchopení, tak i hereckých a režijních schopností naší současné amatérské scény. A to letos byla na Hronově i operetka, zatímco Monako nenabídlo ani jedinou hru se zpěvy.

Radka Svobodová

23. kongres AITA / IATA zasedal v Monaku

Kongres mezinárodní nevládní organizace amatérského divadla AITA/IATA, podle statutu nejvyšší orgán, zasedá každé dva roky. Zpravidla doprovází Světový festival amatérského divadla. Od roku 1963 se jednou za čtyři roky pravidelně koná v Monackém knížectví. Maličká země, která letos oslavila 700. výročí svého založení, je na tuto tradici patřičně hrdá a zejména festival štědře dotuje. K nepsanému zahajovacímu ceremoniálu kongresu patří účast člena knížecí rodiny. Letos jím byla starší princezna Karolína. Měla jsem tu čest být jí představena. Všechny také nešlechtice ujišťuji, že to žádný výjimečný zážitek nebyl.

Kongresu se zúčastnily delegace ze 42 členských zemí, přičemž každá země, kde je ustaveno národní středisko, má právo šesti hlasů, takže teoreticky může vyslat šest delegátů. Každý z nich si letos musel všechno zaplatit a Monako opravdu není levná země. Především do své kapsy proto museli sáhnout dva delegáti nominovaní Českým střediskem AITA/IATA - paní Lenka Lázňovská, volená prezidentka a pan Jaroslav Provazník, tajemník členské organizace Sdružení pro tvořivou dramatiku. Jako pozorovatelka se zúčastnila členka stálé komise AITA/IATA pro děti a mládež paní Radka Svobodová. Patrně se sluší oznámit, že na zasedání Středoevropské komise AITA/IATA, které kongresu předcházelo, se zvolením paní Lázňovské jako víceprezidentky (prezidentem zůstává Ewald Polacek z Rakouska) dostalo České republice významné diplomatické pocty.

23. kongres se sešel ve velmi složité situaci. AITA/IATA byla po léta velmi štědře dotována vládami severských zemí Evropy. Také proto je dosavadní světový sekretariát v Kodani a prezidentem Nor Thomas Hauger. Dotace umožnila rovněž snížení členského poplatku na velmi přijatelných 1200 dánských korun. Velmi se pamatuji, jak před čtyřmi lety, tedy rovněž v Monaku, pan Hauger jako kandidát na prezidenta hřímal, že právě jeho osoba v čele organizace je zárukou severských peněz. Pan Hauger sice prezidentuje, ale všechno je jinak. Dotace se ztenčila a navíc je zaručena pouze do r. 2000. Nepodařilo se také získat kategorii B UNESCO. Musím uvést, že např. CIOFF (folklor), UNICA (amatérský film a video) nebo CISM (dechové orchestry) kategorii A mají. Za této situace AITA/IATA musela velmi pečlivě počítat. Bylo jasné, že Kodaň jako místo sekretariátu je příliš drahá metropole. Nabídl se estonský Talin, kde je navíc vláda ochotna po dobu pěti let hradit pronájem budovy. Už v loňském roce exekutiva požádala členské země, aby místo 1200 DK platily 4 tis. DK. Konečné slovo měl mít kongres. Přibývá chudších zemí, které je třeba dotovat (Česká republika však opravdu mezi ně nepatří), takže je třeba zvážit založení fondu solidarity. Pan Hauger doslouží své funkční období (ještě dva roky) a poté nechce dále kandidovat. Kongres tedy musel zvolit nového budoucího prezidenta, tzv. president elect. Jediným kandidátem byl dosavadní víceprezident pan Jacques Lemaire z Francie. Díky finanční nouzi poprvé v historii nemohla IATA přispět na úhradu pobytových nákladů delegátům kongresu. Rozhodnout se dále mělo o místě příštího kongresu v r. 1999. K dosavadnímu Maroku se těsně před kongresem přidala kanadská provincie Nova Scotia. A konečně bylo třeba doplnit o nové členy counsil, který řídí organizaci v období mezi kongresy.

Nejdramatičtějšími body jednání byly především dva - rozpočet a volba místa příštího kongresu a festivalu. Rozpočet a finanční agendu prezentoval pokladník, bankovní úředník z Belgie Dirk de Corte. A je třeba říci, že to byla velmi neobvyklá prezentace. Trochu bombastickou videoprodukci s trochou nadsázky nazval švýcarský delegát show ve stylu M. Jacksona. Nastínil příjmy, výdaje včetně dluhů, které organizace musí splácet Dánskému svazu pro amatérské divadlo. Dotace severských vlád ve výši 220 tis. DK pokrývá osobní výdaje (exekutiva, komise. administrativa, lektoři, seminaristé spod.), členské poplatky (170 tis. DK) pokryjí operativní výdaje (překlady, poštovné, telefony, faxy, rozmnožování, Internet, vybavení, nájemné). „Je toho mnoho?“, ptal se Dirk, „dobrá, co mám škrtnout?“. Otevřeně prohlásil, že pokud kongres neodhlasuje poplatky ve výši 4 tis. DK, odstupuje. Kongres prostě nemohl neodsouhlasit, i když pro Českou republiku je 4 tis. DK = 20 tis. korun patrně příliš. Proto také ČR byla proti. Na druhé straně exekutiva návrhem na přestěhování sekretariátu splnila nepsanou podmínku, aby kromě ždímání členských zemí hledala ještě jiné zdroje. Sekretariát se bude na jaře příštího roku stěhovat do Talinu, což přinese značné úspory. Ty půjdou jednak do nově budovaného Světového fondu solidarity, jednak jako rezerva pro horší časy, které lze po úplném zrušení severské dotace samozřejmě očekávat. Z Estonska přijel ministr kultury, který poté, co kongres stěhování odhlasoval, anglicky poděkoval a prohlásil, že amatérské divadlo patří v zemi k uznávané části národní kultury. Mají pět set divadelních skupin, řadu národních i mezinárodních festivalů, které jsou podporovány státem. Proti Estonsku se ozvala z pléna jedna jediná námitka, zato však velmi pikantní. Maďarský delegát upozorňoval na politickou a ekonomickou nestabilitu postkomunistických zemí a zpochybňoval záruky vlády Estonska. Dostalo se mu odpovědi, že nestabilní je současně celý svět a že takto zpochybňovat lze všechno. Ostatně, nabízí snad Maďarsko jinou alternativu?

Dalším dramatem byla volba místa příštího kongresu, a to dokonce dramatem o několika dějstvích. Dějství prvé - Maročané se prezentují slovně, Kanaďané přivezli ministra kultury své provincie, pivo, trička, marmeládu a jiné speciality a propagační film. Delegáti vše přijali, vypili, snědli, odnesli. Dějství druhé - Maroko prohlašuje, že je schopno uspořádat pouze festival tj. nikoliv kongres, de facto tak zůstává pouze jediný kandidát. Dějství třetí - tajně se scházejí delegáti severských zemí Evropy, aby se dohodli na dalším postupu, poté na kongresu vystupuje norský delegát a říká, že je mnoho dobrých důvodů proto, aby Maroko neodstupovalo. Ještě totiž nikdy AITA/IATA nebyla v Africe, v Maroku jsou dobré podmínky - peníze, sály, zkušenosti. Marocký delegát bere svá předcházející slova zpět a na vysvětlenou dodává, že

díky své skromné prezentaci se začali cítit jako outsider. mnozí delegáti si šuškají, že trička nepotřebují, pivo nebylo nic moc a ostatně v Africe také nikdy nebyli. Dějství čtvrté - hlasování (ČR dává tři hlasy Kanadě, tři hlasy Maroku) těsně vítězí Maroko. Dějství páté - kanadská reprezentantka uznává porážku a blahopřeje vítězům. Myslím, že toto drama bylo pro mladou českou demokracii velmi poučné.

Ze zbývající agendy kongresu vybírám přijetí Zimbabve jako nového člena, zvolení Ira Paddyho O´Dwyera koordinátorem pro děti a mládež. Pokud jde o Internet, který je neustále aktu alizován, lze zde najít tyto údaje: co to je AITA, jakou má strukturu, orgány, regiony, informační centra, členské země včetně adres národních středisek a jejich představitelů. Umělecká komise, která má iniciovat akce přispívající ke zvyšování umělecké úrovně amatérského divadla (vede ji Y. Fachler z Izraele), zase nic nemyslela.

Laskavý čtenář, který se namáhal a dočetl až sem, má jistě na jazyku otázku. Trochu sranda, trochu šaškárna, ale není to příliš drahé a přinese to českým divadelníkům něco užitečného? Odpověď bude ve stylu chytré horákyně - je to drahé a je to užitečné. O oněch dvacet tisíc příspěvku se podělí deset občanských sdružení divadelních amatérů a pracoviště ARTAMA, přičemž České středisko bude hledat další nestátní zdroje. Pokud bychom vystoupili, ztratíme mezinárodní kontakty na festivaly, dílny po celém světě. Zůstaly by nám patrně vazby jenom na sousedy. Mimochodem z Evropy neplatí členské poplatky pouze Polsko, Rumunsko, Albánie, Recko a Portugalsko. Naše divadlo by ztratilo možnost ucházet se o světové a evropské festivaly, které jsou pod záštitou AITA/IATA. Až budeme bohatší, museli bychom začínat od nuly. Podle mého názoru bychom tím českému amatérskému divadlu ublížili. Izolace jsme si snad už užili dost.

Lenka Lázňovská

Mladých je hodně, starých taky, ale střední generace, to je problém

(rozhovor s hostem Jiráskova Hronova Hughem Lovegrovem)

Hugh Lovegrove - starší pán, usměvavý, zvídavý, vždy ochoten k rozhovoru. Nejčastěji jste jej mohli v Hronově potkat v doprovodu jeho britského kolegy, o něco mladšího Petera Smithe. Pan Lovegrove je prezidentem Britského centra AITA/IATA. Pan Smith je zástupce v další významné funkci generálního inspektora pro oblast Drama in Education. Osm let stál Hugh Lovegrove v čele světové organizace AITA/IATA. V roce 1995 byl zvolen prezidentem evropské nevládní organizace EDERED (pro dětské a mladé divadelní aktivity). Připravil jsem s ním rozhovor pro hronovský Zpravodaj. Mluvili jsme však spolu dlouho a mnoho materiálu se do Zpravodaje nedostalo. Snad zaujme čtenáře Amatérské scény.

Mohl byste pro čtenáře AS rekonstruovat svou dráhu funkcionáře AITA/IATA?

Jsem vystudovaný herec a v padesátých a šedesátých letech jsem se také jako herec živil. Byl jsem členem londýnské skupiny mladých herců In-Stage Company, kterou vedl tehdy nesmírně progresivní Charles Marowitz. Znal jsem se s Peterem Brookem a všemi, kteří tehdy prosazovali nový přístup k divadlu. Teprve později se tomu začalo říkat divadelní antropologie. Mě ale zaujalo něco jiného - Marowitz propojoval divadlo s poznáváním sebe sama, s poznáváním a chápáním okolního světa - divadlo jako proces vývoje lidské osobnosti, divadlo jako proces výchovy a výuky. Bylo to koncem padesátých let a já se tím nadchl. Začal jsem tímto směrem pracovat dál a byl jsem jedním z těch, kteří objevovali a začali i prosazovat dramatickou výchovu na školách. Tehdy to bylo něco zcela neznámého. Teprve v polovině šedesátých let se nám podařilo tento směr prosadit do učebních osnov a dnes je dramatická výchova součástí osnov základních škol po celé Británii.

No a právě když jsem se zabýval hledáním kořenů dramatické výchovy a jejích vazeb s praktickým divadlem, dostal jsem se k amatérům po celé Británii. Začal jsem se o toto hnutí, které mimochodem v Británii je velmi silné, vždyť podle nedávné statistiky je divadelních amatérů u nás registrováno víc než fotbalistů, zajímat i po organizační stránce. V osmdesátých letech jsem byl navíc inspektorem londýnských divadel. Tím jsem se seznámil s různými cestami, jak divadlu pomoci, jak sehnat sponzory a různé daňové či jiné úlevy a snad i na základě těchto zkušeností mi pak - začátkem osmdesátých let - byla nabídnuta funkce v britském centru AITA/IATA. V roce 1983 jsem se stal jeho presidentem. Má kariéra získala v této oblasti poměrně strmý ráz. V roce 1985 jsem se na celosvětovém kongresu AITA/IATA v Monaku stal členem světové rady AITA/IATA a v roce 1987 presidentem. Jím jsem byl po dvě funkční období. Dnes již jsem v důchodu, ale stále se o amatérské divadlo aktivně zajímám. Zaměřil jsem se v souladu s mým zájmem o dramatickou výchovu na práci s dětmi a jsem členem komise pro dětskou problematiku při UNESCO.

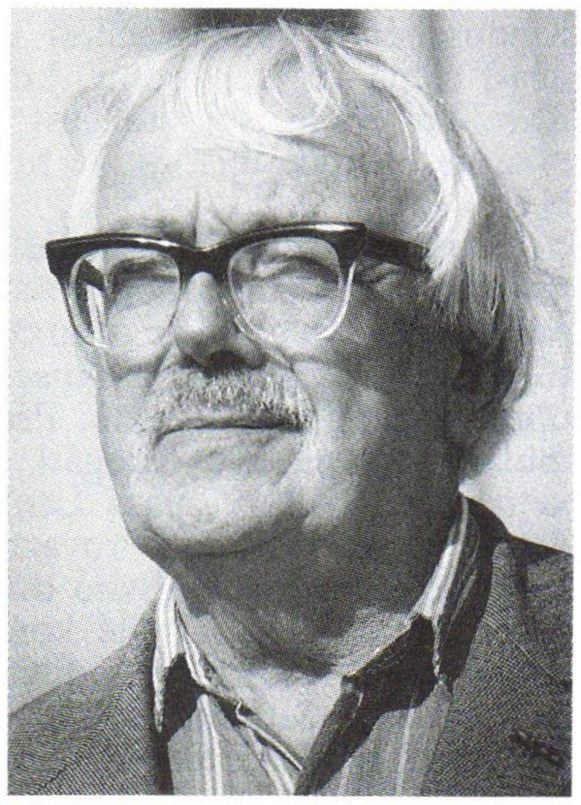

Hugh Lovegrove. Foto: Ivo Mičkal

Váš život byl a je divadelně velmi bohatý. Co si myslíte o dnešním divadle, zvláště o tom amatérském?

Divadlo považuji za absolutně nezbytnou součást života člověka. Coby - jak už jsme o tom mluvili - průkopník dramatické výchovy jsem přesvědčen o nezastupitelné úloze dramatické výchovy pro rozvoj mladého člověka. Zvláště dnes, kdy neexistují pravidelné rituály a události, které by mladého člověka v běhu času ukotvily a daly mu přirozené vědomí hodnot - mám na mysli jak církevní svátky tak vyprávění pohádek, zpívání v rodině a podobně. A bez divadla podle mne nemůže žít ani dospělý člověk. Celý život jsem byl aktivní divadelník, a tak pochopitelně nejvíce oceňuji a vítám aktivní přístup k divadlu. Neznamená to jen hrát - já jsem ostatně na jevišti nestál od 50. let -, ale třeba i pomáhat divadlu, být součástí nějakého divadelního spolku. V Británii pracuje v amatérském divadle hodně lidí - mladých i starých, ale chybí střední generace. A to je poměrně velký problém, protože tato generace má nejvíc peněz a nejlépe tak může divadlo finančně podpořit.

Čím si toto vakuum zdůvodňujete?

Důvodů je pochopitelně víc. V určitém věku se člověk přece jen musí víc starat o sebe, o rodinu, a na divadlo nevybyde dost času a energie. Ale jsem přesvědčen, že je to i proto, že dnešní střední generace vyrůstala v Británii v době tzv. thatcherismu, a ten prosazoval radikální materialismus. Dnes se nám to vymstívá.

Co s tím chcete dělat?

Naděje vkládám do nového ministerského předsedy Blaira. Myslím, že se teď situace mění a dokonce i ona střední generace dochází k tomu, že jí cosi chybí. Jde tedy jen o to ji přesvědčit, že je to právě kultura, divadlo. A divadel je zase - aspoň v Londýně - čím dál víc. Struktura

se oproti minulosti proměnila. Nejvíc je malých poloprofesionálních skupin, čím dál víc začíná být oblíbené taneční a pohybové divadlo, ale to jsou jen formální věci. Důležité je, že divadlo zase začíná žít. Hraje se v sálech hospod, ve sklepích, v malých divadelních zkušebnách, všude, kde je levnější pronájem a kam přijde aspoň pár diváků. Navíc se divadlo dostalo do výuky - nejen jako dramatická výchova, ale třeba i jako terapie pro problémové skupiny dětí či pro handicapované. Amatérské divadlo - pokud je dokážeme vnímat v těchto širších souvislostech - je vlastně nejsilnější a nejliberálnější umělecká složka britské společnosti. A jsem tomu rád. I když problémů je dost. Kde ale nejsou, že?

Vladimír Hulec

Festivalů máme v Irsku hodně

(rozhovor s Mary Pearsovou, presidentkou Irského centra AITA/IATA)

Když se řekne Irsko, napadne českého divadelníka nejspíš Shaw, Synge a možná Friel. O tom, že divadlo má v Irsku - stejně jako v Anglii - širokou základnu, jsem se dozvěděl až od energické Mary Pearsové, presidentky Irského centra AITA/IATA.

Co děláte v Čechách?

Jsem zde již poněkolikáté. Udržuji kontakt se zdejšími amatérskými divadelníky. S hronovskými ochotníky jsem se například skamarádila - což je paradoxní - v Japonsku, kde jsme byli společně na amatérském festivalu.

Jaký je svět amatérského divadla v Irsku?

Mary Pearsová. Foto: Ivo Mičkal

Myslím, že hodně bohatý - je tam mnoho skupin různého zaměření, a myslím, že je - co se struktury, zázemí a přístupu týká - dost podobný tomu u vás. Máme také mnoho festivalů, které se zaměřují na různé druhy divadla, máme také celonárodní přehlídky, podobné vašemu Hronovu.

Mohla byste být konkrétnější?

Možná bude pro vás nejlepší, když vám předestřu celou strukturu irských amatérských festivalů. Z ní si nejlépe uděláte představu, jak to je s amatérským divadlem u nás. Teda - od února do května se po celém Irsku konají amatérské soutěžní přehlídky celovečerních her. Celkem se jedná o 23 různých festivalů. Tento cyklus pak vyvrcholí koncem května oficiálním finále, které se pravidelně koná ve městě Athlone. Je to vlastně jakýsi váš Hronov. Festival trvá zpravidla dva týdny (letos to bylo dvanáct dnů) a účastní se ho nejlepší inscenace oněch třiadvaceti menších - regionálních amatérských přehlídek. Podzim věnujeme u nás zase jednoaktovkám. V období říjen - prosinec se po celé zemi odehraje dvacet devět různých festivalů zaměřených na tyto krátké divadelní útvary. A v prosinci je pak zase finále. To se koná každý rok jinde. Protože Irsko je rozděleno na čtyři samosprávné provincie, putuje festival postupně po roce v jedné z nich. Letos to bylo v Limericku. Tento festival trvá obyčejně tři dny.

Kolik je v Irsku amatérských divadel?

Registrováno je víc než osm set. Navíc existují ještě divadla při školách, divadla pro děti a mládež, různá

ROZHOVOR PRO AS

příležitostná seskupení a podobně. Dalo by se říct, že každý Ir si aspoň jednou v životě zahraje divadlo.

Jak jsou amatérská divadla financována?

Jako všude - špatně. Část jich je zahrnuta do procesu vzdělávání, a tedy existují pod ochranou škol a různých farností. Část jich - pokud se orientují na hraní v irštině, neboť jak jistě víte, nacionalismus je u nás ve státním kursu - dostane státní podporu, ale většina si musí pomoci sama. Většinou jim sál levně nebo i zadarmo pronajme nějaký hotel nebo hospoda, kterým přinesou tržbu návštěvníci představení. Sami divadelníci jsou závislí na tom, co vyberou ze vstupného. Většinou je to tak na zaplacení výpravy, techniky a podobně. Uživit se je velmi těžké.

Mluvíme stále o činohře. Jak je to s ostatními divadelními žánry?

Mluvíme také o amatérském divadle, a to je v Irsku převážně činoherní. Loutková divadla u nás nejsou téměř vůbec a co se týká tanečního umění, to se snaží téměř výlučně o profesionální statut. A o muzikálech a hudebním divadle ani snad nemusím mluvit. To jsou asi jediné žánry, které se - aspoň ve městech - dokáží uživit. Ovšem jsou značně komerční.

Co bystě doporučila nám, abychom z Irska převzali?

To si nedovolím. Čechy se mi zdají pro divadlo zaslíbenou zemí. Jsem tu už poněkolikáté a vždy tu vidím tolik zanícených divadelníků, že spíš bych převzala váš systém k nám. I když jednu věc možná tak rozšířenou nemáte. U nás hrají amatérské divadlo lidé do vysokého věku. Dokonce i já jsem stále členkou jedné amatérské skupiny a i když jsem kvůli zaneprázdnění asi šest let nehrála, počítám s tím, že v budoucnu ještě na divadelní prkna vstoupím. U vás - zdá se mi - je amatérské divadlo převážně věcí mladých. I proto tak obdivuji hronovské ochotníky, kteří vystupují i ve vysokém věku - pochopitelně relativně vysokém, neboť kdo hraje je mladý.

Vladimír Hulec

Viděli jsme, viděli jsme, viděli (nás) ..... aneb 14. Mezinárodní dny amatérského divadla

9. - 14. září v Hanau

Od úterka do neděle trvaly dny amatérského divadla v Hanau a v několika scénických prostorech se vystřídalo během těchto dnů neuvěřitelných 33 (slovy třicetři) inscenací. Účinkoval místní soubor Hist(o)erisches Theater Hanau e. V., účinkovaly soubory SRN - z měst Rodenbach, Frankfurt am Main, Bad Schwalbech e. V., Marburg, Bremenhaven, Düsseldorf, Steinbach/Ts., Neubrandenburg, Niederehrbach, Bad Homburg, Radebeul, Berlin, Kasel, Darmstadt, Bad Nauheim, Kiel. Účinkovaly soubory ze zahraničí: AGORA, St. Vith z Belgie, KRASNAJA KURICA, Vilnius z Litvy, BOLŠOJE GNEZDO, St. Dimitrov z Ruska, BEWEGINGSTHEATER KRUIMELS, Niewerkerk ad Ijssel z Nizozemí, účinkovalo Divadlo LUNA ze Stochova v České republice. I při velké divácké píli a maximálním fyzickém a psychickém nasazení všech účastníků zájezdu se z bohaté nabídky představení nedala stihnout ani polovina. A proto:

Viděli jsme ...

Stunden der Liebe oder Es ist, was es ist - koláž příběhů, scének a písní různých autorů (J.W.Goethem počínaje Johnem Lennonem konče). Soubor MARIMOTZ z Frankfurtu nad Mohanem byl velice dobře technicky vybaven - perfektní jevištní řeč, dobří zpěváci atd. Na náš vkus však inscenace byla příliš „rozkouskovaná", každý

výstup trvající od 2 do 5 minut byl přerušován tmou, znovu svícen a měnil se (v podstatě zbytečně) scénický prostor.

Viděli jsme ...

IMPROVISATIONSTHEATER - soubor INSTANT IMPRO z Bremenhavenu. Bylo to jedno ze dvou improvizačních představení dvou mužů a dá se říct, že byli perfektní. Málokdo to takto umí, málokdo tak bezvadně spolupracuje s publikem a vychází z jeho podnětů. Však jejich výkon diváci patřičně ocenili a vůbec je nechtěli pustit z pódia.

Viděli jsme ...

premiéru místního souboru FLAUER POWER z Nanau - **HONIGMOND** od Gabriel Barylli. Komedie o osudech tří žen, které zjistí, že usilují o jednoho muže. Inscenace založená na tradičním přístupu k dramatické předloze, více slovního humoru než jevištní akce. Publikem byla přijata s patřičným ohlasem.

Viděli jsme ...

THEATER AM BACH z Niederbachu. Netradiční prostor - inscenace se hrála ve velkém stanu na zahradě kulturního centra - sliboval zajímavý divadelní zážitek. První půle představení Picknick im Felde (autor Fernando Arrabal) o nesmyslnosti válek nás však po stránce inscenační příliš nenadchla. Chtěli jsme se těšit na druhou půli Auf hoher See (Slawomir Mrożek), avšak představení mělo velký časový skluz a my jsme pospíchali na představení holandského souboru. Takže nevíme zda si s Mrożkem poradili lépe.

Viděli jsme ...

a byli jsme rádi, že jsme viděli! Tři zahraniční soubory. Půvabnou pohádku **OLE LUKOJE** (divadelní fantazii podle H. CH. Andersena) v podání souboru z Litvy. Půvabné byly herecké kreace, půvabné byly kostýmy, půvabná byla scénografie. Ocenili jsme navíc i fundovanost herců v náročném úkolu - plynně přecházeli z ruštiny do němčiny, takže představení bylo určitě srozumitelné i malým divákům z Hanau.

Viděli jsme ...

nádherné, kreativní představení **Der Artz wider Willen** Doktorem proti své vůli od Moliéra). Takovouto inscenaci, naprosto srozumitelnou jakémukoliv publiku, bychom přáli vidět i našim divákům na některé z našich českých přehlídek! Herecké výkony, gagy dotažené do nejmenších podrobností, scéna, kostýmy. Starý příběh v naprosto moderním inscenačním hávu, lahůdka.

Viděli jsme ...

Holanďany! **G. was here** (Bůh zde byl). Pohybové divadlo špičkové úrovně s vlastním příběhem o stvoření světa, o lidských vztazích, o vztahu člověka k Bohu, o vztahu Boha k člověku. Nesmírně emotivní avšak nesentimentální. Bylo jasně vidět, že tito amatérští herci mají průpravu na profesionální úrovni a dokáží s plným nasazením zvládnout své herecké úkoly. Opět bychom si přáli vidět tento soubor i u nás.

A viděli nás ...

Stochovský soubor vystupoval v silné konkurenci ostatních zahraničních hostů a své role se zhostil na jedničku! Představení **Er und Andere Es kann auch Sie betreffen** (Já a on aneb Může to potkat i vás... od Luboše Fleischmanna volně podle Franze Kafky) bylo divácky naprosto srozumitelné a setkalo se s velkými ovacemi. Opravdu důstojná reprezentace českého amatérského divadla! (Malá poznámka autorky této zprávy: Píši viděli nás, poněvadž jsem se uprostřed členů tohoto souboru cítila jako v souboru vlastním, fandila jsem jim a mám za to, že i soubor mě za vlastní přijal.)

Zažili jsme ...

spoustu dalších přidružených akcí. Prohlídku města, místního zámku, muzea panenek atd. Zažili jsme mnohá setkání s lidmi z divadelních souborů. S uznáním jsme kvitovali péči místního souboru o všechny účastníky. Tradiční německá pečlivost v organizaci určitě přináší své ovoce.

Přesvědčili jsme se ...

že čeští amatérští divadelníci v zastoupení takového souboru jako je LUNA ze Stochova mají na mezinárodních přehlídkách úspěch, a proto má účast na takovýchto přehlídkách své opodstatnění.

Lída Honzová

Proč vlastně „vaše" Divadlo?

Přibližoval jsem se k českému divadlu nejrůznějšími cestami. Jakkoliv to bude pro vás Čechy podivné, nejméně jedna z nich vedla přes potraviny. Vždy, když chci koupit sýr, prodavačka se zeptá jestli „náš". Vždycky mi to chvíli trvá než si uvědomím, že tím myslí „český sýr", a ne nějaký zvláštní výrobek, zhotovený coby specialita v zázemí obchodu, jak bych takový dotaz chápal doma ve Spojených státech amerických. Kromě „svého" sýra mají Češi i „svoje" pivo, „svoje" sportovce i řadu dalších věcí či živých tvorů. „Náš" v angličtině, včetně té americké, v němčině i v ostatních jazycích, které znám, může určovat něco, co patří třeba rodině, klubu nebo nějaké firmě, nebo někoho, kdo je jejich příslušníkem. V jiných jazycích slovo „náš" jen zřídka určuje národ nebo stát. Podobné problémy jsem měl s chápáním některých dalších pojmů, jakými jsou například „národ" a „národnost", které mají určité a pro mnoho cizinců poněkud zvláštní zabarvení. Problém samozřejmě netkví v tom, že by pro taková slova chyběly anglické ekvivalenty, ale spíše v tom, že ty, které existují, zřejmě plně neodpovídají významům slov v českém kontextu.

Problémy tohoto druhu mě vedly k podrobnějšímu studiu českých dějin. Chtěl jsem vědět, proč Češi kladou takový důraz na svůj „národ", a co to slovo vůbec znamená, proč mají takový zájem o svoji „civilizaci", zkrátka, jak se to přihodilo, že česká prodavačka mluví o sýru jako o „našem". A tehdy jsem objevil slibnou cestu k vysvětlení: české divadlo. Připadalo mi, že právě ono je podstatným jevem, v němž lze nalézt odpovědi na položené otázky.

Ze všeho nejvíce vnímám právě české divadlo jako fascinující sociologický a politický fenomén. Role, kterou divadlo sehrálo a kterou do určité míry stále ještě hraje, je v české společnosti mimořádná. Divadlo podstatně přispělo k utváření české společnosti i k tomu, jak se Češi dívají na sebe i na svět, k tomu, jak mluví a jak se chovají.

Největší oslavou minulého století bylo bezesporu položení základního kamene Národního divadla, budovy,

DIVADLO LUNA STOCHOV / JÁ A ON aneb Může to potkat i vás... podle Franze Kafky
Foto: Jiří Chlum

která byla postavena coby největší symbol českého národa. Není divu. Divadlo, vytvářené v souladu s ostatními druhy umění, bylo považováno za vrcholný znak civilizace národa. Je podstatné, že se ne jenom Češi, ale i Němci, kteří opírali svoje panství v českých zemích i na argumentu vyššího stupně civilizace oproti jejich slovanským sousedům, vnímali divadlo stejným způsobem. Neméně důležitý byl prostor, který české divadlo poskytlo českému jazyku, nejdůležitějšímu prvku národní identity. Důležitý byl i fakt, že divadlo mělo schopnost bezprostředního působení „že bylo veřejnou záležitostí, tvořenou ne jenom herci a dalšími divadelními profesemi, ale i obecenstvem. I když Národní divadlo hrálo roli jakéhosi nejvyššího chrámu národa, četné snahy stavět divadla nebo převzít divadelní budovy z německých rukou ukazují, že divadlo bylo středem národního hnutí a společenského života i v místech mimo Prahu.

Za nejzajímavější ze sociologického hlediska považuji (oproti divadlu profesionálnímu) ochotnické spolky, které pokryly české země hustou sítí divadelních nadšenců. Ústřední matice divadelních ochotníků československých (ÚMDOČ) registrovala na začátku 20. století více než 2.500 spolků. V tomto počtu nejsou samozřejmě započítány divadelní soubory, hlásící se k jiným organizacím, např. k Sokolu, respektive existujících při politických stranách, při odborech i samostatně. Představa, že téměř každá vesnice měla alespoň jeden soubor divadelních nadšenců je z amerického hlediska jen těžko pochopitelná. Ještě těžší je pro cizince představit si roli, kterou ochotnické spolky tak sebevědomě hrály: nepřipravovaly produkce pouze pro zábavu, ale především pěstovaly český jazyk, podporovaly národní uvědomění a pečovaly o národní hodnoty. Lépe je podle mne hovořit o podstatě těchto snah, kterou bylo utváření jednotného českého jazyka, národa a jeho společenských hodnot. Tyto hodnoty byly však do velké míry spíše produktem 19. století, než výsledkem oživování stále existujících atributů identity.

Vedle kolektivních tělovýchovných cvičení, pěveckých sborů, turistických klubů, společenských večerů přispěly právě ochotnické spolky, patrně měrou největší, k vytvoření silné „občanské společnosti", která sloužila jako pevný základ české společnosti mezi světovými válkami. Je zvlášť zajímavé číst o zkušenostech těchto českých spolků v pohraničních oblastech, kde byla národní identita definována neostřeji, a kde ochotnické divadlo hrálo nejzřetelněji jakousi politickou roli.

Z amerického hlediska jsou význam a role českého divadla jen těžko představitelné. Brodway je sice světoznámá, ale divadlo u nás prostě nemá širší společenský význam. Je a bylo možná v mojí zemi důležité pro tzv. vysokou kulturu, ale vliv na kulturu, chápanou v širším smyslu slova - jak lidé žijí a především jak myslí a dívají se na svět - byl vždycky omezen. Když jsem žádal o stipendium, cítil jsem nutnost věnovat dvě z pěti stran oficiální žádosti vysvětlení, proč a v jakém smyslu je české divadlo středem mého zájmu. Jinak by mě brali jako přemrštěného divadelního nadšence, jehož pohled na svět je omezen portálem divadelního jeviště.

Právě ona směsice kulturní a politické funkce, která se středobodem profesionálního a patrně ještě více ochotnického divadla mě fascinuje a tvoří jakousi páteř mé doktorské práce, která nese prozatímní pracovní název „Politika kultury: České divadlo 1945-48". Touto prací chci přispět k rozšíření našeho (amerického) chápání pojmů, jakými jsou „politika" a „kultura". Už řadu let mluvíme ve Spojených státech o širším pojmu „politiky". Politika už není chápána jenom jako to, co se děje ve vládě, na chodbách parlamentu a mezi politickými stranami, ale i to, co je vystaveno v muzeích či představováno na jevišti. Televize i umění jsou v poslední době často terči politiků. Umělci i hollywoodští herci běžně vstupují do politické arény. Mnoho lidí hovoří o tom, jaký vliv mají seriály jako „Dallas" na chování četných diváků. Začali jsme považovat kulturu za významný jev, který je velice zajímavý i z politického a sociologického hlediska. Přesto je pro nás Američany příklad českého divadla naprosto mimořádný. Pro nás je zkrátka sotva možné představit si, že by divadlo mohlo mít nějaký vliv na prodej sýrů.

Andreas Beckmann

Andreas Beckmann ze Stanford University ve státě Califirnia v USA stráví rok v Praze, podporován stipendiem Irexu, aby provedl výzkum pro svou doktorskou práci o českém divadle v období po 2. světové válce.

DRAMATURGICKÝ POZORNÍK

NABÍDKA z letos vydaného III. dílu Katalogu her českých autorů - činohra od Jarmily Černíkové-Drobné • vyšlo pod názvem Padesát příběhů a na konec dva navíc • vydalo IPOS-ARTAMA, 184 stran, cena 90,- Kč

JOSEF KAINAR

/1917 - 1971/

Dětství prožil v Přerově, kde také absolvoval pět tříd reálného gymnázia, tam začal i psát, hrát v kapele a kreslit. Přešel na gymnázium do Olomouce a odtud na reálné gymnázium v Hlučíně. V r. 1938 začal studovat češtinu a francouzštinu na pražské filosofické fakultě, ale když byly v listopadu 1939 české vysoké školy zavřeny, vrátil se domů, a stejně jako jeho děd i otec si našel zaměstnání u železnice, kde působil nejprve jako pochůzkář, pak jako úředník a nakonec jako instruktor železniční protiletecké ochrany. Mezi tím hrál jako profesionální kytarista v Doležalově orchestru v ostravské kavárně Savoy i ve zlínském Společenském domě. Po osvobození spolupracoval krátce s týdeníkem ostravské mládeže Nástup, potom jedenáct let v Brně, zprvu jako redaktor Rovnosti, pak volný publicista, spolupracující s Lidovými novinami, rozhlasem a divadlem. Když přesídlil do Čech, pracoval na různých místech, zejména ve spisovatelských domovech. V posledním roce života se stal předsedou přípravného výboru nového spisovatelského svazu. Všestranně nadaný a činný básník, dramatik, novinář, autor rozhlásků, veršů pro děti i písňových textů, hudebník, kreslíř a fotograf.

NEBOŽTÍK NASREDIN

/1959/

Komedie o třech dějstvích

OSOBY: 9M, 6Ž, komp.
Nasredin - Timur Lenk - Nasredinova žena - Fatima - Timurova první žena - Správce vodovodu - Černý mola - Tanečnice - Yrylaj, tisícník - **1. Klepna - 2. Klepna - Starý mazák - Veterán - Sluha správce vodovodu - Anděl - Akšehiřané - Timurovi vojáci - Afričané**
DEKORACE: 3/ před Nasredinovým domem, v Timurově ležení, u Nasredinova spáleného domu

V Akšehiru, tureckém Kocourkově, spadla modlitebna a že nepohřbila Akšehiřany způsobil moudrý, ale už rok mrtvý Nasredin, který je všechny v poslední chvíli vyhnal z modlitebny. Někteří to považují za zázrak, druzí za neštěstí, protože tím přišli o možnost umřít zadarmo a jiní míní, že zázrak by to byl, kdyby modlitebna nespadla. Teď budou platit jako mourovatí stavbu nové modlitebny. A tak se lidé rozcházejí nadávajíce Nasredinovi. Jen jeden člověk zůstává a to je právě Nasredin, který byl nepoznán mezi davem. Libuje si, jak dobře je mu na světě mezi lidmi. To v ráji je to samá líbeznost, ale on má rád všechno ostré, cibuli i slova, hádky i omáčky, a nikdy z něho nebude ten správný cherubín. Rajské hurisky, které pro něho přišly, odežene a začne

vzpomínat, jak to bylo tenkrát, když se v noci vracel domů. - Bylo to hodinu před svítáním před jeho domem u hradeb. Po Akšehiru se roznesla zpráva, že se blíží mongolský dobyvatel Timur Lenk se svým vojskem a že chce Akšehir vyplenit. Proto v Akšehiru málo kdo spal. Ti, co něco mají, snaží se to schovat nebo zakopat. Před Nasredinovým domem to hemžení pozorují dvě klepny. Pomluví kde koho i jedna druhou, a když vidí, že se blíží se svým starým oslem Nasredin, provázený mladou hezkou dívkou, schovají se za stáj, aby nepřišly o ten pohlavek, který dá Nasredinovi jeho žena až zjistí, že si vede mladou druhou ženu. A dočkají se. Nejdřív ho Nasredinka poleje, potom po něm hodí shnilý meloun, poté sejde před dům, pořádně mu vynadá a odmítne ho pustit s tou mladou do domu. A teprve teď mu dá onen očekávaný pohlavek a zamkne dveře. Spokojené klepny odcházejí a Nasredin s mladičkou Fatimou se ve stáji uloží k spánku. U stáje se zastavuje správce vodovodu se svým služebníkem. Hledají bezpečný úkryt pro správcovy perly. Do oka jim padne Nasredinův starý osel. Správce mu nasype perly mezi boby a osel je sežere. V téhle skrýši je nenajde ani ten nejchytřejší Timurův vyzvědač, míní spokojeně Správce neboť je zcela nepravděpodobné, že by vojsko zrekvírovalo osla tak starého. Jen je třeba hned zítra ráno zajít k Timurovi, plánuje správce, ukázat mu, kde je v hradbách Akšehiru díra, aby hned zítra mohl město dobýt. Pozítří by už mohlo být pozdě, to už by perly mohly opustit oslovo tělo. Pak je nutno Nasredina z nějakého důvodu ihned obžalovat a osla mu vzít. Neviděn vyslechne Nasredin správcovy úvahy, vstane, popadne ho za ruku a začne ho mlátit holí, předstíraje, že chytil zloděje, který mu chtěl ukrást osla. Když jako pozná správce, slušně se mu omluví a hodlá pokračovat ve spánku, ale dav Akšehiřanů, kteří pokřikují na Nasredinku, aby zavolala Nasredina, mu nedá spát. Nasredinka tvrdí. že její muž není doma, ale dav nevěří a vyvrátí domovní dveře. Ukáže se, že to byla zbytečná námaha, protože Nasredin se zatím nenápadně vmísil mezi dav. Když je poznán a je mu sděleno, že se od něho žádá, aby šel k Timurovi a svou moudrostí a vtipem zachránil město před dobytím a vypleněním. Jít má ihned, protože Timur už s vojskem stojí před severnímu městskými hradbami. Nasredin souhlasí. Fatimu svěří své ženě, s oběma se rozloučí a provázen oslem velebně odchází s třesoucími se koleny. Dav se rozejde a Nasredinka se dozvídá od Famtimy, že není Nasredinova druhá žena, ale vesnická dívka, které Nasredin zachránil život. Zamilovala se do mongolského tisíciníka z Timurovy posádky, která ležela v její vesnici. Jmenuje se Yrylaj a je to nejkrásnější mužský na světě. Jenže vesničanky ji zavřely do sklepa, nedávaly jí jíst a bily ji za zradu, které se prý dopustila jako Turkyně tím, že se zamilovala do Mongola. A byly by ji ubily, kdyby je Nasredin nepřelstil a nevzal ji s sebou. Je sama, nemá ke komu jít a Yrylaj zatím co byla ve sklepě, opustil s posádkou vesnici a je bůhví kde. Dojatá Nasredinka vezme Fatimu pod svá ochranná křídla. - Nasredin se i se svým oslem dostal k Timurovi. Timur trvá na tom, že buď se Akšehir vyplatí nebo bude vypleněn. S tím se nedá nic dělat,protože Akšehir nepatří jemu, ale kráse. Tou krásou je Timurova mladá tanečnice a ta se Timurem jí slíbeného daru nehodlá vzdát. Nasredin se s ní pustí do soutěže v tanci a paroduje ji tak dokonale, že Timur řve smíchy a rozlícená tanečnice žádá Timura, aby dal Nasredinovi zlomit vaz. Přilákána křikem objeví se Timurova první žena (má prý jich čtyři sta a vláčí je všude s sebou) a prohlásí, že Akšehir je samozřejmě její. Následuje hádka obou žen, která vyústí ve rvačku a končí Timurovým příkazem, aby stráže obě dámy vynesly. A tak se stane. Hned nato se objeví třetí uchazeč o Akšehir. Je to Yrylaj, který přichází jako mluvčí Timurova vojska, které čeká na žold už čtyři léta a náhradou žádá Akšehir. Timur se rozzlobí a zbaví všech hodností Yrylaje i ostatní, kteří ho vyslali. Pak si to ale rychle rozmyslí a oznámí, že se vzdá velení a že se otráví. Když mu Yrylaj připomene, že v tom případě se podle mongolského zákona ujme velení Yrylaj. Tohle řešení si Timur rozmyslí ještě rychleji a pokusí se Yrylaje dojmout sdělením, že se raději neotráví a bude velet vojsku dál jen pro jeho štěstí. Slíbil totiž jeho matce, když umírala, že se postará, aby jeho syn byl šťasten. Yrylaj, ohromen sdělením, že je Timurův syn, se dá uchlácholit slibem, že se to nějak sfoukne, jen aby měl trpělivost. Po Yrylajově ochodu uhodí Timur na Nasredina, aby zaplatil, chce-li Akšehir zachránit. Nasredin začne opatrně na téma osel, ale myšlénku mu přetrhne vpád Timurovy první ženy, rozzlobené způsobem, jakým byla vyhozena. Začne řádit a když dojde i na Nasredina zarazí se, protože v něm pozná svého bývalého milence, který si před třiceti lety odskočil pro okurku a už se k ní nikdy nevrátil. Zajímá se, jakou má ženu a Nasredin přizná, že má svou ženu rád. Tohle přiznání mu zachrání život. Kdyby svou ženu pomlouval, dala by mu Timurka srazit hlavu, jak přizná zase ona. A zachrání nejen život, ale i Akšehir, protože si jej vyžádala na Timurovi a teď ho daruje Nasredinovi. Timur to bez odmlouvání vezme na vědomí a Timurka majestátně odpluje. Timur nabídne Nasredinovi víno a nasype do jeho poháru z dutého prstenu jed. Nasredinovi nařídí, že to víno musí vypít. Viděl právě příliš mnoho, viděl, že Timur je pod pantoflem. Kdyby to roznesl po světě, svět by se přestal Timura bát. Ale Nasredin odmítne víno vypít, protože mu Allahovo náboženství nedovoluje pít víno. Timur ho nenutí, jenom zavolá svého právního experta a ten vysvětlí, že odmítnutí přípitku Timurovi se podle zákona trestá rozčtvrcením nebo rozpůlením nebo zabitím dýkou podle výšky postavy delikventa. Popravou Nasredina pověří Timur Yrylaje. Nasredin hledá prostředky, jak se popravě vyhnout. Vzpomene si na Fatimu, přečte Yrylaji její jméno z ruky a nabídne mu Fatomu za Akšehir. Yrylaj by měnil, ale má strach, že ho vojsko roztrhá. Nasredin mu poradí, jak vojsko uchlácholit, zapůjčí k tomu dokonce svého osla. Tomu oslovi se musí všichni klanět, protože skrze toho osla promluví k vojskům Timurův předek, nejslavnější mongolský vojevůdce Džengíz a každé jeho slovo bude perla. Yrylajovi se ta rada zdá nesmyslná, ale Nasredin ho uklidní, že co by se Turkovi zdálo nesmyslné, to Mongolovi bude pravdivé. Pln strachu jde tedy Yrylaj přemlouvat vojsko. Timur nepozorovaně vyslechl Nasredinovu radu a také se mu zdá nesmyslná, nicméně s napětím čeká, jak to všechno dopadne. Napětí přeruší příchod správce vodovodu, který Timurovi vyzradí, kudy se dostane do Akšehiru a nabídne mu, že vojsko dovede k díře v městských hradbách. A za tu službu nechce nic jiného, než svého osla, kterého mu ukradl Nasredin a nepřeje si nic jiného, než aby Timur dobyl Akšehir třeba už dnes. Timur projeví zájem o tu díru v hradbách, ale Nasredin mu dokáže, že správce je podvodník a lhář, protože v Akšehiru není vodovod. Správci nezbývá, než potvrdit tuto skutečnost. Timur nařídí, aby byl seřezán a vyhozen. Oba se dají do pití vína, když si Nasredin najednou uvědomí, že pije otrávené víno a zapotácí se. Timur poroučí volat lékaře a v tom vstupuje Yrylaj a nese něco v obou dlaních. Ukáže to Timurovi a prohlásí, že Džengíz promluvil a každé jeho slovo je perla a připojí, že jsou ještě teplé. Timur žasne a když mu Yrylaj šeptem vyloží, že to Nasredin Předpověděl, pohlédne Timur na Nasredina, který se zatím skácel a obviní vojsko z Nasredinovy smrti, ze vzpoury proti potomku slavného 'Džengíze - tím potomkem myslí sebe - a ze zrady. Za to všechno musí být vojsko potrestáno a to: zákazem vycházek na čtrnáct dní. Pak pošle dostavivšího se lékaře pryč, provozuje nad Nasredinem jakási kouzla, potom mu šeptá něco do ucha a když se Nasredin začne pomalu zvedat, Timur triumfuje. Bere přítomné za svědky, že umí křísit mrtvé - a pak všechny vyhodí, vyjma Nasredina. Toho poučí, že dutý prsten má své výhody: je všeobecně známo, že takový prsten na vládcově prstě vždy obsahuje jed. Leckomu se hodí, že je to všeobecně známo i když to vůbec nemusí být pravda. Nasredin vysloví Timurovi uznání, je potěšen když vidí, že vládce je chytrý jako prostý člověk. Timur se Nasredinovi ukloní a vyzve k vzdání díků bohům za to, že Timur je zase Timur a Nasredin Nasredinem. Rozpoutá se veselice - tanec, víno a cukrlata, jak poroučí Timur. O Nasredina je veliký zájem, tanečnice se zajímá kvůli perlám, které má v košíčku, Yrylaj kvůli Fatimě, kterou mu Nasredin slíbil, Timurka kvůli tanci. A právě, když tanec skončil a Nasredin si na klín posadil tanečnici i Timurku vchází do stanu Nasredinka s Fatimou. Timur pochopí, kolik uhodilo a když Nasredinka táhne Nasredina pryč, přitočí se a projeví zájem o perly, ale nepochodí. Nasredin je odvlečen, Timur vyslechne zprávu posla, že sem táhne vojsko negrů s kroužky v nose, a poručí sbalit ležení a poklusem klus na tu stranu, kde nejsou negři. Pro sebe pak dodá: „Plundrovat - prosím. Ale bojovat?" A Yrylaj a Fatima si konečně padnou do náručí. - Příští ráno před svítáním prohlížejí obě klepny spáleniště Nasredinova domu. Hledají v popelu poklad, protože nevěří, že by byl chudý ten, kdo hovořil s vezíry, koho se sultán ptal na radu a který si tykal s chánem. Při tom se pohádají, poperou o motyku a když uslyší zpěv přicházejícího Nasredina, schovají se za keř, protože oslova stáj také shořela. Nasredinka první zjistí, že z jejich domu zbyly jen ohořelé trámy. Nasredin ji utěšuje, že si postaví nový a lepší dům, když mají perly. Jak to klepny slyší, vrhnou se na Nasredina a žádají z těch perel podíl. Nasredinka brání manžela

a pobízí ho k útěku, ale křik klepen přivolá další Akšehiřany v čele se správcem vodovodu, který Nasredina obviní ze zrady. Ty perly dostal za to, že Timurovi prozradil kde je v hradbách díra, aby mohl rychle dobýt Akšehir. Ostatně to všechno správce už Akšehiřanům řekl po svém návratu a není divu, že Akšehiřané zrádci Nasredinovi dům spálili. Nasredin žádá, aby se mohl hájit, na to má každý obžalovaný právo. Správce je proti: ať vydá perly a konec! Ale dav souhlasí a Nasredin vypráví, jak to bylo u Timura. Akšehir zachránil vlastně Timur. Když se dozvěděl od Nasredina, že přišel akšehirský správce vodovodu, začal se Timur a všichni kolem smát a Timur se zeptal: „A kde má ten vodovod?" Ta otázka byla na místě, míní Nasredin, protože už dvacet let správce na vodovod vybírá a nežije si špatně a Akšehiřané pijí vodu z louží. To díky správci se Timur vzdal dobývání a rozhodl se naopak chránit Akšehir jako světovou raritu, protože nikde se nenajde pohromadě tolik pitomostí, jako tady. Z davu se ozvou výkřiky: „Mažte správce!" Jenže ten už vzal nohy na ramena. Ale tím si Nasredin nepolepšil. Dav se rozhodne, že propustit Nasredina není možno, protože slyšel hanbu Akšehiřanů a roznesl by ji po celém Turecku; proto musí být z láskou citlivě oběšen. Nasredin upozorňuje, že mu skočili do řeči, ale on ještě neskončil. Ty perly mu dal Timur, aby je rozházel Akšehiřanům. A Nasredin rozhazuje davu perly, jenže perel je méně než Akšehiřanů a ti, na které se nedostalo, srazí Nasredina k zemi. Dav rozežene Černý Mola, Nasredinův žák, ale Nasredin je zbitý tak, že už nemůže ani vstát. Tichá delegace Akšehirských mu slibuje, že perly vrátí, ale Nasredin nechce perly, chce pohřební modlitby. Ozve se mumlání modliteb a nad nimi vysoký hlas klepny jako plačky. Vříská tak, že Nasredin je spokojen. Loučí se s Nasredinkou, když přichází zástup Afričanů s kroužky v nose a žádá svého krále. Ukáže se, že tím králem je Černý Mola. A najednou všechno strne, jako by se zastavil čas. U Nasredina stane nevrlý Asrael, anděl smrti, aby ho odvedl do ráje. Ale Nasredinovi se nechce od lidí. Anděl to nemůže pochopit, vždyť mu nic dobrého neudělali. Nasredin smlouvá jestli by nešlo rozdělit ho mezi lidi, ale anděl to zamítá. Tak aspoň aby mohl za deset, za dvacet let být u toho až se lidí dají dohromady a to bude tehdy, až jim bude nejhůř. Anděl pohlédne k nebi a patrně na základě pokynu shůry prohlásí: „Je po tvém." A zle dodá: „Tvá žena poslouchala. Kdo uslyší jediné slůvko z úst anděla smrti, ten do roka..." A Nasredin vysvětlí: „Ona chtěla slyšet, ona mě má ráda."

DALŠÍ HRY:
1947 - Ubu se vrací aneb Dršťky nebudou
1946 - Akce Aibiš

VÝBĚR MONOLOGŮ A DIALOGŮ Z HER bratří ČAPKŮ A NĚKTERÝCH LITERÁRNÍCH PŘEDLOH Karla ČAPKA

Tento dramaturgický list byl zpracován na semináři KR SČDO v rámci KDP 1997 jako doporučení souborům a sólistům pro soutěž POHÁREK SČDO a Čapkovský festival 1998.

ZE ŽIVOTA HMYZU

Monolog:
předehra - TULÁK (s drobnou úpravou vypuštění Pedanta)
Dialog:
Jednání 1. - MOTÝLOVÉ:
- Felix, Viktor, Iris (až po vyznání Felixe)
Dějství 2. - KOŘISTNÍCI:
- Chrobák, Chrobačka, Cizí chrobák (nutné úpravy, dořešit konec)
- Cvrček, Cvrčková (dořešit konec)

ADAM STVOŘITEL

Monolog:
Obraz 1 - ADAM (až po stvoření Evy, možno upravit na několik monologů podle témat)
Dialog
Obraz - ADAM, EVA (od Adamova „Stvoření ženy ..." až po odchod Evy)
- ADAM, LILITH (od odchodu Evy s Milesem až po odchod Adama s Lilitkou)

VĚC MAKROPULOS

Monolog:
Proměna - EMILIA MARTY (závěrečná část, případně od příchodu Emilie po lékařské ošetření před porotou přátel, nutná úprava, možno zakomponovat některé části z předchozího výslechu, dořešit konec!)
Dialog:
Proměna - KOLENATÝ, VÍTEK, PRUS (bez Gregora a Hauka, debata o účelu dlouhověkosti, nutná úprava, dořešit konec)

LOUPEŽNÍK

Dialog:
Dějství I.: - MIMI, LOUPEŽNÍK (po odchodu Fanky, po příchod cigánky)
- MIMI, LOUPEŽNÍK (po odchodu cigánky, po příchod myslivce)
- LOUPEŽNÍK, MYSLIVEC
Dějství II.: - MIMI, LOUPEŽNÍK (úvod dějství po příchod Profesora a jeho ženy, vhodná úprava)
Dějství III.: - PROFESOR, LOUPEŽNÍK, PANÍ (po odchodu Mimi až po příchod Fanky)
- PROFESOR, PANÍ (po odchodu Starosty a ostatních až po příchod Fanky)

BÍLÁ NEMOC

Monolog:
Jednání I., obraz 5: - GALÉN (setkání s novináři, nutná úprava)
Dialog:
Jednání I., obraz 1: - DVORNÍ RADA, GALÉN (setkání obou až po přijetí Galéna na kliniku, úprava části návštěvy prvního asistenta)
Jednání II., obraz 1: - OTEC, MATKA (začátek obrazu)
Jednání II., obraz 6: - MARŠÁL, GALÉN (celý obraz, úprava - Pobočík)
Jednání III., obraz 2: - MARŠÁL, DCERA, MLADÝ KRÜG (od okamžiku příchodu nemocného maršála až do konce obrazu)

MATKA

Monolog:
Dějství III. - MATKA (úprava ze setkání matky a Toniho až po jejich odchod z pokoje)
- MATKA (úprava z dialogu matky, otce, Ondry, Jiřího, Kornela i starého pána a úprava se zapojením ženského hlasu z amplionu a příchodu Toniho a jeho odeslání do boje)
Dialog:
Dějství I. - MATKA, OTEC (po odchodu Toniho, po objevení se Ondry, úprava nutná)

R.U.R.

Dialog:
Dějství I. - HELENA, NÁNA + HELENA, ALQUIST (po odchodu Domina až po odchod Alquista)
- HELENA,DR. GALL (od příchodu Dr. Galla až po příchod Nány)

KNIHA APOKRYFŮ

(Všechny výstupy vyžadují úpravy!)
Monolog:
- Alexandr Veliký - muž
- Marta a Marie - Marta
- O pěti chlebích - muž (pekař)
- Benchanan (Ananiáš, Kaifáš) - muž (2 postavy)
- Goneril, dcera Learova - Goneril
- Napoleon - muž

Dialog:
- O úpadku doby - Janeček, Janečková
- O deseti spravedlivých - Abrahám, Sára
- Pilátovo krédo - 2 muži
- Císař Dioklecián - Dioklecián, Antonia
- Hamlet, princ dánský - 3 muži
- Zpověď Dona Juana - 3 muži
- Romeo a Julie - 2 muži
- Svatá noc - 2 muži, 1 žena
- Lazar - 1 muž, 2 ženy
- Pilátův večer - 2 muži

Možné dramatizace:
- Prometheův trest - 4 muži
- Thersites - 4 (3) muži

Sbírka KDYŽ BOLÍ ZUBY

(možné úpravy)
Monolog: - O fantazii - muž
- O ženské otázce - muž
Dialog: - Josef Egyptský - 2 muži

PODPOVÍDKY

Monolog:
- Vynálezce - muž
- Právní případ - muž
- Paštika - muž (nutná úpr.)
- Návrh - muž
- Tonda - muž
- Anonym - muž
- Interview - muž
- O potopě světa - muž
- Spolek věřitelů - muž

Sbírka O LIDECH

(vděčné texty pro vystoupení před publikem; jde vesměs o nedramatické tzv. nepravé monology, nebývají proto šťastné pro soutěž POHÁREK SCDO)
Monolog:
- Rýma
- O zánětu okostice
- Setkání se sebou
- Člověk a pes
- O různých soudcích
- O naříkačích
- Chvála vrtáků
- O alelidech
- Dva světy
- Kdo je veselejší
- Radosti života
- O našich špatnostech

POVÍDKY Z JEDNÉ KAPSY

(při úpravě nutno dodržet časový limit pro soutěž POHÁREK SCDO)
Monolog: - Naprostý důkaz - muž
Dialog:
- Případ Dr. Mejzlíka - 2 muži
- Jasnovidec - 3 muži
- Tajemství písma - 3 muži
- Experiment prof. Rousse - 3 muži
- Ukradený spis - 3 muži
- Pád rodu Votických - 2 muži
- Rekord - 3 muži
- Kupón - 2 muži, 1 žena
- Poslední soud - 3 muži

Možné dramatizace:
- Věštkyně - 2 muži, 2 ženy
- Ztracený dopis - 3 (4) muži, 1 žena
- Muž, který se nelíbil - 4 muži
- Básník - 4 muži
- Zločin v chalupě - 4 muži

POVÍDKY Z DRUHÉ KAPSY

Možné dramatizace:
- Telegram - 3 muži, 2 ženy

MINISTERSTVO KULTURY ČR

vyhlašuje konkurs na projekty zaměřené na neprofesionální umění v roce 1998

jež specificky rozvíjejí kulturní život regionů, estetickou tvořivost a podporují občanskou sounáležitost

Charakter projektů:

Projekty musí být zaměřeny na akce regionálního (tzn. že musí mít dosah alespoň pro území bývalých krajů) a nadregionálního charakteru (festivaly, přehlídky, vzdělávací akce).

Upřednostněny budou projekty akcí výrazně ovlivňující úroveň a rozvoj oboru (otevřené s postupem na celorepublikovou přehlídku).

Projekty mohou být zaměřeny na akce a aktivity podporující:

1. tradiční českou hudebnost,
2. slovesné obory, divadelní tvořivost včetně inspirujících dílen a seminářů,
3. neprofesiální tvorbu výtvarnou, fotografickou, zvukovou amatérského filmu a videa,
4. všechny druhy tanečního umění od folklóru až po scénický a moderní tanec, s přednostním přihlédnutím k tanečním projevům dětí a mladých lidí,
5. dětské estetické aktivity s důrazem na přípravu a vzdělávání vedoucích dětských a mládežnických kolektivů.

Podmínky konkursu:

Konkurs je určen pouze pro občanská sdružení, která jsou registrována ve smyslu zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů.

Vzhledem k velmi omezeným finančním prostředkům, jimiž bude konkurs dotován, kriteria výběrového řízení budou mimořádně přísná. Do konkursu budou přijaty pouze projekty, které splní všechny **stanovené podmínky**, a to:

projekt musí obsahovat konkrétní a kontrolovatelný záměr z výše uvedených předmětů, s reálným rozpočtem,

projekt musí být alespoň regionální, to znamená, že musí mít dosah pro území bývalých krajů,

z dokumentace k projektu musí být patrné, jak se na jeho realizaci finančně podílí **místní samospráva, okresní úřady** a jaké mají tyto orgány stanovisko k prospěšnosti projektu v příslušném regionu; toto stanovisko doloží žadatel písemným vyjádřením uvedených úřadů, přičemž musí počítat s tím, že úřad má lhůtu 30 dnů na vyřízení žádosti; **bez písemného vyjádření uvedených úřadů projekty nebudou do konkursu zařazeny;**

k projektu musí být přiloženy **platné stanovy registrované Ministerstvem vnitra ČR** podle zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů, dále vyplněná příloha "Zásad pro poskytování dotací ze státního rozpočtu ČR občanským sdružením" typu A nebo B podle vedeného účetnictví;

občanská sdružení s prokazatelné celorepublikovou působností mohou do konkursu předložit maximálně 3 projekty;

regionální a místní občanská sdružení prostřednictvím svých ústředních orgánů mohou předložit do konkursu pouze jeden projekt;

projekt musí být zpracován **na předepsaném formuláři** ve třech vyhotoveních včetně příloh; zájemci si mohou

formulář vyzvednout nebo písemně či telefonicky vyžádat u Ministerstva kultury ČR, odbor regionální a národnostní kultury, M. Horákové 139, 160 41 Praha 6, tel. 02/57085259 nebo 57085291;

formuláře nebudou zasílány faxem ani tímto způsobem nebudou projekty přijímány.

Neúplné projekty nebudou do konkursu zařazeny. Předepsané přílohy je nutno předložit jako součást projektu spolu se žádostí, tzn. do 31.1.1998. Dodatečně nebudou přijímány.

Přihlášky do konkursu přijímá odbor regionální a národnostní kultury MK ČR nejpozději do 31.1.1998.

O výsledku konkursu budou předkladatele vyrozuměni do 24. dubna 1998.

Závěrečná upozornění:

Na vyhodnocené projekty obdrží předkladatele od MK ČR účelově vázané prostředky. Poskytnutí a použití těchto prostředků se řídí obecně závaznými předpisy (rozpočtová pravidla republiky, zákon o účetnictví, Zásady pro poskytování dotací ze státního rozpočtu ČR občanským sdružením - příloha k usnesení vlády ČR č. 663 ze den 27.11.1992 a jeho novelizace č. 223 ze den 5. května 1993).

Z těchto finančních prostředků nelze hradit mzdy, náklady na investice, zahraniční cesty a nákup oblečení. Nejsou rovněž určeny na běžnou činnost jednotlivých kolektivů.

Konkurs je určen na podporu rozvoje českého neprofesionálního umění. Není tedy určen na prezentaci neprofesionálního umění ze zahraničí na akcích v České republice. **Konkurs rovněž není určen na podporu 1. ročníků akcí a aktivit neprofesionálního umění.**

Zaslané projekty Ministerstvo kultury ČR nevrací.

MK ČR požaduje, aby při realizaci oceněných projektů bylo uvedeno na propagačních materiálech jako jeden ze sponzorů.

Vybráno z databáze IPOS

BECHYNĚ, ČR: Desátého ročníku Nahlížení, celostátní středoškolské dílny loutkářských a divadelních souborů, se ve dnech 23. - 26.10.1997 v Bechyni zúčastnili divadelníci z celé ČR. Cílem akce je získat novou inspiraci a konfrontovat zkušenosti. Pro místní publikum připravili účastníci krátká představení. Dílnu připravila ARTAMA Praha ve spolupráci s bechyňským Kulturním domem. *(Táborské listy, 24.10.1997)*

BENEŠOV (16 tis. obyv.): Na 22. a 23. 10. 1997 připravili v Benešově malou přehlídku amatérských souborů pod názvem Začínám s účastí souborů Áčko z Benešova, Okapu z Prahy aj. *(Jiskra, č. 40, 1997 - CIK/FI/22508/97/MG)*

BÍLOVEC (9000 obyv., okres Nový Jičín): Program aktivní kultury na r. 1998 se rozhodli vytvořit v Bílovci na Jičínsku. Měl by napomoci rozvíjet aktivity zejména mladých lidí a dětí. V jejich případě se týká hlavně hudby a divadla, a to pěveckého sboru, který bude pokračovat v činnosti v rámci ZUŠ, a dramatického, který by měl fungovat na jedné ze ZŠ. Činnost obou souborů bude financovat město částkou 50 tis. Kč ročně. *(Region-Nový Jičín, č. 43, 1997)*

BOLERADICE (Okres Břeclav): Přehlídky Divadelního spolku bratří Mrštíků v Boleradicích na Břeclavsku se v říjnu 1997 zúčastnila 4 ochotnická divadla - kromě domácího soubory z Němčic nad Hanou a z Podivína a Ořechovské divadlo. (Rovnost-Jihomoravský deník, 6.10.1997)

BRNO (388 tis. obyv.): Na čtyřdenní šňůru 6 představení vyjelo 4. 11. 1997 brněnské divadlo Dráček. Herci ze souboru, který existuje při Klubu Vojenské akademie v Brně už 14 let, se rozhodli akci nazvanou Vojáci dětem zahrát předškolákům a školákům z oblast postižených červencovými povodněmi. Své turné zahajuje v Hodoníně. *(Brněnský den, 4. 11. 1997)*

BRNO (388 tis. obyv.): Brněnské loutkové divadlo Jitřenka se v r. 1997 potýká s vážnými finančními problémy. Městská část Brno-střed není schopna ze svého rozpočtu plně krýt náklady na jeho provoz. Příspěvek magistrátu pokrývá jen 15% nákladů a vstupné ze 14%. Městská část uvolnila na r. 1997 z rozpočtu 800 tis. Kč, dalších 700 tis. Kč dostalo divadlo z prostředků nadace Občané Brnu-střed. Bez pomoci ostatních městských částí hrozí divadlu od příštího roku zánik. Správní rada obecně prospěšné společnosti Loutkové divadlo Jitřenka, kterou tvoří zastupitelé, se obrátila na orgány samosprávy v Brně, aby pomohly tuto situaci řešit. Loutková scéna pořádá ročně ve 150 školních a předškolních zařízeních na 270 představení, která zhlédne kolem 28 tis. diváků. Pro r. 1998 potřebuje právě na tato představení zajistit chybějící 2 mil. 225 tis. Kč. *(Brněnský den, 5. 11. 1997)*

BUDIŠOV NAD BUDIŠOVKOU (3600 obyv., okres Opava): Dne 1.10.1997 začal v Budišově nad Budišovkou na Opavsku pracovat dětský divadelní soubor. *(Moravskoberounský čas. č. 9, 1997)*

ČESKÁ LÍPA (40 tis. obyv.): V České Lípě v r. 1996 oslavili 20. výročí divadelní přehlídky ochotnických divadel Českolipský divadelní podzim a 70. výročí Divadelního klubu Jirásek. Jen díky malým sponzorům a spolupořadatelům zde mohou pokračovat v tradici této divadelní přehlídky. Letos ji připravili na 5. až 8.11. Akci doplnily odborné semináře a výstava herečkých portrétů členů souboru. *(Českolipský deník, 22.10.1997)*

ČESKÁ LÍPA (40 tis. obyv.): XXI. ročník přehlídky Českolipský divadelní podzim se uskutečnil ve dnech 5. - 8.11.1997 v Jiráskově divadle v České Lípě. Divadelní klub Jirásek a spolupořadatelé Okresní úřad Česká Lípa, město Česká Lípa a Jiráskovo divadlo na přehlídku pozvaly soubory Rádobydivadlo Klapý, K. Čapek z Děčína a Ořechovské divadlo. Domácí Divadelní klub Jirásek připravil dvě inscenace Shakespearových her: Zkrocení zlé ženy a Sen v noci svatojánské. Program přehlídky pamatoval i na vzdělávací příležitosti: seminář dr. Františka Zborníka pro ty, kdo se zabývají či chtějí zabývat divadelními recenzemi a seminář dr. Václava Klapky a M. Koláře pro mladé, začínající herce. Doplňkem Českolipského divadelního podzimu byla výstava "Herecké portréty DK Jirásek". *(MS)*

ČESKÝ TĚŠÍN (29 tis. obyv., okres Karviná): U příležitosti 195. výročí muzejnictví na Těšínsku připravilo Muzeum Těšínska společně s Muzeem loutkářských kultur v Chrudimi v Českém Těšíně na listopad 1997 výstavu Rodinné loutkové divadlo v našich zemích. *(Rovnost-Středomoravský deník, 6.11.1997)*

DOLNÍ POUSTEVNA (Okres Děčín): Původní soubor loutkového divadla začal svoji činnost v Dolní Poustevně na Děčínsku již v roce 1947. V r. 1961 přešel pod správu Spojeného klubu pracujících (do r. 1975). V únoru 1990 byla pohádkou Kterak Kašpárek přemohl dva draky obnovena loutkářská tradice úspěšně pokračující i v roce 1997. *(Děčínský deník, 31.10.1997)*

DUCHCOV (9000 obyv., okres Teplice): V září 1997 zahájilo divadlo M z Duchcova svou 4. divadelní sezónu. Repertoár čtrnáctičlenného souboru je zasvěcen humoru. Svědčí o tom i tituly nové sezóny: kabaret, burleska, písničkové pořady. Novinkou je vydání vlastního Katalogu, na který přispělo město Duchcov a Severočeské doly Chomutov. *(Deník Směr, 29.09.1997)*

FRÝDEK-MÍSTEK (65 tis. obyv.): Sál uzavřeného kina Vlast ve Frýdku-Místku začátkem října 1997 znovu ožil. Konala se zde akce nazvaná Sv. Jan Session. Cílem projektu křesťanské mládeže, který probíhá každý rok dvakrát, je poskytnout šance začínajícím hudebním a divadelním skupinám. Během 2 dnů zde účinkovalo 60 amatérských umělců. Část souborů byla křesťanských. MěÚ se rozhodl kino Vlast z ekonomických důvodů prodat. Přehlídka byla jednou z posledních akcí v jeho sále. *(Region-Frýdecko-Místecko, 14.10.1997)*

HODONÍN (31 tis. obyv.): Divadelní sezóna 1997/98 byla již 6. sezónou loutkového Divadla tety Běty v Hodoníně. Divadlo jednoho herce uvedlo od r. 1991 již 49 pohádek. *(Hodonínské listy, č. 17, 1997)*

HUMPOLEC (11 tis. obyv., okres Pelhřimov): Soubor loutkářů v Humpolci, organizovaný pod městským kulturním zařízením, vyniká po léta značnou aktivitou. V letošní již 60. sezóně uvede od 8.11. do konce roku 6 her. Představení se konají v malém sále sokolovny. *(listy Pelhřimovska, 05.11.1997)*

JABLONEC NAD NISOU (46 tis. obyv.): Každou první sobotu v měsíci se otvírá opona loutkové scény Domu dětí a mládeže Vikýř v Jablonci nad Nisou, která vznikla v roce 1996. *(Deník Jablonecka, 31.10.1997)*

KLOBOUKY U BRNA (Okres Břeclav): V Kloboukách u Brna vznikl na podzim roku 1996 soubor VYDUS (Výjimečný divadelní umělecký soubor) složený z 9 herců, režisérky a 2 technických pracovníků. *(Větrný mlýn, č. 2, 1997)*

LITOMĚŘICE (26 tis. obyv.): Zrekonstruované prostory divadélka Minimax v Litoměřicích využívá od září místní ZUŠ. Je určeno především pro děti literárně-dramatického oboru, ale také pro obor hudební. Do rekonstruovaného divadla s kapacitou sálu 50 lidí investovalo město 3 mil. Kč. *(Deník Litoměřicka, 26.9.1997)*

MANĚTÍN (1500 obyv., okr. Plzeň-sever): Divadelní soubor MLASK Manětín za podpory města Manětín a okresního úřadu připravil na dny 7. - 9.11.1997 okresní divadelní festival Manětínská opona ´97. Vedle vystoupení domácího souboru, který nastudoval hudební komedii Jiřího Aplta a Zdeňka Petra Robin Hood. program festivalu obsahoval dalších 6 inscenací souborů Lípa z Hodovíze (Novák-Oubram: Jak se kradou princezny), Nýřanské divadelní společnosti (Horníček: Setkání s Veronikou), Osady z Horní Břízy (Feideau: Ten, kdo utře nos), TJ z Kožlan (Mrazák), Stace z Kaznějova (Šaloun: Jak Kašpárek učil čerty zpívat) a souboru ze Žilova, který nastudoval Charleyovu tetu Thomase Brandona. *(MS)*

MOST, LITVÍNOV (Okres Most, Most): V sále Okresní knihovny v Mostě se 29.9.1997 uskutečnila premiéra loutkové inscenace litvínovského Docela malého divadla. Pracovníci knihovny doufají, že tento počin oživí sál a přitáhne do knihovny další čtenáře, v tomto případě především dětské. *(Deník Mostecka, 30.9.1997)*

OLOMOUC: Úřad města Olomouce ve spolupráci se Slovanským domem, loutkářským souborem Kašpárkova říše a SAL SCDO Praha připravil na dny 15. - 26. 11. 1997 13. ročník národního loutkářského festivalu Cechova Olomouc. Z celé republiky bylo pozváno k vystoupení 6 souborů, např. Říše loutek z Prahy, LS Rolnička z Kopřivnice, LS Kacafírek z Chrudimi a 2 soubory MS Zdravíčka z Třebíče. *(Zpravodaj města Třebíče)*

OLOMOUC (106 tis. obyv.): Úřad města Olomouce uspořádal ve spolupráci se Slovanským domem, spol. s r.o. a loutkářským souborem Kašpárkova říše v Olomouci a se SAL SCDO k 25. výročí vzniku SAL SCDO loutkářskou přehlídku **Cechova Olomouc**. Na dny 15. - 16.11.1997 organizátoři připravili vystoupení 6 souborů, vzpomínkové setkání k 25 letům trvání SAL SCDO a výstavku k tomuto výročí. Do programu přehlídky byly se svými inscenacemi vybrány soubory Říše loutek Praha, Rolnička Kopřivnice, Zdravíčko Třebíč, Pimprle Praha, Kacafírek Chrudim a

domácí soubor Kašpárkova říše. V rámci Cechovy Olomouce bylo připraveno vydání almanachu "Loutkové divadlo jako elixír mládí". *(MS)*

OPAVA (64 tis. obyv.): Na 29.10.1997 připravil dětský loutkový soubor Marianum z Opavy své první veřejné vystoupení. Deset až 20 dětí tohoto souboru, který má dlouholetou tradici, ještě veřejně nevystupovalo. Nastudování pohádky jim trvá až 1 rok. *(Region-Opava, Hlučín, č. 43, 1997)*

OSTRAVA (328 tis. obyv.): Přes 20 let existuje v Ostravě "bavidélko" Per pedes, jinak jazzová kapela, která má zcela jednoznačnou základní orientaci, nasměrovanou vlastním pořadem Malá procházka Osvobozeným divadlem... Během let zůstávalo toto zaměření stejné, kromě pořadů Přítel swing a Návštěva u Perpedesů vznikla mnohokrát reprízovaná pásma, tzv. zábavná piškumpré - "Taky máte rádi Ježka a Voskovce + Wericha?" či "Divotvorný pan Werich". Soubor dostal přízvisko bavidélko. Po vzniku sdružení Werichovci se stal vlastně jeho součástí a dodnes propaguje dílo Ježka a V + W. Na 25.10.1997 připravil pestrý pořad u příležitosti 21. výročí svého vzniku. *(Svoboda-Středomoravský deník, 21.10.1997)*

OSTRAVA (328 tis. obyv.): Ostravská komorní scéna Aréna připravila na 14. - 21.11.1997 4. ročník Festivalu dětské tvorby Arénka. Jedná se o nesoutěžní přehlídku souborů, hlavně divadelních, výstavy dětských výtvarných prací atd. Festival je určen souborům ZŠ, ZUŠ, zvláštních škol, dětských domovů i dětem zdravotně postiženým. *(Centrum, č. 11, 1997)*

OSTRAVA (328 tis. obyv.) Bílé divadlo, známý soubor alternativního divadla z Ostravy oslavil v listopadu 1997 již 15 let své existence. K této příležitosti připravil divadelní přehlídku nazvanou Bílá lokomotiva. Její název je shodný s názvem básně - akce na text Edwarda Stachury, kterou v úvodu přehlídky a poté opakovaně i v jejím průběhu Bílé divadlo realizovalo na Jiráskově náměstí. Na přehlídce, která se uskutečnila ve dnech 21. - 29.11.1997. uvedlo i další své inscenace - Becket: Šťastné dny, Krappova poslední páska; Holan: Dům mé matky - podle básně Návrat; Velíšek: Ty, který lyžuješ. Do Ostravy byla pozvána se svými produkcemi pestrá paleta výjimečných tvůrců a divadel, jako např. Petr Váša, Vladimír Machek, Studio Nítě Západočeského divadla v Chebu, Vizita a Divadlo mimů Alfred ve dvoře z Prahy, Vyžvejklá bambule z Ústí n. L. se svou extrémní performací. Ve výběru nechybělo pražské Divadlo v Dlouhé s inscenací roku 1995 Sestra úzkost. Akce se mohla uskutečnit díky podpoře Magistrátu města Ostrava, městských obvodů Moravská Ostrava a Přívoz, nadace CLF, Divadla Petra Bezruče, Divadla loutek, Arény, Centra kultury a vzdělávaní, knihkupectví Artforum a Fondu v Ostravě. *(MS)*

POLICE NAD METUJÍ (4500 obyv., okres Náchod): Letošní 50. polické divadelní hry zahajovaly 25.10.1997 v Kolárově divadle v Polici nad Metují hrou, nastudovanou místním ochotnickým souborem Bylo pozváno na 60 bývalých zdejších divadelníků. *(Náš čas, č. 42, 1997)*

PRAHA: Hlavní město Praha vyhlásila pro r. 1998 tematická určení grantů pro oblast kultury: 1) na umělecké projekty divadel, hudebních a tanečních těles, působících v Praze pro sezónu 1998/99 (uzávěrka 15.4.1998); 2) na výstavní činnost galerií a muzeí, působících v Praze v r. 1998 (uzávěrka 12.11.1997); 3) na podporu amatérské umělecké činnosti v r. 1998 (uzávěrka 12.11.1997); 4) na ediční činnost v r. 1998 (publikační činnost, audiovizuální, zvuková a softwarová díla) s obsahovou vazbou k hl. m. Praze, zpřístupňující vědecké poznání a kulturní hodnoty (uzávěrka 12.11.1997); 5) na kulturní projekty, oživující kulturní život v městských částech Prahy v r. 1998, na které přispěla příslušná městská část ze svého rozpočtu minimálně stejnou částkou, jaká je požadována po hl. m. Praze (uzávěrka 15.4.1998). *(Divadelní noviny, č. 16, 1997)*

PRAHA: ADA a Zbraslavská kulturní společnost připravily na 29. a 30. listopadu 1997 II. ročník přehlídky jednoaktových her pod názvem Kaškova Zbraslav. Vedle pražských souborů Divadlo a život, Refektář, DS Zbraslavské kulturní společnosti, Alfa Omega, Teta, Sumus a Máj bylo na programu i vystoupení mimopražských účastníku - Scény z Libochovic a D 3 z Karlových Varů. *(MS)*

PRAHA 1: Obvod Praha 1 vyčlenil 100 tis. Kč na podporu kulturních, uměleckých a publikačních aktivit ve 2. pololetí 1997. Uzávěrka předkládaných projektů byla stanovena na 30.10., mohou být zaměřené na výtvarné, divadelní, hudební či filmové umění. Jednou z podmínek je sídlo společnosti či projektu v Praze 1. Maximální částka, o kterou lze žádat, činí 20 tis. Kč. *(Hospodářské noviny, 08.10.1997)*

PRAHA 7: Pražské divadelní studio Panáček připravilo zábavně-vzdělávací cyklus herecké výchovy pro děti a mládež ve věku 8-13 a 14-18 let. Kurz probíhá v Divadélku u Panáků v Praze 7, Letohradské ul. *(Lidové noviny, 29.9.1997)*

PRAHA 8: Pražské Divadlo (bez záruky) uspořádalo 15.11.1997 v DDM Spektrum na Karlínském náměstí Ples amatérského divadla na nějž pozvalo divadelníky neomezující se teritoriem hlavního města. *(MS)*

PRAHA 10: Na pomoc mentálně postiženým připravila pražská Vyšší odborná škola herecká humanitární projekt Solidarita v Solidaritě. Studenti 3. ročníku této školy uvedou na scéně divadla Solidarita v Praze 10 několik představení Goldoniho hry Drbny. Výtěžek je určen Ústavu sociální péče pro mentálně postižené v Sulické ul. v Praze 4. *(Hospodářské noviny, 09.10.1997)*

RYCHNOV NAD KNĚŽNOU (12 tis. obyv.): Po schválení městskou radou je po více než 40 letech divadelní scéna v Národním domě v Rychnově nad Kněžnou pojmenována opět po F. M. Pelclovi. Divadlo si také v září připomnělo 100 let od svého prvního otevření. Místní ochotníci začínají rozvíjet svou činnost, z programové nabídky Pelclova divadla jsou mimořádně úspěšná taneční odpoledne s dechovkou. *(Orlické noviny, 01.11.1997)*

ŘÍČANY U PRAHY: Na počest svého zesnulého režiséra a herce uspořádal divadelní soubor Tyl Říčany přehlídku nazvanou Divadelní podzim Jiřího Satopleta. Na dny 10. - 20.11.1997 připravil program přehlídky o pěti představeních, mezi nimiž se objevily inscenace některých předních souborů, jako například Divadla AHA! z Lysé n. L. či Rádobydivadla z Klapý. *(MS)*

SADSKÁ (Okres Nymburk): Divadelní spolek Klicpera v Sadské na Nymbursku je pokračovatelem tradice ochotnického divadla založeného před 180 lety. Ochotníci v současné době jednají s představiteli města o obnově divadelních přehlídek, které se v Sadské konaly v letech 1976 - 1988. *(Nymbursko, č. 45, 1997)*

SLANÝ (16 tis. obyv., okres Kladno): Úsek kultury MěÚ ve Slaném připravil od listopadu 1997 v místním Městském divadle jedenkrát za měsíc divadelní pohádková představení pro rodiče a děti. *(Kladenský deník, 17.10.1997)*

STRÁŽ POD RALSKEM (4000 obyv., okres Česká Lípa): Ve Stráži pod Ralskem na Českolipsku se od 25. do 28.9.1997 uskutečnil festival dramatické a výtvarné výchovy neslyšících dětí s mládeže. Hlavní pořadatelé: brněnské Sdružení pro kulturu neslyšících Sordos a Česká unie neslyšících. Na 5. ročník přehlídky přijelo 90 soutěžících z celé ČR. Festival podpořilo také MK ČR, jehož zástupci se poprvé přijeli podívat. *(Českolipský deník, 29.9.1997)*

TANVALD (7000 obyv., okres Jablonec nad Nisou): Oblastní přehlídku o Zlatý člunek města Tanvaldu na Jablonecku, 10. ročník soutěže amatérských divadelních souborů hrajících pro děti a mládež, zahájil 3.11.1997 domácí soubor E.F.Burian. *(Deník Jablonecka, 4.11.1997)*

TOUŠEŇ (Okres Praha - východ): Na podzim 1997 si představením v prostorách zámku v Brandýse nad Labem Divadelní soubor při TJ Sokol Lázně Toušeň připomněl stodvacetiletou tradici místního ochotnického divadla. Nejstarší dochované zprávy zaznamenávají 3 ochotnická představení již v roce 1877, v r. 1961 tato činnost ustala a znovu obnovena byla až v r. 1987. *(Tok, č. 11. 1997)*

VYŠŠÍ BROD (Okres Český Krumlov): Vyšebrodské divadelní dny proběhly 4. a 5.10.1997 díky výrazné finanční podpoře MěÚ ve Vyšším Brodě, OkÚ v Českém Krumlově, OÚ v Lipně nad Vltavou a dalších sponzorů. Představilo se 7 ochotnických souborů včetně místního Hrudkováčku. *(Vyšebrodský zpravodaj, č. 10, 1997)*

ZÁKUPY (2000 obyv., okres Česká Lípa): Referát kultury OkÚ Česká Lípa, město Zákupy a Divadelní spolek Havlíček Zákupy se už v říjnu 1997 připravují na 13. ročník okresní přehlídky amatérského divadla, který se uskuteční ve dnech 6. - 9.2.1998. S předstihem je nutno připravit harmonogram akce; pokud jde o inscenace, neměly by se s ní soubory dosud účastnit žádné z oficiálních postupových ochotnických přehlídek. *(Českolipský deník, 7.11.1997)*

ZLÍN (85 tis. obyv.): Tafloart - 5. celostátní nesoutěžní přehlídka zájmové umělecké činnosti nevidomých a slabozrakých - byla uspořádána 11. - 13.9.1997 ve Zlíně. Mezi 45 účastníky z celé ČR bylo i několik hostů ze Slovenska a folklórní soubor z Litvy. Zrakově postižení předváděli na festivalu své umění v oblasti různých hudebních žánrů, literárně-dramatických oborech i své rukodělné a výtvarné výtvory. Součástí přehlídky jsou i tvůrčí semináře. *(Svoboda-středomoravský deník, 12.09.1997)*

ZNOJMO (37 tis. obyv.): V roce 1997 slaví amatérský divadelní soubor ze Znojma, který nese název Divadelní spolek Rotunda, výročí 35 let od svého založení. Původně mělo ve Znojmě vzniknout profesionální divadlo, ale vzhledem k nedostatku peněz zde působí tento amatérský soubor s profesionálním vedením. V r. 1984 přešel pod Znojemskou Besedu, ale tento rok přestala být jeho zřizovatelem. Podmínkou ze strany Znojemské Besedy bylo vytvořit z divadelního spolku občanské sdružení, aby se poté ujala svých zřizovatelských povinností. nyní je Divadelní spolek Rotunda občanským sdružením, ale na podepsání smlouvy s městem stále čeká. *(Rovnost-Jihomoravský deník, 17.10.1997)*

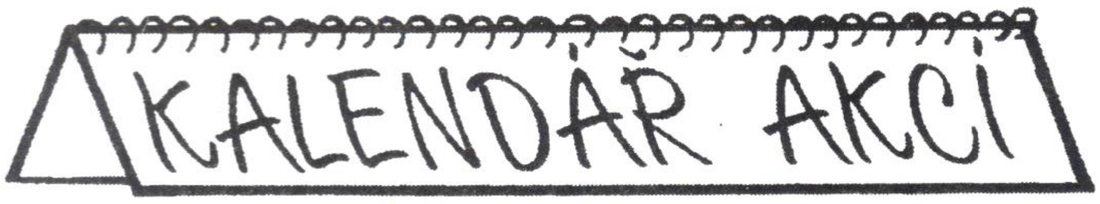

leden - únor 1998

neděle 11.1. - 1.2. , 15.2. - 8.3. Divadlo dětem Mělník, středočeská krajová přehlídka činoherního divadla pro děti

17.1. **Kandrdásek** - memoriál Bedřicha Čapka, soutěž monologů, dialogů a skupinových vystoupení dětí a mládeže

30.1. - 1.2. **Bechyňské perlení,** dílna amatérských divadelních souborů, zejména těch, které nemají ambice konfrontovat své výsledky práce na oficiálních postupových přehlídkách

9. - 13.2. **Vysočinská buchta Bystřice nad Pernštýnem,** jihomoravská krajová přehlídka činoherního divadla

9. - 13.2. **Žďár nad Sázavou,** jihomoravská krajová přehlídka činoherního divadla pro děti

21.2. **Třeboň,** krajová přehlídka loutkářských souborů a činoherního divadla pro děti

21.2. **Plzeň,** západočeské oblastní kolo soutěže divadelních monologů a dialogů o Pohárek SČDO a soutěž jednoaktových her

21. - 22.2. **Frýdek-Místek,** severomoravské a slezské oblastní kolo soutěže divadelních monologů a dialogů o Pohárek SČDO a soutěže jednoaktových her